

Keress!

Tanári kézikönyv

BUDAPEST, 2017

A könyv a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatásával készült.

Lektorálta
Kiss Zsuzsanna
Orosz Gábor Viktor

Szerzők
Béres Tamás
Csepregi András
Kodácsy-Simon Eszter
Réz-Nagy Zoltán
Simon Z. Attila

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója, 2017
© Béres Tamás, 2017
© Csepregi András, 2017
© Kodácsy-Simon Eszter, 2017
© Réz-Nagy Zoltán, 2017
© Simon Z. Attila, 2017

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
Budapest, 2017
www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó: Kendeh K. Péter
Olvasószerkesztő: Petri Gábor
Szöveggondozó: Miklósné Székács Judit
Műszaki szerkesztő: Török Andrea

TARTALOM

Az órák előtt, a tanév elején...	8
1. Jézus földje	10
2. Jézus megkísértése – A Messiás tisztázza céljait és eszközeit	12
3. Lévi és Zákeus elhívása – A jézusi közösség öröme	14
4. Péter és a halászok elhívása – A jézusi közösség ereje	16
5. Az esszénus mozgalom és Keresztelő János – Kiáltó hang a pusztában	17
6. Jézus tanítványai – A szélrózsa minden irányából	19
7. Női tanítványok – Egyenrangban?	21
8. Szeretetközösségben	23
9. A család természetes közössége – a kikerülhetetlen kapcsolat	26
10. Gazdák és szolgák – alávetve valakinek?	28
11. Szegények és gazdagok – mi lesz a fizetség?	30
12. Férfiak és nők – irányít valaki valakit?	32
13. Felebarátokból idegenek, idegenekből felebarátok	34
14. Előítélet és kirekesztés a közösségben – kinn a bárány, benn a farkas	36
15. Képmutatás Jézus közösségeiben?	38
16. Versengés a közösségben – a lélek a rendje mindennek	40
17. Ellenállás erőszak nélkül – veszíteni vagy nyerni?	42
18. A Hegyi beszéd – a jézusi közösség életszabályai	44
19. Jelenlét a világban – megízleltetni a világosságot	47
20. A törvény betöltése – a halott szó megelevenedik	49
21. Kérjétek és adatik nektek!	51
22. Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy... – hét egyszerű kérés	53
23. Ne aggódjatok életetekért – keressétek először Isten országát!	55
24. Aki kipróbálja, kősziklára épít...	57
25. Kilépni a korlátok közül – a falakat bontó hit	58
26. Kilépni az alakzataból – mozgósítva bátorságot és hűséget	60
27. Kilépni a világosságra – mélyre látva	62
28. Kilépni a mozdulatlanságból – felkavarodik az eltűnt remény	64
29. Kilépni a halálfélelem szorításából	67
30. Kilépni a biztonságból – nem, azt talán mégsem...?	69
31. Kilépni egy másik életre – búzaszemből kalásszá	71
32. 5000 ember – mind evett és jól is lakott	73
33. Karácsony, Jézus születése: Jézus az új Mózes	76
34. Karácsony, Jézus születése: Jézus mindenkinek békességet hoz	78
35. Vízkereszt ünnepe: Jézus mindenkinek ajándékká lesz	80
36. Virágvasárnap: Jézus megtisztítja az ünnepet	82

37. Nagycsütörtök – evés előtt lábmosás?	85
38. Az úrvacsora szereztetése – Jézus önmagát kínálja az ünnepen	88
39. Kételyek között – Jézus mélységei	91
40. Jézus kihallgatásai – koncepciók perек	94
41. Passiótörténet – Jézus együtt szenved az emberiséggel	96
42. A kereszt teológiája – az ünnep „epicentruma”	98
43. Jézus feltámadása: Isten Jézus oldalára állt	101
44. Mennybemenetel: Hol van most Jézus?	105
45. Pünkösd, a Szentlélek kitöltetése: „Erőt kaptok!”	107
46. A kereszténység a világvallások között	109
47. Kereszttség: meghívás és beavatás	111
48. A kereszténység mint személyes kapcsolat – Vagy, aki voltál, aki vagy és aki leszel?	113
49. A kereszténység mint meglepetés – Mik ezek, aranyrögök, melyekbe ásóm beleakadt?	115
50. A kereszténység mint küldetés – Indul az expedíció!	117
MELLÉKLET	119

Kedves Hittantanárok!

Sok szeretettel mutatjuk be a *Keress!* című, 9. osztályosok részére készült evangélikus hittankönyv tanári kézikönyvét.

A tankönyvcsalád pedagógiájáról és teológiájáról

A tankönyvcsalád az új kerettantervek törekvését igyekszik megvalósítani: egyszerre tartja szem előtt a hitoktatás igeközpontúságát, valamint a hétköznapi életben való alkalmazásának lehetőségét. A tankönyvben ezért a törzsszövegek és a kérdések, feladatok, illusztrációk átszövik egymást – a törzsszövegek informatív és tömör teológiai tartalmai néha egészen provokatív feladatokkal társulnak.

A koncepció a keresztény ember mindennapi élethelyzetét modellezi: a már megismert igei tartalmak való életben való alkalmazásai a keresztény ember legnagyobb kihívásai közé tartoznak. Ez a koncepció szakít azzal a gyakorlattal, amely kizárólag a biblikus tartalmak tematikus és alapos szöveg szerinti ismeretére épül. Itt ezzel a megfontolással szemben az alkalmazhatóság, a felhasználói szint került előtérbe. Igyekszünk válaszolni korunk kihívásaira, amelyek a szövegszerű vagy információ jellegű tartalmak helyett a rendszerszintű megközelítést teszik pedagógiai célokká. A Gutenberg-galaxis tágulása és a modern informatika korában többé már nem az információ deficitjével állunk szemben – még a keresztény tartalmakat illetően sem. Ugyanakkor egyre nagyobb deficit látszik az értelmezési közeget illetően. Ma már nem az kérdés, hogy mit tudunk, hanem hogy mit hogyan értünk. Ebben a kontextusban pedig az utóbbi időben különösen fontossá válik a hit, mint egyfajta „értelmezési kompetencia”, amely tartalmakhoz értékeket, életelveket, magatartást csoportosít, s ezt egy logikus és koherens, holisztikus rendszerbe helyezi, amelynek szükségessége és legalizálása a múlt század eleje óta folyamatban van. Ennek a koherens rendszernek az alapelemei a *tudás*, a *kérdés*, a *definiálás* és a *cselekvés* – ezeket az elemeket mi leckénként az alábbi címsorok alatt fogalmazzunk meg: az informatív főszövegen túl a hozzá kapcsolódó „Hallottál róla?”; valamint a „Szerinted?”; a „Mit jelent?” és a „Mozdulj!” belső címek jelzik a fent említett alapelemek feldolgozását.

A tankönyv feladatai sok helyen nem elsősorban kognitív tartalmakra, hanem emocionális megnyilvánulásokra épülnek. Ennek oka, hogy szerettük volna, ha a tankönyv nemcsak tudásmélyítő hatással lenne a belőle tanulókra, hanem lehetőséget biztosítana elköteleződésre is: a tanítványi életre való elköteleződésre. Ehhez azonban meg kellett törnünk a kognitív ismeretátadás hegemoniáját, amely minden bizonnyal új kihívások – és ezzel együtt szépségek – elé állítja majd a könyvből tanítókat. Ezek a feladatok sokkal több reflektivitást, különleges tanár–diák interakciót igényelnek, sarkallnak az együtt kérdezésre, építenek a tanítványi élet közösségére, és előrevetítik a tanítványok közösen bejárando útját, amelyen – egymástól elkülönült szerepeik ellenére – együtt jár tanár és diák. A sok játék, illetve dramatikus elemet hordozó feladat mind olyan eszköz, amely az emocionális csatornák megnyitásával operál. Meggyőződésünk szerint a hívő életre való felkészülés lehetetlen az együtt átélt élmények nélkül, amelyre ez a könyv is lehetőséget szeretne biztosítani.

A tankönyv célja, hogy támogassa a tanulók teológiai tudásának megszerzését és segítse azok rendszerbe foglalását, valamint mozgítsa elő a keresztény elköteleződés kialakulását, amelynek során a diák egy közösség tagjává és Krisztus tanítványává válik.

A tankönyvcsalád metodikájáról

A tankönyvcsalád szerkezetében igyekeztünk adaptív szempontokat is megfogalmazni. Egyik alaptételünk az volt, hogy a tankönyv olyan tartalmi elemeket is felvonultasson, amelyek képesek megszólítani olyan tanulókat is, akik életükben talán most, ezeken a hittanórákon találkoznak először keresztény hittartalmakkal. Igyekeztünk érdekes és megszólító feladatokkal olyan egyensúlyt teremteni, amely nem teszi egy gyakorló ifjú keresztény számára unalmassá, egy kereső fiatal számára pedig túlságosan „kánaánivá” a könyvet. A tankönyv tartalmi keretein belül azonban megfigyelhető egy intenzív építkezés. Az első fejezetek bevezetett fogalmai a következő leckékben már magától értetődően a törzsszövegek részét képezik. Éppen ezért a pedagógusoknak ezt a pedagógiai folyamatokban figyelembe kell venniük (kimaradás, csoporthoz való csatlakozás problematikája).

Az egyes leckék *főszövegeinek* feldolgozásához változatos pedagógiai módszertant javasolunk. Semmi esetre se olvastassuk fel ezeket a szövegeket – főleg ne egész fejezetek főszövegeit. Legjobb, ha a tanár saját szavaival tudja elmondani ezeknek a részeknek a lényegét: szemléletesen, képszerűen, a kortörténeti háttérrel megéreztetve velük, a fő mondanivalóra egy-egy beszélgetés során vezetve rá a diákokat.

A leckék feldolgozásához nélkülözhetetlen a *Biblia* használata. Mindaz az alaptananyag, amelyekre a leckék épülnek – pontosabban amelyekről azok szólnak – a Bibliában olvashatók el. A leckék minden esetben ezeket a bibliai szakaszokat dolgozzák fel. A tankönyvben azért nem szerepelnek a bibliai szövegek, mert a diákokat ezáltal is a Biblia ismeretére és használatára szeretnénk motiválni. Így az egyes leckék címei alatt megadott bibliai szakaszok feldolgozása nélkülözhetetlen. Ennek pedagógiai módszertana sokféle lehet, a szöveg adottságaitól függően: a tanár felolvassa – s esetleg szakaszonként felteszi kérdéseit –, a tanár fejből elmondja a szöveget, egy diák felolvassa, versenként felolvassák a diákok, szereplőkre leosztva olvassák fel a szöveget a diákok, csoportonként dolgozzák fel a szöveget különböző szempontok alapján stb.

Javasoljuk, hogy minden diáknak legyen saját Bibliája, amelybe lehessen írni, szövegeket megjeleníteni, fontos vagy kérdéses részeket aláhúzni stb. Mindezt füzet használata is kiegészítheti, de nem helyettesítheti.

Sok helyen észrevehető lesz, hogy a tanári kézikönyvben nincs rögzítve, hogy egy kérdésre mi a végső válasz, egy beszélgetésnek mi az utolsó megállapítása. Nem volt célunk ezeket minden esetben meghatározni, éppen azért, mert a hagyományos frontális didaktikai formáció helyett szeretnénk volna, ha a tanár nem ragad bele az ismeret átadójának szerepébe (hiszen ez alapvetően a könyv törzsszövegeinek a funkciója), hanem a feladatok kiosztásával, értékelésével, sorrendjének felállításával, a tanulási folyamatok szervezőjeként van jelen az órákon és készülési idejében.

Mind a *Szerinted?*, mind a *Mozdulj!* típusfeladatok esetében a beszélgetések lehetséges kimenetelét is felvázoltuk ugyan, de célunk az volt, hogy vázlatos segítséget nyújtsunk, nem pedig a „kizárólagosan jó válaszokat” határoztuk meg. Ha a tanár dinamikai és tanulásszervezési szempontból kezében tartja a tanítási-tanulási folyamatokat, ismeri a feladatok lényegét, a csoportja tagjait, valamint ellenőrzött módon hatékonyan tanít, úgy eltérhet ezen válaszok irányától (mi pedig a saját megoldásoknak örülünk a legjobban). Ezek a kérdések továbbá mindig csak példák, melyek végtelenül folytatódnak és variálódhatnak csoporttól, tanártól, érdeklődéstől függően.

A leckékben mindig közlünk ismétlődő feladatokat (*Rakjuk össze!*), melyek megoldásait azonban csak néhány helyen írjuk le a kézikönyvben, hiszen a válasz mindig megtalálható (például aláhúzható) a főszövegekben. Ezekkel a kérdésekkel, valamint a fejezetek végén közölt *Összefoglalás* feladatainak segítségével a tanár és a diák egyaránt visszajelzést kaphat a tanuló éppen aktuális tudásáról, érzéseiről, hozzáállásáról. Ezeknek a feladatoknak hangsúlyozott szerepe van a tanulás folyamatában, megkönnyítve ezzel a tanári értékelés kihívásait. Felhasználási módját a tanórák menetében a tanároknak bízunk (írásban, szóban, játékban, kiscsoportban, egy-egy órába beépítve vagy összefoglaló órákon megoldva, házi feladatként vagy számonkérésként stb.). Megoldásaik és válaszaik vagy megtalálhatók a leckék főszövegeiben, vagy a diákok egyéni szempontjaitól függenek. Ehhez hasonlóan a *Melléletek* is tetszőleges módon, a tanév – csoporthoz és tanárhoz illeszkedő – tetszőleges pontján feldolgozhatók.

A tankönyvben is, de leginkább a tanári kézikönyvben igyekeztünk olyan sorrendben tárgyalni a feladatokat, amelyek dinamikai szempontból segítik ezt a folyamatot. A ma elfogadott konstruktivista pedagógia álláspontja szerint a tanulásban a szaktárgyi jellemzőkön (információkon, tudásátadáson) túl a tanulás módszertanának ma legalább akkora szerepet tulajdonítanak a sikeres pedagógiai folyamatokban, mint a konkrét ismeretek megszerzésének. Igyekeztünk hát egy számunkra logikusnak és dinamikusnak tűnő sorrendben venni a feladatokat annak az elvnek megfelelően, amely támogatja a tanulási folyamatot. Az RJR-modellt, amelyben a tanulás általános kerete a *ráhangelődés – jelentésteremtés – reflektálás*, igyekeztünk a legtöbb vázlatban érvényre juttatni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezt a sorrendet a tanár ne változtathatná meg vagy ne befolyásolhatná. A pedagógusnak fontos szem előtt tartania, hogy ez a sorrend csupán ajánlás, egy lehetséges óramenet a sok megvalósítható közül, s az óra menetét végső soron saját csoportjához kell igazítani.

Jó munkát és Isten áldását kívánjuk a könyv használatához!

A szerzők

Az órák előtt, a tanév elején...

Érdeemes a tényleges tanítási-tanulási folyamat előtt – különösen, ha új csoportról van szó, vagy ha tanárváltás történt – a csoporttal ismerkedési foglalkozással kezdeni a tanévet.

Néhány példa:

- *Szociometrikus jellegű játékok*

(A játékhoz nagyobb tér szükséges!)

A diákok felállnak egy, a földön lévő képzeletbeli vagy akár jelölt (például krétával) szakasz mentén, amelynek egyik vége a „nagyon”-t, „legkevesebb”-et jelöli, a másik pedig az „egyáltalán nem”-et, „legtöbb”-et. A tanár állításokat tesz fel (például: „Én jöttem ma a legmesszebről az iskolába”), a tanulók pedig elhelyezkedhetnek a szakasz nekik szimpatikus pontján. A játék előnye, hogy jól megfogalmazott állításokkal kevés idő alatt sok információt tudhatunk meg a diákokról, és ők is egymásról, ezáltal a gyakorlat erősíti a csoportkohéziót.

Fontos, hogy a tanár készítsen a gyakorlat közben „mini interjúkat” („Te miért állsz itt a szakasz végén/közepén?”)

Az állítások az egészen egyszerűen megválaszolhatóktól kezdve a gondolkodtatóbbakig sokfélék lehetnek. Például:

Messze lakom az iskolától.

Sok testvérem van.

Szeretem a zenét.

Szeretek táncolni.

Sok háziállatom van.

Szeretek olvasni/internetezni/tévézni/biciklizni.

Tanultam már hittant.

Van kedvenc bibliai történetem.

- *Beszélgetés párban, egymás bemutatása (új csoport)*

A tanár lehetőleg olyan párokat válasszon, akik kevés információval rendelkeznek a másik személyről. A pár mindkét tagja 2-2 percet kap magát bemutatni, majd a 4 perc lejártával a párok tagjai egymást mutatják be.

- *Közös többszörös – külön vélemény (időigényes feladat)*

A csoportot lehetőség szerint három-három fős kiscsoportokra bontjuk. A tanulók feladata lesz, hogy a táblára felírt három szempont alapján állapítsák meg:

1. Mi az, ami a szempont alapján közös bennük?

2. Mi az, amiben a szempont alapján különböznek egymástól?

Az így megszerzett információkat írják le, majd osszák meg a csoporttal. Lehetőség szerint használjanak öntapadós papír jegyzettömböt. A csoportból egyvalaki jegyző lesz, ő írja fel a papírra, hogy miben közös a csoport (szempontonként egy papír, tehát összesen három). Közben mindenki egy darab papírra írja fel az ő „különvéleményét”, azt, amiben a szempontok szerint különbözik a többi-ektől. Itt a három szempont kerülhet nyugodtan egy papírra. Így csoportonként összesen négy papír készül. A három szempont alapján való „közös többszörös – különvélemény” kidolgozására a tanulók 10-10 percet kapnak (összesen 30 perc). A feladat végeztével a csoportok közül egyvalaki ismerteti a csoport szempontok szerinti közös tulajdonságait, majd a csoportok minden tagja a különvélemé-

nyét. A papírokat ragasszuk fel a következőképpen: osszuk ketté a táblát (vagy ragasztási felületet), az egyik oldalon szerepeljen a három szempont, oda kerüljenek a kiscsoportok közös tulajdonságai, a másik oldalra pedig egy közös szimbólum (például ház, templom, iskola) kereteibe ragasszuk fel a különvéleményeket. Ez utóbbi ugyancsak az összetartozás tudatát erősítheti (a különbözőségek ellenére egy „térben”).

Szempontok lehetnek:

1. Személyes tulajdonságok
2. Amiben jó vagyok
3. Elvárások a hittanórákkal kapcsolatban

1. Jézus földje

A fejezet bevezetője arra akarja rávezetni a tanulókat, hogy a Biblia világa, az Újszövetség és Jézus történeteit milyen földrajzi környezetben kell elképzelni. Ez a környezet sokban különbözik attól, ahol a diákok élnek, óriási időbeli és térbeli távolság választ el minket is attól, amit tanítunk. Az elkövetkező két fejezethez érdemes megnézni Gerhard Kroll *Jézus nyomában* című könyvét, illetve Gerd Theissen *Nyomon követtem* című könyvét, amelyekből ki lehet egészíteni a főszöveg információit.

Az óra célja

A hely, a földrajzi környezet alapvető ismerete

Kulcsfogalmak, földrajzi nevek

Galilea, Samária, Judea, Genezáreti-tó, mélyföld, halászat, fölművelés, etnikumok, vallási központ, tartomány

Az óra menete

1. Mozdulj!

A térképnézéshez – amennyiben van projektor vagy okostábla – érdemes előre lementeni egy mai Izrael-térképet, hogy össze tudják hasonlítani a kettőt, amiből ki fog derülni, hogy a Jézus személyére, működésére épülő turizmus milyen erős befolyásoló tényező. Külön érdemes kitérni a viharokra is, amelyek gyakoriak a Genezáreti-tavon, illetve ezek okaira, hiszen később több történetben lesz ezeknek jelentősége.

2. Mottó

Gondolkodjunk el a mottó üzenetén, s vitassuk meg, hogy egyetértünk-e vele! Aki nem, ő hogyan tudná megváltoztatni úgy ezt a gondolatot, hogy egyetértsen vele?

3. Hallottál róla?

Nagyobb felbontású képhez könnyen hozzájuthatunk az interneten, és amennyiben van az osztályteremben elég hely, akkor egy krétával felrajzolhatjuk a csónak alaprajzát, hogy beleültessünk vagy -állítsunk annyi embert, ahány elfér benne, illetve hogy ezzel érzékeltessük, mekkora hajó kellett Jézus és tanítványainak vízi szállításához.

4. Főszöveg

Hangsúlyok: Jól elkülöníthető földrajzi egységek, kiemelve mindegyiknek a sajátosságait.

Reflexiók lehetőségei: Mennyire befolyásolja a földrajzi környezet az egyén lehetőségeit ott és akkor, illetve most?

A főszöveg egységeit akár páros vagy csoportmunkában is feldolgozhatjuk. A legjobb a kooperatív csoportmódszer, amelynek során az egyes csoporttagok egymásnak magyarázzák el a főszöveg adott részeiben olvasottakat.

5. Szerinted?

Az osztályt három részre osztjuk, mindegyiknek egy-egy tartomány jellegzetességeit kell bemutatnia a másik két csoport számára. Történhet ez rögtönzött jelenet vagy jelképek, mozgás segítségével.

6. Rakjuk össze!

A jellemzéshez ki-ki felhasználhatja a csoportfeldolgozásban látottakat, hallottakat.

2. Jézus megkísértése – A Messiás tisztázza céljait és eszközeit

Az óra célja

A megkísértés történetének értelmezése társadalmi összefüggésben

Kulcsfogalmak

Választási kényszer, messiás, királyság, Dávid és leszármazottja, puszta, létfenntartás, bizonyíték, hatalom, személyes kapcsolatok

Az óra menete

1. Hallottál róla?

A pillécukortesztről több videó közül is választhatunk a videomegosztókon, pár perces bejátszás is elég, ahol látjuk a négyéves gyerekeket dönteni. Fontos, hogy olyan készségként mutassuk be a türelmet és a kivárást, amely más, fontosabb javak, elsősorban lelki javak megszerzéséhez is elengedhetetlen.

2. Messiási várákozás, negyven nap

A főszöveg 1–2. bekezdése

Hangsúlyok: nem Jézus volt az egyetlen, akit messiásnak tartottak, a negyvennapos böjt Mózes Istennel eltöltött idejére utal. Jézus tehát az új Mózes.

3. Szerinted? (1.)

Beszélgessünk a diákokkal, hogy a kísértésben mit erősíthet fel az egyedüllét, a kies táj, a vadállatokkal való együttlét, az ember magára maradottsága, a démonokban való hiedelem. (Az ókori zsidó gondolkodás szerint a puszta a démonok lakhelye volt.)

4. A bibliai szakasz elolvasása

Jézus megkísértése (Mt 4,1–11)

5. Első kísértés

A főszöveg 3–4. bekezdése

Hangsúlyok: Jézus nem számolja fel a kenyérgondokat, nem töltheti ki az egész életünket a biztos egzisztencia előteremtésének fáradságos munkája.

6. Szerinted? (2.)

Végiggondolhatjuk a tanulókkal, mi felesleges mindabból, ami körülvesz bennünket, mit tudnánk nélkülözni.

7. Második kísértés

A főszöveg 5–7. bekezdése

Hangsúlyok: a csodára úgy tekintettek akkor, hogy az nem más, mint kézzelfogható bizonyíték. Jézus elhatárolja magát ettől a szemlélettől.

8. Szerinted? (3.)

Az istenbizonyítékokkal a vallásfilozófia foglalkozik, de itt nem ilyen összefüggésben beszélünk róla. A csoda általi bizonyítás feleslegessé tehetné a hitet, ami abszurd. Jézus Lázár feltámasztásával bizonyította ugyan a kortársak számára messiás voltát, mégsem volt ennek az eseménynek elég bizonyító ereje számukra.

9. Harmadik kísértés

A főszöveg 8–10. bekezdése

Hangsúlyok: Miből áll egy rendszerváltás politikai értelemben, és miért nem tekinthető Jézus fellépése politikai programnak? Jézus elutasította az erőszakot, még annak árán is, hogy áldozatául esik annak. Személyes kapcsolatokon keresztül építette mozgalmát.

10. Szerinted? (4.)

Fontos, hogy maguk próbáljanak saját ismereteik alapján történeteket, neveket mondani. Segítségként lehet utalni olyan történelmi személyekre, akik át akarták alakítani, meg akarták reformálni koruk viszonyait, mint Ehnaton, Nagy Sándor, Julius Caesar, Nagy Károly vagy Napóleon. A személyes ismeretségeken keresztül befolyást gyakorlóra lehet példa Columbanus, az ír szerzetes, Sztáray Mihály, John Wesley, Martin Luther King, Erin Brockovich és mások.

11. Rakjuk össze!

A három megkísértés tisztázza, hogy Jézus mire mondott nemet, és ezzel behatárolta tanítványainak, az egyháznak a működési területét.

3. Lévi és Zákheus elhívása – A jézusi közösség öröme

Az óra célja

Megmutatni, hogy Jézus számára nem volt és ma sincs elveszett és megszólításra érdemtelen ember.

Kulcsfogalmak

Vámszedés, hatalommal való együttműködés, farizeusok, közösségi megvetés

Az óra menete

1. Mozdulj!

A játék célja, hogy szembesüljenek azzal a tanulókkal, mik alkotják értékrendjük legfontosabb fogalmait.

2. Kortörténeti ismeretek

A főszöveg 1–3. bekezdése

Hangsúlyok: megértetni azt, miért volt olyan kényelmetlen társadalmi helyzetben egy vámszedő Jézus korában.

3. Mit jelent?

A két egymással ellentétben álló réteg rövid leírása, az antagonisztikus ellentétet azzal tehetjük hangsúlyosabbá, hogy a farizeus és a vámszedő példázatának lényegét felidézzük.

4. A bibliai igeszakaszok elolvasása

Jézus elhívja Lévit (Lk 5,27–32)

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 4. bekezdése

Hangsúlyok: Az asztalközösség mint a bizalom és a kölcsönös megbecsülés látható megnyilvánulása. Reflexiók lehetőségei: Mit jelent ma az asztalközösség, miben változott meg a jelentősége? Vajon mi ennek a változásnak az oka a tanulók szerint (társadalmi, kulináris, a család funkciójának változása)?

6. Szerinted? (1.)

A vámszedő elhívása jel az Isten személyválogatás nélküli hívására. Fontos, hogy a tanuló megismerhesse, mi a különbség Jézus tanítványi asztalközössége és a korabeli, a hagyományon és a törvényen alapuló asztalközösség között. A farizeusi tiltakozás (zúgolódás) mögött az a felismerés áll, hogy ez a hívás alapján támadta meg az értékrendjüket. Lévi a hívásra figyelt, és nem saját alkalmatlan voltára. A ma vámszedője Birkenauban a kárpó lehetne.

7. Szerinted? (2.)

Hogyan értelmezték az üresen hagyott szék motívumát? A szoboregyüttes Jézus hívását jelképezi, amely minket mint a gyülekezet tagjait szólít meg és hív az asztalhoz (konkrét és átvitt értelemben is). Ki méltó a fenti ige alapján, hogy egy asztalhoz üljön Jézussal? Tulajdonképpen mindenki, aki válaszol a hívására, és hagyja, hogy ez a közösség hasson az életére. Ti kikkel ülnétek le szívesen egy

asztalhoz? Kikkel nem? Mennyiben tér el a mi közösségfelfogásunk Jézus közösségétől? Vajon a mi közösségeink vannak-e olyan nyitottak, mint Jézus közösségei?

8. A bibliai igeszakaszok elolvasása

Zákeus (Lk 19,1–10)

9. A bibliai igeszakasz magyarázata

Hangsúlyok: Zákeus történetében a humoros elem keveredik az elköteleződés lélekemelő leírásával. Jézus megint rendhagyó módon, a farizeusok logikájával szemben cselekszik. Mindez rendhagyó kártérítésre sarkallja a megtérő Zákeust.

10. Szerinted? (3.)

A kíváncsiság, az érdeklődés Zákeus történetében az a rés, amelyen keresztül Jézus esélyt kap arra, hogy beléphessen valakinek az életébe. A közöny pedig az esélyek temetője. Zákeus otthoni konyhája bizonyosan nem felelt meg a kóser követelményeknek, mivel rómaiakat volt szokásos megvendégelni a vámszedők házában. Zákeus lelki átalakulásáról csak a tettei alapján alkothatunk fogalmat. Ezek arra utalnak, hogy a lelkiismeret és a jóvátétel igénye vezérelt döntését. Jézus az eseményekben küldetése teljesülését látja.

Rakjuk össze!

Gyűjtsük össze a tanulókkal a két történet közötti hasonlóságokat!

4. Péter és a halászok elhívása – A jézusi közösség ereje

Az óra célja

A tanítványi közösség alapításának bemutatása, a tanítványi közösség jézusi célja

Kulcsfogalmak

Családi halászat, emberhalász, elhívás, Isten országa

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

Az elhívás fogalmához közelebb vivő feladat

2. A bibliai szakasz elolvasása

Péter halfogása, Lk 5,1–11

3. A bibliai szakasz magyarázata

A főszöveg 1–2. bekezdése

Hangsúlyok: Kifejtésre kerülnek olyan furcsaságok, hogy a testvérek miért ugyanazt a mesterséget űzik, a kortörténeti háttér – a hajók méretével, a hálók különbözőségeivel közelebb hozzák a mesterséggel járó feladatokat, ugyanakkor a Jézus által használt képeket érthetőbbé teszik.

4. Mozdulj! (1.)

Egy olyan játék lehetőségét kell felkínálni, amelyben az elhívás személyes vonásai domborodnak ki, ugyanakkor a feltett segítő kérdésekkel mind mélyebbre kerülhetünk a motivációk jobb megértésében, amelyben feltárul Jézus és az őt követő tanítványok, különösen Péter indítéka.

5. Szerinted? (2.)

A megelőző feladattal összekapcsolhatjuk a kérdéseket, rávilágítva arra, hogy mi nem tudjuk csak mai szemmel, mai viszonyokat belevivő módon eljátszani a halászok elhívásának történetét.

6. Továbbgondolás

A főszöveg 3–5. bekezdése

Hangsúlyok: habár Jézus tanítványai nem voltak többé halászok, mégis sok esetben használt Jézus olyan képeket, hasonlatokat, amelyek a halászmesterség egy-egy fontos és szükséges feladatához kapcsolódtak. A kerítőháló hasonlata és a templomadó története betekintést nyújt abba a világba, amelyben Jézus első példázatait, beszédeit ezeknek a halászoknak a fogalmaihoz igazítva megfogalmazta.

7. Mozdulj! (2.)

Ebben a feladatban ahhoz szeretnénk hozzásegíteni a tanulókat, hogy megfogalmazzák a maguk számára a közösség igazi értelmét.

8. Rakjuk össze!

Az elhívás egzisztenciális kérdés, radikális változás és új élet lehetősége.

5. Az esszénus mozgalom és Keresztelő János – Kiáltó hang a pusztában

Az óra célja

Az esszénus közösségről való ismereteink rövid bemutatása és Keresztelő János személyének és legfontosabb tevékenységének ismertetése.

Kulcsfogalmak

Makkabeusok, világosság fiai, Igazság Tanítója, bűnbocsánat, bemerítkezés

Az óra menete

1. Kortörténeti ismeretek

A főszöveg 1–2. bekezdése

Hangsúlyok: A Makkabeus-lázadásnak és előzményeinek bemutatása, a tiltakozók kiválása és önálló közösség létrehozására tett igyekezetük ismertetése, a közösség működésének rövid felvázolása.

2. Hallottál róla?

Az esszénusok leleteinek megtalálása, ezzel kapcsolatos információk átadása, képanyag gyűjtése, bemutatása az okostábla és az internet segítségével. Qumránról nagyon sok fénykép található az interneten annak köszönhetően, hogy a turisták által kedvelt Holt-tengertől mindössze 15 km-re van.

3. Kortörténeti ismeretek

A főszöveg 3–4. bekezdése

Hangsúlyok: az esszénus közösség tanítása és életmódja.

4. Mozdulj!

Keresztelő János ruházatában az ő korához képest 500 évvel korábban élt prófétákra akart hasonlítani, illetve azt akarta jelezni, hogy ő ehhez a tradícióhoz kötődik.

5. Szerinted? (1.)

Egy olyan társadalomban, ahol az egyénnek kevés a mozgásteret, az alternatív életformát kínáló közösségek mindig is népszerűek voltak. Az ezoterikus jelleg ezt a vonzást még jobban felerősíti.

6. A bibliai szakasz olvasása

Keresztelő János (Lk 3,1–20): „...szólt az Úr Jánoshoz, Zakariás fiához a pusztában...”

7. A bibliai szakaszhoz tartozó ismeretek

A főszöveg 5–6. bekezdése

Hangsúlyok: Keresztelő János megtérésre hívott, keresztsége új kezdetet jelentett Isten színe előtt; nem azonos a keresztyénység keresztelésével, még ha külsőségeiben azonosnak tűnik is. Az evangéliumok Keresztelő János előkészítő szolgálatát hangsúlyozzák Jézushoz való viszonyában. De egy ponton túl Jézus elengedi János kezét, és más utakon kezd járni.

8. Szerinted? (2.), mottó

Keresztelő János igehirdetésében egyaránt van fenyegető és sürgető elem. Az elbizakodottságtól is óvni akarja hallgatóit. Jézus az alámerítkezés vállalásával elfogadja Keresztelő János tanításának érvényességét, azt igaz tanításként ismeri el.

Vegyük hozzá a mottó vizsgálatát is!

9. Rakjuk össze!

Az összefoglalás során látni kell a fejlődést, amely az esszénusok kegyességétől Keresztelő Jánoshoz, onnan pedig Jézushoz vezet.

6. Jézus tanítványai – A szélrózsa minden irányából

Az óra célja

Jézus tizenkét tanítványának bemutatása: milyen társadalmi háttérből érkeztek, milyen szellemi mozgalom befolyása alatt álltak, mit jelképeztek, és Jézus mi végre hívta el őket?

Kulcsfogalmak

Tanítványi kör, felhatalmazás, szolgálat, zélóta, tizenkét törzs, szinoptikus

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A mester, aki folyamatos frusztrációnk forrása, nem veszi-e el előbb-utóbb tanítványait, és az, aki nem fél megosztani titkait és nyíltan megosztja szakmai tapasztalatait, nem félti tanítványaitól nehezen kiharcolt privilégiumait, vajon miért tudja megőrizni azokat? A sportoló vagy egyéb speciális tréneret kívánó tevékenységeket végző tanulóktól kérdezzük meg tapasztalataikat!

2. A bibliai szakasz elolvasása

A tizenkét tanítvány elhívása (Lk 6,12–16): „...kiválasztott közülük tizenkettőt...”

3. A bibliai háttér megismerése

A főszöveg 1–4. bekezdése

Hangsúlyok: Három jellegzetes vonása volt Jézus tanítványi körének: Izrael helyreállításának igénye, a társadalmi-politikai ellentéteken való felülemelkedni tudás és a teljes felhatalmazás kilátása. Mind ebben sokszor bizonyulnak a tanítványok még felkészületlennek, értetlennek és alkalmatlannak, de Jézus szándéka velük kapcsolatban mindvégig határozott marad.

4. Mozdulj! (1.)

A különbségek megmutatják, hogy Jézus nem sémákban gondolkodott, hanem személyre szabott, egyénileg kialakított kommunikációt folytatott azokkal, akiket el akart hívni az ő követésére.

5. A bibliai háttér megismerése

A főszöveg 5–7. bekezdése

Hangsúlyok: A zélóták és a vámszedők a társadalom két szélsőséges csoportja voltak, kibékíthetetlen ellentét feszült köztük. Ennek ellenére Jézus egy körbe vonja és egymás munkatársaivá teszi őket. A legmegdöbbentőbb tanítványi választás Judás Iskáriótes, aki ennek a körnek nyilvánvalóan a leggyengébb láncszeme volt. Ez be is igazolódott árulásával.

6. Szerinted? (2.)

Ebben a feladatban a tanulók a maguk értékrendjéről, a nehézségeikről alkothatnak közös képet az egykori tanítványok feltételezett megváltozásának ürügyén, ugyanakkor hidat képezhet a feladat régmúlt és jelen között.

7. Mit jelent?

Ez a fogalomtisztázás nem áll meg csupán a szinoptikus szó jelentésénél, hanem a négy evangélium egymáshoz való viszonyát és a Júdás személyével kapcsolatos eltérő szemléletet is megemlíti, megadva ezzel a szövegkritika befogadásához szükséges alapvetést.

A szinoptikus kérdést részletesen az 1. melléklet tárgyalja, amelynek ismertetésére – a csoport adottságaitól függően – akár itt is sort keríthet a tanár.

8. Mozdulj! (2.)

Ebben a feladatban a tanulók döntés előtt állnak, választaniuk kell különböző bibliai hagyományok között, ezzel is tanulják a Biblia sajátos többszólamúságát.

9. Szerinted? (3.)

A lecke utolsó kérdésfelvetésében az a cél, hogy a jelen idejű, aktuális kérdést megtalálják, és megfogalmazzák, mit is jelent ma tanítványnak lenni, és hogy mivel jár ez a tanítványság, nem elfeledve, hogy a tizenkét tanítvány státusza kivételes volt, és rajtuk épült fel az egyház, amely apostoli volt és mindig is az lesz.

10. Rakjuk össze!

A záró feladat arra a három jellegzetességre kérdez rá, amely a főszöveg elején került kifejtésre.

7. Női tanítványok – Egyenrangban?

Az óra célja

Mária és Márta történetén keresztül a női tanítványi lét, illetve a női szerepek és az ezzel kapcsolatos jézusi magatartás megismertetése.

Kulcsfogalmak

Asztalközösség, közösségen belüli pozíció, vezetés, házi gyülekezet, házimunka

Az óra menete

1. Mozdulj! (1.)

A felsorolt nők nem egytől egyig pozitív szereplők, de sorsfordító, meghatározó módon vettek részt a történetekben.

2. Kortörténeti ismeretek

A főszöveg 1. bekezdése

Hangsúlyok: Jézus a kor szokásaitól eltérően szabadabb módon kommunikál a nőkkel. Nőként lehetőséget kapnak, hogy Jézus közösségébe tartozzanak. Ennek jele, hogy a bethániai testvérpárnál száll meg tanítványaival.

3. Hallottál róla? (1.)

Jákób leányának, Dinának a története a nők kiszolgáltatottságának a példázata.

4. Háttérismeretek

A főszöveg 2. bekezdése

Hangsúlyok: Az asztalközösség, illetve a közös étkezés a zsidóság esetében több, mint egyszerű együttlét, ünnepek esetében istentiszteleti rangra emelkedik.

5. Szerinted? (1.)

A vándorló életforma miatt a nők nagy hátránnyal indultak Jézus követésében.

6. A bibliai szakasz elolvasása

Mária és Márta (Lk 10,38–42): „Amikor továbbhaladtak, betért egy faluba...”

7. A bibliai szakasz feldolgozása

A főszöveg 3. bekezdése

Hangsúlyok: A konfliktus a női szerepek, házi kötelességek, azok betartása, illetve be nem tartása körül bontakozik ki. A történet csattanója, hogy ebben a konfliktusban mindenki alapvetően Mártával egyetértve küldené ki Máriát a konyhába, Jézust kivéve.

8. Szerinted? (2.)

Márta itt a házi gyülekezet vezetőjeként lép fel, és azzal a meggyőződéssel kér szót, hogy ebben a

státuszában Jézus megerősítést fog adni neki. Nőként talán másfajta készségek teszik az embert alkalmassá egy közösség vezetésére, erről is kérdezzük meg a tanulókat, hogy mit gondolnak.

9. A bibliai szakasz feldolgozása

A főszöveg 4. bekezdése

Hangsúlyok: Márta olyan választ kap, amely ellentétben van várákozásaival, olyan szempontokra figyelmezteti Jézus, amelyek már messze túl vannak a konyhai munka, felszolgálás, vendéglátás kezein. Jézus megfordítja a fontossági sorrendet, az adott pillanatban rejlő lehetőség elmulasztásának a veszélyére figyelmeztet.

10. Szerinted? (3.)

A női tanítványság mai kérdésére jóval egyszerűbb válaszolnunk, hiszen a 20. század elhozta a nők számára a férfiakkal azonos jogállást, és ugyanolyan eséllyel indulhat egy nő ma az életben, mint egy férfi.

11. Hallottál róla? (2.)

Az egyház korai időszakától kezdve ez a történetet úgy értették, hogy az Jézusnak a szemlélődő életforma, a vita contemplativa melletti kiállása. Sokáig használták ezt a történetet arra, hogy bibliai alapon igazolják a szemlélődő életforma létjogosultságát.

12. A bibliai szakasz feldolgozása

A főszöveg utolsó bekezdése

Hangsúlyok: Jézus védelmébe veszi Máriát, aki a történetben nem kap szót. Jézus az elnémítottak, a szót nem kapók, a kicsinyek szószólójaként lép fel, erre más evangéliumi történeteket is használhatunk példának.

13. Szerinted? (4.)

Kiért lehetne felszólalni ebben a szellemben? A gyermekektől a fogyatékkal élőkön, kisebbséghez tartozókon, jogfosztottakon át sok társadalmi réteg igényelne képviselőket.

14. Mozdulj! (2.)

A konfliktusban Jézus más szintre emeli a résztvevőket, ezzel segítve őket, hogy sértettségükből kilássanak és másként lássák helyzetüket.

15. Rakjuk össze!

A konfliktus két szereplőjének motivációit, nézőpontját kell itt összegyűjteniük a tanulóknak, annak a különleges szituációnak a fényében, hogy Jézus a vendégük, tanítványaival együtt.

8. Szeretetközösségben

Az óra célja

A tanítványi közösség összetartó erejének felismerése

Kulcsfogalmak

Szeretet, agapé, filia, erosz, diakónia

Óra menete

1. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Az igazi keresztény közösség legfontosabb jellemzője, a szeretet.

Instrukciók: A szeretet fogalmával készíthetünk ráhangolódásképpen asszociációs felhőt. Az asszociációk sokfélesége támogatja a törzsszöveget, megmutatva, mennyi mindent jelent az életünkben ez a fogalom, bevonva a tanulókat az óra menetébe.

2. Mozdulj!

A játék lényege, hogy rámutasson, mennyire sokat használt kifejezés, mégis mennyire nehéz megfogalmazni.

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Három alapvető definíció a szeretetre (biblikus értelmezések): erosz, filia, agapé.

Instrukciók: Keressenek a tanulók példákat a három alapvető szeretettípusra. Milyen jellemző élet-helyzetekben vagy milyen jellemző kapcsolatokban jelennek meg ezek?

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

A szeretet (1Kor 13) „Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is (...)”

5. Szerinted?

Hányszor szerepel Pál apostol himnuszában a szeretet szó? – Kilencszer.

Milyen szakaszokra tagolnád a szeretet himnuszát? – Általában három részre tagolják:

I. 1–3. vers: A szeretet jelenléte az ember életében;

II. 4–8. vers: A szeretet tulajdonságai;

III. 9–13. vers: Eszkatológiai vonatkozások, a szeretet kiteljesedése.

Hogyan jelenik meg ezekben a szakaszokban a szeretet? – Az emberi életben, önmagában értéként és az Isten országában.

Az Újszövetség szeretetfogalmai között mi a legfontosabb különbség? – Három fogalommal ismerkedtek meg a tanulók:

- A *filia* (φιλία) a baráti, rokoni társadalmat összefűző erényes, becsületes szeretetet jelöli.
- Az *erosz* (ἔρως) a szenvedélyes szeretetet, amely a szerelmet, a vágyat írja le. Ez a vágy irányulhat a másik ember vagy egy kitűzött cél felé.

- Az Újszövetségben legtöbbször a harmadik kifejezést használják a szerzők, így Pál apostol idézett levélrészletében is, ez pedig az *agapé* (ἀγάπη).

6. Hallottál róla?

Hangsúlyok: Diakónia, diakóniai intézmények.

Instrukciók: Amennyiben erre lehetőségünk van, látogassunk meg ilyen intézményeket a tanulókkal. A látogatás során ismerkedjünk meg az intézmény keresztény küldetésével, szolgálatával. Ha a tanulóknak van tapasztalata ilyen intézményekkel kapcsolatban (akár a közösségi szolgálat keretein belül), osszák meg a csoporttal!

7. Mozdulj! (2.)

A feladat végrehajtása során engedjünk teret a szabad ötleteknek! A feladat lehetőséget ad a hétköznapi és általában a diákok által is ismert szeretetfogalmak összevetésére a most tanult tananyaggal. A feladat célja az új tananyag elmélyítése a korábbi ismeretekhez való kapcsolás által.

8. Mozdulj!

Feladat lehet:

Olvassátok el Fabiny Tamásnak a szeretet himnuszára fogalmazott átíratát. Húzd alá azt a gondolatot, amelyet a leginkább aktuálisnak érzel saját helyzetekben! Készíthettek installációt, képet is a költeményhez.

Fontos, hogy a tanulók tisztában legyenek azzal, hogy ez a szöveg egy parafrázis; ha ezt a fogalmat nem ismerik, szükséges ennek magyarázata. Készíthetünk a két szöveg alapján összehasonlító elemzést, a szöveg terjedelme miatt alkalmazzunk kicsoportos vagy kooperatív technikákat!

Fabiny Tamás

Szeretethimnusz

Ha olyan kiváló szónok vagyok is, mint Kossuth Lajos,
Vagy Martin Luther Kinggel együtt hirdetem, hogy „van egy álmom”,
De szeretet nincs bennem,
Olyanná lettem, mint egy leomlott templomtorony megrepedt harangja.

Ha futurológusként, a jövő mérnökeként vagy csalhatatlan közvélemény-kutatóként Előre látom is a jövőt,
Szeretet pedig nincs bennem,
Olyan vagyok, mint egy összelapított üres kólás doboz, amelyet unottan rúgnak tovább a kamaszok.

Ha akkora hitem van is, mint Assisi Ferencnek, Luther Mártonnak
és egy dunántúli parasztasszonynak együttvéve,
De szeretet nincsen bennem,
Olyanná lettem, mint a szél által cibált ördögsekér.

Ha önfeláldozóan támogatok is alapítványokat, vagy tizedet adok minden jövedelmemből,
Szeretet pedig nincs bennem,
Olyanná lettem, mint aki követ ad kenyér helyett és skorpiót hal helyett.

Ha két végén égetem is a gyertyát, hajnaltól késő estig robotolok, éveken át nem megyek szabadságra,
Ám szeretet nincs bennem,
Olyan lennék, mint egy üres belű hagyma.
Ha naponta végigjárom a damaszkuszi utat, rongyosra olvasom a Bibliámat, ha halálomra bizako-

dó hittel tekintek, úrvacsorával vagy a betegek szentségével megerősítve készülök elmenni,
De szeretet nincs bennem,
Semmi hasznom abból.

A szeretet jelentéktelen, mint amikor valaki számárháton vonul be a városba.
A szeretet nevetség tárgya, mint amikor valakinek kezébe nádszálat, fejére töviskoszorút adnak.
A szeretet balek, mint amikor valaki kínzóíért imádkozik.
A szeretet esendő, mint amikor valaki azt mondja : „szomjúhozom”.
A szeretet meglepő, mint amikor valaki szelíden megszólít egy gyászoló asszonyt a hajnali kertben.
A szeretet játékos, mint amikor valaki tanítványai előtt megy Galileába.
A szeretet nem fúj egy követ a bennfentesekkel, nem kacsint össze a hatalommal, nem bizonygatja önmaga fontosságát, nem örül a pártok és politikusok acsarkodásának,
De együtt örül az asszonnyal, aki megtalálja elgurult drachmáját.
Nem örül az ügyeskedéssel szerzett vagyonnak, de együtt örül a mezők liliomaival és az ég madaraival.
Nem örül a doppinggal elért világcsúcsnak, de együtt örül a fogyatékos kisfiúval, aki szája szélén csorgó nyállal, nagy erőfeszítésekkel társának tudja dobni a labdát.
A szeretet soha el nem múlik.
Nem veszti el szavatosságát, nem évül el, nem kerül ad acta, nem lesz unalmas, mint a tegnapi újság.

Legyenek bár istentiszteletek, véget fognak érni,
Legyenek bár egyházak, meg fognak szünni,
Legyen bár ökumenikus mozgalom, el fog töröltetni.

Mert még nem találtuk meg a rák és az AIDS ellenszerét, nem értjük távoli földrészek lakóinak a nyelvét, nem fogjuk fel más civilizációk felénk sugárzott jeleit.
Ám egykor majd egyetlen asztalt ülünk mindnyájan körül, és Ő lesz majd minden mindenkiben.

Mert a szeretet nélküli kötelességtudat kedvetlen.
A szeretet nélküli felelősség: figyelmetlen.
A szeretet nélküli igazság: kemény.
A szeretet nélküli okosság: gőgös.
A szeretet nélküli barátságosság: hűvös.
A szeretet nélküli rend: kicsinyes.
A szeretet nélküli hatalom: kíméletlen.
A szeretet nélküli birtoklás: fősvény.
A szeretet nélküli adakozás: képmutató.
A szeretet nélküli vallásosság: bigott.
A szeretet nélküli hit: vakbuzgó.
A szeretet nélküli remény: fanatikus.
A szeretet nélküli élet: értelmetlen.

Most azért megmarad a hit,
A remény,
A szeretet,
E három.
Ezek közül pedig a legnagyobb: Jézus

9. A család természetes közössége – a kikerülhetetlen kapcsolat

Az óra célja

A tanulók ismerjék meg a korabeli zsidó család legfontosabb ismérveit és azt, hogy Jézus hogyan szélesíti ki ezt a családmódot. A tanulók vonatkoztassák magukra a példázat szerepeit megismerve a történet érzelmi mélységeit és mondanivalóját!

Kulcsfogalmak

Családmódot, tékozló

Az óra menete

1. Bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Az apa szerepe a családban, a családfői szerep a vallás szempontjából, az anya szerepe (gyerekszülés és az utódok gondozása).

2. Mozdulj! (1.)

A feladat lényege az első főszövegben megjelenő korabeli családi viszonyok elemzése egy korhű szövegben. A zsoltárban világosan megjelennek ezek: az apa mint a ház gazdája, kertésze és a családtagok mint a kert fája, amelyeken – ha a gazda gondoskodik – sok termés lesz. Izgalmas kérdés azonban, hogy mit gondolnak erről a szerepről a mai családokban élő diákok, főleg a gyermekek aspektusából.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A tékozló fiú (Lk 15,11–32) „Azután így folytatta: Egy embernek volt két fia. (...)”

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Az előző feladatok tipizálták a korabeli zsidó család szerepeit. A tékozló fiú története vagy példázata azonban éppen ezeknek a hagyományos szerepeknek a határait feszegeti. Érdekes a két példa kontrasztjára hangsúlyt tenni, mert a mai családmodellek alapján ez nehezen érthető a diákok számára (például miért izgalmas az, hogy egy apa a gyermeke elé fut – ezen ma senki sem csodálkozna).

5. Szerinted? (1.)

A gyűrű az örökségbe való visszafogadást, a saru lábra adása a méltóságának visszaadását jelentette.

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3–4. bekezdése.

Hangsúlyok: Az idősebb fiú érzései, a két testvér megromlott viszonya. A következő (*Mozdulj!*) feladat előzményeként beszélgethetünk arról, hogy a tanulók hogyan képzelik el a két fiú személyiségét a történet előtt, milyennek képzelik a korábbi viszonyukat apjukhoz, egymáshoz.

7. Mozdulj! (2)

A szituációs játékot játsszuk „akvárium” helyzetben, vagyis egy pár (lehetőleg önként vállalkozó) mutassa be a helyzetet, és a többiek válaszoljanak a kérdésre. A szituációban részt vevők használhatják a bibliai szöveget vagy annak megfelelően saját szavaikat is. Ez utóbbi talán szerencsésebb, de figyelni kell arra, hogy a bibliai tartalmakon túl megjelenhetnek saját élményen alapuló tartalmak, érzelmek, indulatok is.

8. Szerinted? (2.)

Az apa két kézfeje közül az egyik férfi, a másik női kezet ábrázol. Ezzel is mutatja, hogy Isten atyai elfogadó szeretete mindkét szülő által képviselt szeretetvonalakat is magába foglalja.

9. Mozdulj! (3)

Ezt a szituációs játékot is lehet akváriumtechnikával vagy páronként, esetleg kiscsoportban játszani. A játék után fontos, hogy a kérdésre adott válaszokat és az érzéseket az egész csoport ismerje meg!

Két szituációs játék a megbeszéléssel együtt valószínűleg nem fér bele egy tanórába!

10. Szerinted? (3)

Valószínűleg éppen az lehet az ok, hogy a hallgatóság sokkal inkább bele tudta magát élni a báty szerepébe, azonban a választ erre a kérdésre nekik (nekünk) kell megadni. A kérdés tehát valóban így hangzik: vajon én csatlakoztam volna-e a vacsorához?

A példázat címére egy lehetséges válasz: emberi igazság – jézusi igazság.

11. Rakjuk össze!

Mi jellemezte a bibliai idők családmodelljét? – A patriarchális modell.

Mi volt a szerepe a családban az apának, az anyának, a gyermekeknek? Az apa családfő, a hit képviselője, tanítója, gazda; az anya a gyermekek és a család fizikai jóllétének ellátója; a gyermek felnőtt koráig apja tulajdona, azután örököse.

Miért volt különösen fontos a fiúgyermek? – A családi vérvonal és az örökség a férfiakra száll át.

Hogyan tágítja ki Jézus a korabeli családképet a tékozló fiú példázatában? – A családban való szeretet erős összetartó erejére teszi a hangsúlyt a jogszokással szemben.

Mit jelent ez a mai családképünkre nézve? – A családban való szeretet újra és újra megbocsátás, újrakezdés.

10. Gazdák és szolgák – alávetve valakinek?

Az óra célja

A tanulók ismerjék meg a Jézus korabeli társadalom egyik jellemző struktúráját a patrónus-kliens viszonyt. Ismerjék meg, hogy Jézus a példázatban hogyan teszi konstruktívá ezt a különben a társadalmi egyenlőségeket elmélyítő viszonyt, és hogy hogy hogyan viszonyul más igehelyek alapján ehhez rendszerhez.

Kulcsfogalmak

Patrónus, kliens, sáfár

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz elolvasása

A hamis sáfár (Lk 16,1–8) „Majd szólt Jézus a tanítványaihoz is: (...)”

2. Fogalommagyarázat

Instrukciók: A fogalommagyarázat előtt a tanulók készítsenek saját definíciót a két fogalomról! Hasonlítsuk össze a definíciókat!

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Fontos, hogy a fogalmakat a tanuló alaposan elsajátítsa, ezek nélkül az igehely értelmezése nehézséget okoz. Használjunk ellenőrző feladatokat, kérdéseket!

4. Mozdulj!

Például Tamás bátya kunyhója, Harry Potter, Keresztapa.

Megnyilvánulhat abban, hogy valaki megvéd valakitől valamilyen ellenszolgáltatásért cserébe (pl. pénz, élelem).

5. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 2–3. bekezdése.

A szövegben található igék feldolgozása feltétlenül fontos annak megismeréséhez, hogy Jézus mit tanít a kor társadalmi viszonyaihoz képest. Ezt megtehetjük úgy is, hogy az idézett két igehely alapján megkérjük a tanulókat vagy tanulócsoportokat, hogy válaszoljanak saját véleményük szerint az alábbi kérdésekre:

Mt 23,8–12: Mit mond Jézus, hogyan viszonyuljanak egymáshoz a tanítványok?

Hogyan képzeled el Jézus a tanítványok egymásról való gondoskodását Mt 20,20–28 alapján?

A válaszokat hasonlítsuk össze a könyv főszövegével!

6. Szerinted? (1.)

Milyen szavakkal jellemeznéd az emberek közötti patrónus–kliens kapcsolatot?

Kiszolgáltatottság, védelmi rendszer, saját szükségleteim biztosítása, stb.

Milyen szavakkal jellemeznéd az Atyával való patrónus–kliens kapcsolatot?

Bizalmi kapcsolat, felelősségi kapcsolat, gondoskodás a másik emberről, stb.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 4–5. bekezdése.

Instrukciók: A könyvben szereplő exegézisek szokatlanok lehetnek a diákoknak, ezért térjünk ki a szöveg értelmezésére külön magyarázatban is, ha ez szükséges.

Tanári magyarázat: A patrónusok és kliensek viszonyában éppen a viszony jellegéből fakadóan (lásd első bekezdés) a tulajdon sokkal kevésbé játszott fontos szerepet, mint a patrónus és kliense közötti kapcsolat minősége. Az mai olvasónak sokkal feltűnőbb a szövegben a kliens „lopása”, mint az, hogy ezzel a tettel megdicsőíti patrónusát.

8. Szerinted? (2.)

Valóban „a cél szentesíti az eszközt” gondolatot általában pejoratív értelemben szoktuk alkalmazni, most azonban láthatjuk, hogy a pénz, vagyis a hamis mammon csupán semmire való eszközként jelenik meg a példázatban, amelyet csak egy nagyobb célért használnak fel. Ugyanakkor ne felejtjük el, hogy a pénz tulajdonképpen a mai kultúránkban betöltött szerepével ellentétben csupán fizető eszköz. A példázat jól mutatja be egyébként Jézus és a későbbi tanítványok radikális hozzáállását a gazdagsághoz (bővebben: Theissen: *A Jézus-mozgalom*).

9. Rakjuk össze!

Mit jelent a patrónus–kliens kapcsolatrendszer? – Egy kiszolgáltatott rendszert, ahol a kliens mindent megtesz a patrónusáért cserébe annak oltalmáért.

Lehet-e erre ma is példát találni? – Lehet.

Miért nehéz kilépni belőle? – Mert olyan viszonyrendszert feltételez, amelyben a felek elfogadják a helyzetükből adódó szerepeket. Az adott társadalomban ráadásul valóban szükség volt az egzisztenciális védelemre.

Miért hívja ki Jézus tanítványait a patrónus–kliens függő viszonyból? – Mert nem akarja, hogy tanítványainak egymáshoz való viszonyát ez az Isten országától idegen rendszer határozza meg.

Mit jelent az, hogy a mennyei Atya lehet az egyetlen patrónusunk? – Az, hogy életünk teljes egészében az Atya kezében van, de ő nem kér semmit ezért cserébe.

Hogyan lehetünk a mennyei Atyának jó kliensei? – Semmit nem kell ehhez tennünk, elég, ha elfogadjuk az ő jóakarátát.

11. Szegények és gazdagok – mi lesz a fizetség?

Az óra célja

Megismerni Jézus viszonyát a gazdagsághoz, szegénységhez és a szegényekhez, kisémmizettekhez.

Kulcsfogalmak

Szegény, gazdag

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A legtöbb diák nem tudja, hogy a mai magyarországi átlagkeresettel a világ leggazdagabb harmadában helyezkedünk el. (Ez természetesen országos átlag, ezért területtől és egyéni helyzettől nagymértékben függ.)

A családi jövedelem mértékén való gondolkodás során próbáljuk a diákokat elgondolkodtatni azon, hogy mennyire távol vagy közel állnak a valódi szegénység és gazdagság vonalától.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

A szőlőmunkások (Mt 20,1–16) „Hasonló a mennyek országa ahhoz a gazdához (...)”

3. Mozdulj! (1.)

A vélemények ütköztetése nagyon jó alapot jelent az igében lévő feszültségek megismeréséhez.

4. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1–4. bekezdése.

Hangsúlyok:

- Jézus korában a vallási előírások ugyan gondoskodtak a szegényekről, de a hétköznapokban ezek az intézkedések csak korlátozottan voltak jelen.
- Az elszegényedést mélyítik az adók (rómaiaknak, a templomnak).
- Isten nem a teljesítményük alapján értékeli az embereket, hanem azt akarja, hogy mindenki jusson hozzá a talpon maradáshoz szükséges bérhez.

A törzsszöveg hossza miatt alkalmazzunk szövegértést segítő feladatokat (jegyzetelés, kiemelés, visszakérdezés stb.)

5. Szerinted? (2.)

A két képen szereplő emberek közül bár fizikailag nehezebb lehet azoknak, akik reggeltől estig a földön kapálnak, de mégis jobb lehet, mint azoknak, akiket nem hívják el semmilyen munkára sem. A „nem kell dolgoznom” és a „nem tudok dolgozni” különbségét hangsúlyozzuk itt, s világítsunk rá ezek következményeire is.

6. Mozdulj! (2.)

A feladatban keressünk alátámasztó és megcáfoló érveket.

Például:

- igaz lehet, mert mindkettő a pénzre vágyik;

- nem ugyanúgy igaz mindkettőre, mert míg a szegény akaratán kívül rabja a pénznek, hiszen a megélhetéshez szüksége lenne rá, addig a gazdag saját elhatározásából rabja annak.
- Mindketten függenek tőle, de a hangsúly nem a pénzen, hanem pénzzel való bánás szabadságán van.

Számos meghatározás létezik, mert mindkettő lehet relatív vagy abszolút, szubjektív vagy objektív fogalom. A relatív fogalmak a társadalom tagjait egymáshoz hasonlítják, az abszolút fogalom meghatározások valamilyen központi mércéhez igazodnak. Az objektív szegénység lehet az átlagkereset alatti jövedelemmel rendelkezők csoportja, míg a szubjektív szegénységgel inkább a pszichológia foglalkozik.

7. Hallottál róla?

Ez a feladat jó alapot teremthet a szegénység és a gazdagság témájának aktualizálásához, illetve a felelősségvállalás hangsúlyozásához.

8. Rakjuk össze!

Hogyan rendelkezik a szegények megsegítéséről az Ószövetség? – Sok ilyen törvény van, ez rendelkezik például az adósrabszolgák időnkénti felszabadításáról, a jóm kippuri adományokról, az özvegyekről és a szegényekről való gondoskodásról.

Mi volt az oka a tömeges elszegényedésnek a Jézus korabeli Palesztinában? – A templomi tized és a római adók, a társadalmi egyenlőtlenségek.

Miért fizetett az Istent jelképező szőlősgazda az utolsó munkásoknak is egy-egy dénárt? – Mert gondoskodni akart róluk is.

Mi a szegények reménye Jézus szerint? – Az Isten országa.

12. Férfiak és nők – irányít valaki valakit?

Az óra célja

A Jézus korabeli férfi – női kapcsolatok bemutatása a görnyedt asszony meggyógyításának története alapján.

Kulcsfogalmak

Ábrahám (leány)gyermeke

Az óra menete

1. Szerinted? (3.)

- A nők beszédesebbek. – A kutatások nem támasztják alá. A „beszédesség” leginkább az olyan fő személyiségvonásokból erednek, mint az extrovertáltság, illetve introvertáltság. A kutatások szerint viszont verbális kifejezőképességük általában jelentősen fejlettebb, ami elképzelhetően zavarhat egy dominanciára törő férfit – innen az előítélet.
- A férfiak többet versenyeznek egymással. – Igaz, a kutatások szerint a férfiak versengőbbek a nőknél, de itt is nagyon sok árnyalat létezik férfi és férfi között.
- A nők inkább érzelmi lények. – A kutatások szerint énhatáraik kevésbé zártak, ezért könnyebben kezelik a kapcsolataikat. Ez sem igaz azonban minden nőre.
- A férfiak jobbak matematikából. – Tévedés! A kutatások szerint a matematikai-logikai érzékben és egyéb kognitív képességekben egyáltalán nincs kimutatható különbség a nemek között! Kb. 14 éves kortól azonban a lányok a statisztikák szerint elveszítik a matematika, illetve reál tárgyak iránti érdeklődésüket. Ennek okai részben biológiaiak (a pubertás korban áttevéődik a hangsúly a kapcsolati „humán” tudásra), részben az előítéletekből fakadnak (nem illik egy nőnek reál tárgyakkal foglalkozni) és ez önbeteljesítő jóslatként „természettudományos szorongássá” (science anxiety) válik.
- A nők intuitívabbak. – A szakirodalom megosztott a kérdésben, nincs egyetértés arról, hogy mit is jelent a női intuíció.

Soroljatok fel olyan tulajdonságokat, amelyeket tipikusan női és férfi tulajdonságoknak tart a mai társadalom!

2. Szerinted? (1.)

Az óra elején ezek a kérdések kellőképpen provokatívak, segítik a témába való bevonódást, azonban kiélelhetik a nemi ellentéteken alapuló előítéleteket is, könnyen két táborra osztva a csoportot. A feladat mindenestre elindít egy tipizálási folyamatot.

Érvek: a férfiak genetikai meghatározottságuk alapján racionálisabbak és erősebbek. Ugyanakkor sokkal kevésbé mozognak otthonosan az emberi kapcsolatok komplex kezelésében; ezekről pszichés meghatározottságukból fakadóan sokkal teoretikusabban (egyszerűbb sémákban) gondolkodnak. Az erő túlzásba vitt alkalmazása (vagyis az erőszak) és a teoretikus gondolkodás együtt olyan adott feltételek, amelyek dominánssá tehetik az elnyomó, uralkodó szemléletet.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A görnyedt asszony meggyógyítása (Lk 13,10–17) „Egyszer valamelyik zsinagógában tanított (...)”

4. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Az Isten rendje szerint a férfi és a nő egymásra utaltak, és kapcsolatuk a kölcsönösségen alapul.

Reflexiók lehetőségei: Állítsunk fel a csoportban fiú–lány párokat vagy heterogén kiscsoportokat! Beszéljék meg és rajzolják fel egy csomagolópapírra, hogy az élet milyen területein jelenik meg a férfi és a nő egyenrangúsága, egymásrautaltsága!

5. Szerinted? (2.)

- A kutatások szerint a 20. században elinduló női emancipáció leginkább az oktatásban való részvételben ért el áttörést. Ma a tanulmányok szerint a társadalom vezetői szerepeihez továbbra is a férfiak jutnak a leginkább, és a nők „jobb híján” a tanulásban vagy a több tanulást igénylő szakmákban tudnak érvényesíteni. Érdeemes arra is kitérni, hogy ezeknek a szakmáknak a társadalmi „renoméja” jelentősen csökkent az elmúlt évtizedekben, ezért ma már kevésbé vonzóak.
- A két kérdésre hasonló módon lehet válaszolni. A feljebb említett okok egyfajta pozitív diszkriminációval és előítéletekkel közelítenek a nemi kérdésekhez. A legtöbb ilyen előítélet abból táplálkozik, hogy a nők a család mellett nem képesek ilyen fontos hivatalokat betölteni. Az igazi kérdés az, hogy ezek vajon mennyire megalapozott szakmai indokok.

6. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 3. bekezdése.

Attól függetlenül, hogy a teremtés rendjében nincs alá-fölérendeltségi kapcsolat a férfiak és a nők között, például a Római Birodalomban is erőteljesen jelenik meg ez az eszme. Fontos látni, hogy ezek a kérdések ma nagyon érzékenyen érintenek bennünket, de akkoriban ezt a nők mint az élet (keserű) rendjét fogadták el. Azt is fontos kiemelni, hogy ez az alá-fölérendeltségi viszony nem jelentett minden esetben automatikusan visszaéléseket, de jó táptalajt jelentett az ilyen viselkedésnek.

7. Bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus az asszonyt a gyülekezeti közösség autentikus és egyenrangú tagjaként Ábrahám lányaként szólítja meg.

8. Rakjuk össze!

Mit tanít a két teremtéstörténet a férfi és a nő kapcsolatáról? – Egyenrangú, kölcsönösségen alapuló kapcsolat.

Milyen elvek szerint szabályozták a nő és a férfi kapcsolatát a Római Birodalomban? – A férfinak hatalma van uralkodni a nőn.

Milyen vallási elv szerint rendelte egymás alá a férfit és a nőt Izrael közössége és az őskeresztény gyülekezet? – A teremtés rendje alapján.

Hogyan mutatta meg Jézus, hogy a mennyei Atya nem tekinti másodrendű embereknek a nőket? – Ábrahám lányának szólítja az asszonyt.

13. Felebarátokból idegenek, idegenekből felebarátok

Az óra célja

Az óra célja, hogy megismertesse a tanulókat a „mi”, a „ti” és az „ismerős – idegen” fogalompárok-
kal, ezek kialakulásának folyamatával, ezek rögzülésével, és a tanulók tudják ezeket alkalmazni az
igehely értelmezésére. Jézusnak az idegenek kapcsolatáról mondott szavai alapján ismerjék meg a
jézusi „felebarát” fogalmat.

Kulcsfogalmak

Samaritánus, lévita, felebarát

Az óra menete

1. Mottó

A mottó jó lehetőség lehet a téma bevezetéséhez egy kötetlen beszélgetés keretei között.

2. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: A „mi”-tudat kialakulása, az identitás kialakulása – rokonok és idegenek.

Reflexiók lehetőségei: Fogalmazzák meg a tanulók, hogy számukra mit jelent ez a két fogalom: roko-
nok, idegenek. Kitérhetünk az alapvető attribúciós torzításokra: érdekességképpen említhetjük, hogy
az idegenekhez sokkal inkább tulajdonítunk negatív tulajdonságokat, a hozzánk tartozókat (hozzánk
való hasonlóságuk miatt) fizikailag is vonzóbbnak tartjuk az idegeneknél.

3. Szerinted? (1.)

Alapvetően genetikus háttérű eseményről van szó, amely által az ember saját génállományának örö-
kítése érdekében kijelöl bizonyos territóriumokat (kik a hozzám tartozók, mi a területem). Később
az együttélés társadalmi formáinak bonyolultabbá válásával ezek a fogalmak is differenciálódtak
és absztrahálódtak (például hozzám tartozók, territóriumom: nemzetem és országom). Az ember
létrehozhat olyan együttélési formákat, amelyek ezt a meghatározottságot mellőzik, de ez csak kor-
látozottan elképzelhető (mindig lesznek kívülállók, még a legbefogadóbb közösség szempontjából is).

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az irgalmas samaritánus (Lk 10,25–37) „Ekkor felállt egy törvénytudó, hogy megkísértse őt (...)”

5. Fogalommagyarázat

Instrukciók: A későbbiekben ezek a fogalmak több helyen előkerülnek, ezért ügyeljünk ezek jelenté-
sének alapos elsajátítására ellenőrző feladatokkal, visszakérdezéssel!

A főpap feladatai: főpapok (gör. *archiereisz*, lat. *pontifices*):

1. Az Újszövetség harmincnyolcszor említi a főpap, s hatvankétszer a főpapok szót. Josephus Flavius
is említi a főpapokat. A törvény szerint a főpap hivatala halálig tartott, s hivatalban egyszerre csak
egy főpap lehetett. A rabbinista szövegek alapján a főpap alatt a Nagy Heródes vagy a római helytartó
által leváltottakat, illetve azoknak az előkelő családoknak a tagjait kell érteni, akik közül a főpapot
választották. A főpapok külön testületet alkottak, melynek feladata a kultusz felügyelete, a Templom

szolgálatának irányítása, a kincstár kezelése és a bíraskodás volt. A főpapok közé tartozott a Templom elöljárója, aki rangban a főpap után következett (ApCsel 4,1; 5,24.28); a hetenként szolgáló papi osztályok fejei; a napi szolgálattelvők vezetői; a templomőrség parancsnoka (Lk 22,52); a kincstárnok. E főpapok a főtanácsnak is tagjai voltak szavazati joggal. Ha tehát külön találkozunk a főpap szóval (Mt 26,3.14; 27,6; 28,11; ApCsel 9,14.21; 26,10.12), akkor a főtanács tagjaira kell gondolnunk; a főtanácsnak épp ez a testület jelentette a legfontosabb részét (Jn 12,10; 18,35; 19,6.15.21; ApCsel 22,30). Olykor a főpap testülete együtt szerepel a főtanács egy vagy több más csoportjával: főpap, vének és írástudók (Mt 27,41; Mk 8,31; 11,27; 14,43; Lk 9,22; 20,1; ApCsel 4,5); főpap és írástudók (Mt 2,4; 21,15; Mk 10,33; 14,1; Lk 20,19; 22,2.66; 23,10); főpap és farizeusok (Jn 7,32.45; 11,47.57; 18,3); főpap és vének (Mt 26,3.47; 27,3.12; 28,11; ApCsel 4,23; 23,14; 25,15); főpap és előkelők (25,2). Ezek a csoport-ok összeségükben a zsidó vallási tekintélyeket jelentik (<http://lexikon.katolikus.hu/F/f%C5%91papok.html>).

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2–3. bekezdése.

Hangsúlyok: A gyűlölt ember is felebaráttá lehet.

Instrukciók: Fontos az értelmezésben hangsúlyt fektetni arra, hogy a felebarát fogalma kihez tartozik, ki mondja kinek, és kire vonatkozik, mert számos zavart okozhat!

7. Mozdulj!

A vélemények sokszínűek lesznek, de az ige konkrét eseménysorához a második megoldás van a legközelebb.

8. Szerinted?

Az irgalmas samaritánus példázatában éppen az előítéleteket és a gyűlöletet legyőző szeretet kap hangsúlyt, ez ebben az értelmezésben gyengülne.

Az allegorikus értelmezés szerint a samaritánus Jézus, a fogadó a mennyek országa, a fogadós Isten. Ez az értelmezés azonban számos súlyos teológiai kérdést vet fel, s gyengíti a példázat hozzánk szóló üzenetét.

9. Rakjuk össze!

Miért szükséges, hogy egy közösség megvonja a maga határait? – Biológiai meghatározottságunkból adódik, önvédelmünk és genetikai védelmünk érdekét szolgálja.

Miért történik meg gyakran, hogy a határainkon túli „másokat” megbélyegezzük és ellenségnek tekintjük? Milyen körülmények között lehet ez indokolt? – Ezek egy része attribúciós torzítás, amelyben az idegeneket automatikusan „rossznak” bélyegezzük. Legtöbbször tudattalanul működik, és nincs mögötte reális ismeret.

Miért álltak egymással szemben a zsidók és a samáriaiak? – A babiloni fogság idején a samáriaiak keveredtek más, helyben lakó népekkel, ezért (és még sok más ok miatt) tisztátalanná váltak a zsidók szemében.

Mire hívta fel Jézus az irgalmas samaritánusról szóló példázattal a törvénytudó figyelmét? – Arra, hogy az emberek által meghatározott keretek és ítéletek jelentős torzításokat tartalmaznak az Isten akaratához képest.

10. Lásd következő lecke első feladatát!

14. Előítélet és kirekesztés a közösségben – kinn a bárány, benn a farkas

Az óra célja

Megismerkedni az előítélettel és az előítélethez kapcsolódó fogalmakkal. Az igén keresztül megismerni és átélni, hogy Jézus hogyan vélekedik az előítéletekről, xenofóbiáról, rasszizmusról.

Kulcsfogalmak

Sztereotípa, előítélet, xenofóbia, rasszizmus

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1–2. bekezdése.

Hangsúlyok: Az előítéletek kategorizációs folyamatok. Egyfelől természetesen, ugyanakkor ezek a kategóriák könnyen merevvé, áthatolhatatlanná válnak, ami súlyos problémákhoz vezethet.

2. Hallottál róla? (1.)

A bűnbak ószövetségi fogalmával való megismerkedés mind kognitív, mind érzelmi szinten segíthet megérteni és közelebb hozni mai bűnbakképzésünk mechanikáját.

3. Fogalommagyarázat

Ebben az esetben is fontos, hogy a tanulók ne csak ismerjék, hanem saját környezetükre is vonatkoztatni tudják ezeket a fogalmakat! Mutassunk be olyan társadalmi szervezeteket, amelyek ezek ellen a folyamatok ellen küzdenek (például Amnesty International, <http://amnesty.hu/>).

A fogalmakat hatékonyan dolgozhatják fel, például kooperatív csoportmunkában.

4. Szerinted? (1.)

A képek közül sok szándékosan provokatív. Ezek a tanulók rejtett indulatait és előítéleteit célozzák. Csak akkor tudunk az órán hatékonyan foglalkozni ezekkel a kérdésekkel, ha igyekszünk bevonni őket annak menetébe. Az ábrákhoz kapcsolódó egyik lehetséges feladat, hogy a tanulók mondják el, vajon melyik figura fejében mi járhat. Ezzel máris megjelennek a bennük lakó előítéletek, amelyekre felhívhatjuk a figyelmet. Ezek után elemezhetjük, hogy ezek vajon sztereotípiákat vagy előítéletet tartalmaznak.

5. Hallottál róla? (2.)

A tanár akár kezdheti is az órát ezzel a felméréssel, amelyben a pirézeket először valódi népcsoportként mutatja be, s a rájuk vonatkozó kérdést valódi kérdésként teszi fel.

A kutatás ismertetése során kérjük meg a diákokat, hogy próbálják megfigyelni saját érzéseiket és gondolataikat.

6. Szerinted? (2.)

cigánygyűlölet – rasszizmus

antiszemitizmus – rasszizmus és xenofóbia

nők elnyomása – egyik sem

új iskolatárs elutasítása – xenofóbia esetleg rasszizmus

pirézekkel szemben támasztott ellenérzések – xenofóbia

gyenge tanuló kiközösítése – egyik sem vagy rasszizmus

homoszexuálisokkal szembeni gyűlölet – xenofóbia

önkéntes jelképek használata – lehet rasszizmus (például horogkereszt használata gyűlöletkeltő szándékkal)

7. Mozdulj! (1.)

- Lehetséges válaszok: Kellett nekik idejönni! Ha esetleg beilleszkednének! ...
- Ők tehetnek róla – Ők is lehetnek a felebarátaink, a cél tehát nemcsak az, hogy tisztázzuk, ki miben felelős, hanem a békés együttélés, ehhez pedig közel kell lépni hozzájuk.

8. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézust nem fogadják be egy samáriai faluban (Lk 9,52–56) „...és követeket küldött maga előtt (...)”

9. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3–4. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus egészen egyértelműen visszautasítja a tanítványok előítéletből táplálkozó gyűlöletét.

10. Szerinted? (3.)

- Vajon e miatt az egy elutasítás miatt lettek annyira dühösekké a tanítványok, hogy el akarják pusztítani a falut? Valószínűleg korábbi előítéleteik erősödtek fel ennek hatására.
- Mi történt volna, ha Jézus engedett volna a tanítványok kérésének? Egy ilyen lélektelen és agresszív tett hiteltelenné tette volna Isten szavát a világban, ellentétes lett volna Jézus minden tanításával.
- Te milyen megoldást javasolnál ma az előítélet, rasszizmus, kirekesztés megszüntetésére? Konstruktív javaslatok fogadhatók csak el (például munkahelyteremtés, társadalmi integráció stb.)!
- Mit gondolsz, Jézus miért beszél többször is az előítéletről és a kirekesztésről, ahelyett, hogy hallgatna ezekről? Mert tudja, hogy van olyan erő, amely orvosolni képes ezeket a nehéz problémákat is.

11. Mozdulj! (2.)

Ezt a feladatot házi feladatként kaphatják a diákok. Mindenképp térjünk vissza a megbeszélésére a következő órán.

12. Rakjuk össze!

Mi a különbség a sztereotípiák és az előítélet, illetve a xenofóbia és a rasszizmus között? – Lásd feljebb a fogalommagyarázatot.

Miért nem fogadták be Jézust a samáriai faluban? – Mert előítéletesek voltak a zsidókkal szemben.

Mit mond Jézus a tanítványoknak? – Megszidja őket.

15. Képmutatás Jézus közösségeiben?

Az óra célja

A keresztény közösség egyik tipikus problémájának, a képmutató ítélkezésnek a bemutatása egy jézusi példázaton keresztül

Kulcsfogalmak

példázat, donatisták, traditor

Az óra menete

1. Mozdulj! (1.) és Szerinted? (1.)

A tanulók válaszai feltehetőleg nagyon különbözőek lesznek. Figyeljünk arra, hogy felfedezhessék, hogy milyen összefüggés van a válaszuk és a környezetükben előforduló képmutató ítélkezés között.

Érdeemes az első és a második kérdésre adott válaszokat összehasonlítani és az ebből következő tanulságot levonni.

A véleménynyilvánítás és a képmutató ítélkezés összehasonlításához társíthatunk akár szituációs feladatokat is. Fontos, hogy a tanulók felismerjék, hogy a véleményük autonóm vállalása nem kell hogy azonos legyen az ítélkezéssel! Térjenek vissza egy kicsit az „én”-üzenetekre!

2. Fogalommagyarázat

Reflexiók lehetőségei: Korábbi irodalmi tanulmányokból a diákok idézzék fel, miben hasonló és miben új az itt lévő információ a példázatról. Keressenek példázatokat korábbi tanulmányaikból!

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A képmutató ítélkezés (Mt 7,1–5) „Ne ítéletek, hogy (...)”

4. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Az ítélkezés rombolja a közösséget, ez alól Jézus közössége sem kivétel.

Reflexiók lehetőségei: Mutassanak be a tanulók olyan kitalált vagy valós élethelyzetet, amikor az egymás felett kimondott ítélet rombolja a közösséget, és annak megtartó erejét csökkenti.

5. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: Az elhívott ember egyszerre igaz és bűnös (simul iustus et peccator – Luther). Ennek a kettősségnek a feldolgozása sok nehézséget okoz a hívő ember életében, ezek közül az egyik az ítélkezés.

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: A képmutató ítélkezés veszélyei és okai a korai és modern keresztény közösségekben, donatizmus.

Reflexiók lehetőségei: Vajon mennyire van jelen a képmutató ítélkezés a mai keresztény közösségekben?

Instrukciók: A kialakuló kritikus megnyilvánulásokra keressünk a tanulók segítségével konstruktív javaslatokat, válaszokat!

7. Szerinted? (2.)

Fontos, hogy a tanuló felismerje, hogy a hit mint Isten ajándéka nem ítéhető meg emberi szemszögből. Az ember hitélete tele van krízisekkel, magasságokkal, de mélységekkel is. Akinek hite krízisben van, annak a lehető legrosszabb, ha a közösség még el is ítéli ezért.

8. Hallottál róla?

Érdemes felkészülnie a tanárnak, hogy a téma jelentős mértékben mozgósíthatja a diákokban lévő előítéletet.

Reflexiós lehetőségek: Mennyire tudunk azonosulni a börtönviselt emberek helyzetével? El tudjuk képzelni, hogy mi magunk is kerülhetünk ilyen helyzetbe? Miért, vagy miért nem?

9. Mozdulj!

Feladat lehet:

Hallgassatok bizonyágtételeket fogvatartottaktól! Milyen hatással van rátok? Vajon milyen érzések lennének úrrá rajtad, ha szabadult fogvatartottként helyet keresnél egy templomban? El is játszhatjátok!

Egy mai példa a képmutató ítékezésre. Készüljünk előre a témából, érdeklődjünk a börtöngyűlekezetekről, esetleg látogassunk meg egy ilyen gyűlekezetet! A téma nagyon sok előítéletet hordoz, vagy aktuális élethelyzetet érinthet! Az előítéletek csökkentéséért a feladatot másképpen is feldolgozhatjuk: Válasszunk ki egy részt a bizonyágtételből, amelyből nem derül ki, hogy hol hangzik el. Kérdezzük meg a diákokat, vajon kinek a bizonyágtételét hallhatják? Írják le az illetőt. Majd mondjuk el a valós élethelyzetet, amelyben a bizonyágtétel született.

Bizonyágtétel: 1:00:00 – 1:16:00 (a teljes videóból más, illetve rövidebb részlet is választható)

[A váci börtöngyűlekezet bemutatkozása.](#)

10. Mozdulj! (2.)

Instrukciók: A feladat céljában az ítékezésnek az a motívuma áll, hogy nagyon gyakran mi magunk is érintettjei, részesei, nem egyszer okozói vagyunk azoknak a jelenségeknek, amelyeket kritikával, ítélettel illetünk. A feladat ennek a folyamatnak a reflexióját kívánja erősíteni. A következő téma (versengés) jó bevezetése lehet a feladattól fakadó tapasztalatok megosztása.

11. Szerinted? (3.)

A feladatról való beszélgetés során hívjuk fel a diákok figyelmét arra a kutatások által is igazolt eredményre, hogy az ember legnehezebben saját magán tud változtatni. Beszéljük meg, hogyan befolyásolja ez a képmutatásról most tanultakat!

11. Rakjuk össze!

Miért beszél Jézus példabeszédekben? – Hogy a hallgatóságot minél jobban bevonja az elbeszélésbe.

Mit üzen ez a példabeszéd az olvasónak? – A képmutató ítékezés tanítványi közösségre való veszélyeire hívja fel a figyelmet.

Hogyan fogalmaznád át a példabeszédet például a hazugságra nézve? – Egyéni válaszok, akár a bizonyágtételek alapján.

16. Versengés a közösségben – a lélek a rendje mindennek

Az óra célja

A versengés fogalmának megismerése, az élethelyzetünkben való azonosítása. Annak felismerése, hogy a versengés az életünk természetes része, de a keresztény közösségben egészen különleges értelmet nyer.

Kulcsfogalmak

Versengés, szolgálat

Az óra menete

1. Mozdulj! (1.)

Ügyeljünk arra, hogy őrizzük meg a feladat komolytalanságát! A játék lényege, hogy a téma egy játékos, de a versengés lényegét érintő bevonódást segítő feladattal kezdődjön.

2. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

A feladatok játékos elemekkel és tét nélkül szemléltetik a versengést, így lehetővé téve a versennyel-versengéssel kapcsolatos szorongások oldását, ugyanakkor illusztrálja, hogy a verseny természetes jelenség az életünkben (mennyi mindenben lehet versengeni). Fontos, hogy a feladatot ne jutalmazzuk, itt a lényeg maga a verseny „parodizálása”. Itt utalhatunk a mottóra is: *Az életünk csak versenyés?* (mottó!)

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Ki a legnagyobb? (Lk 22,24–27) „Versengés is támadt közöttük (...)”

4. Szerinted? (1.)

Hangsúlyok: Annak a kérdésnek vizsgálata, hogy vajon mi tesz valakit elsővé a szemünkben.

Instrukciók: Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a tanulók bemutathassák példaképeiket és azt, hogy miben emelkednek ki ezek az emberek. Érdekes olyan példákra felhívni a figyelmet – vagy nekünk magunknak behozni, ha ez szükséges –, amely belső értékeket jelenít meg.

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: A tanítványok élete egykor és ma is magában hordozza a versengést.

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: A versengés hatása a tanítványi közösségre könnyen negatív lehet. Jézus mint erőforrás.

Tanári magyarázat: Bár sokféle hasznos versengésről beszélhetünk, a Jézus közelségért, az ő közös-

ségében való elsőségért nincs értelme küzdeni, hiszen ennek a közösségnek az erőforrása ő maga, ő az, aki elhív minket, mi ezt önerőnkől nem tudjuk elérni.

Reflexiók lehetőségei: Soroljanak fel a diákok a tanult leckék alapján olyan tulajdonságokat, amelyek az elhívott tanítványokra voltak jellemzők. Vajon ezek közül melyik jogosit fel bárkit is az elsőbbségre?

7. Szerinted? (2.)

Fontos szem előtt tartanunk, hogy a diákok élete sok szempontból versengő, és ezeknek a versengéseknek egy része pozitív, konstruktív, építő hatású. Ilyenek lehetnek a tanulmányi versenyek vagy a külső csoporttal való versengés, ami erősíti a csapatszellemet. A rombolóak lehetnek a lányok közötti rivalizálás a szépségben, a fiúk között az erőben. Nem mindegy, hogy a versengésben milyen célokért és milyen eszközökkel küzdünk (például az osztályban való népszerűségért való küzdelem fizikai erővel, verekedéssel).

8. Rakjuk össze!

Mi az erőforrás Jézus közösségében? – Maga Jézus.

Hogyan lehet részesülni ezekből? – Hallgatni az igéjét és szolgálni egymást.

Milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie annak az embernek, akit Jézus tart nagyinak? – Erre nincs jó válasz. Jézus egyformán tekint az emberekre.

Mi a különbség az óra elején gyűjtött tulajdonságokhoz képest? – Mi ezek vagy ehhez hasonló tulajdonságok alapján „osztályozzuk” egymást.

Mit jelent a szolgálat? – Szeretni az embertársainkat, és azt tenni, ami ebből következik.

9. Fogalommagyarázat

„A hitnek kell mindent megtennie. Ez egyedül az igazi papi hivatal (...). Ezért minden keresztény férfi pap és minden keresztény nő papnő, lehet fiatal vagy idős, úr vagy szolga, úrnő vagy szolgáló, tanult vagy laikus” – írja Luther Márton. Szerinte a keresztény gyülekezeti közösségben minden hívőnek lehetősége van a pap szerepét betölteni. Luthernél azonban ez nem egyfajta kiváltság, hanem szolgálat. Hangsúlyozza, hogy **a hívek minden területen, minden dolgukban Isten szolgái** és akaratának ugyanolyan jogú és rendű közvetítői.

10. Szerinted?

Luther Márton szerint te is lelkész vagy. Mit jelent az egyetemes (egyenlő) papság a fentiek alapján a te életedben? Hol találhatod meg a te lelkészségedet, a te szolgálatodat?

Hívjuk fel a tanulók figyelmét arra, hogy mindenki megtalálhatja a neki való szolgálatot, és biztassuk is őket erre!

17. Ellenállás erőszak nélkül – veszíteni vagy nyerni?

Az óra célja

Bemutatni Jézus példáin keresztül, hogy milyen erőszakmentes eszközöket alkalmaz Jézus, és elsajátítani ezeket.

Kulcsfogalmak

Erőszakmentesség, szegregáció

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A kérdések által járjuk körbe a győzelem és a győzelemhez vezető út kérdését! Próbáljunk behelyezkedni mind a győztes, mind a legyőzött fél helyzetébe a kérdések megválaszolása közben.

2. Mozdulj! (1.)

Érdeemes felhívni a figyelmet arra, hogy a nemzeti vagy történelmi pátosz gyakran utólag retrospektív módon értelmezi ezeket a hőstetteket. A forradalmak tipikusan olyan időszakokban zajlanak, amikor előfordulnak erőszakos túlkapások, amelyeket utólag elfedni igyekeznek az emlékezők pátosza (lincselések 1956-ban). Ezek a példák csak a pátosz átélőinek lesznek egyértelműen tiszták és lelkesítőek.

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Kortörténeti elemzés Jézus korának erőszakosságáról és két erőszakot támogató stratégia bemutatása: a harc és a menekülés.

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az ellenség szeretete (Mt 5,38–48) „Hallottátok, hogy megmondattok (...)”

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2–7. bekezdése.

A meglehetősen hosszú törzsszöveg értelmezéséhez és tanulásához használhatunk ellenőrző kérdéseket, kiemelést, jegyzetelést, kiscsoportos, kooperatív technikákat.

6. Hallottál róla?

Az életrajz kiválóan alkalmas lehet az ige aktualizálására, annak bemutatására, hogy a jézusi etika hogyan válik keresztény életelvekké és így társadalomformáló erővé.

7. Fogalommagyarázat

Kérdezzük meg a tanulókat, hogy hol találkoztak már a szegregációval, milyen társadalmi rétegekkel szemben jelenik meg az elkülönítés!

8. Szerinted? (2.)

A diákok vitassák meg, találnak-e olyan helyzetet, amelyben nem vezet célra az erőszakmentes ellenállás. Vajon miért nehéz ilyet találni?

8. Rakjuk össze!

Mi táplálta a Jézus korabeli Palesztinában az erőszakot? – Az elszegényedés, a létbizonytalanság, külpolitikai helyzetek (rómaiak).

Miért nem vezet célra Jézus szerint sem a harc, sem a megfutamodás? – Mert ezek az erőszakot legitimálják.

Mi a jézusi módszer lényege? – Aktív, provokatív, de következetesen erőszakmentes cselekedetekkel utasítani vissza az erőszakot.

Ki lehet képes az aktív erőszakmentes ellenállás módszerének az alkalmazására? – Bárki. Bátorság kell hozzá.

18. A Hegyi beszéd – a jézusi közösség életszabályai

Az óra célja

A diákok lássák meg a jézusi boldogságfogalom lényegét s ennek különbségét a hétköznapi boldogságfogalmainkhoz viszonyítva.

Kulcsfogalmak

Hegyi beszéd, boldog

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

Mit jelent számodra a boldogság? Te kit tartasz boldognak? Mire van szükséged ahhoz, hogy boldog légy?

Önálló gondolkodás, saját véleményeket hagyjuk megnyilvánulni. Lehet, hogy a diákok egymáshoz képest is nagyon eltérő válaszokat fogalmaznak meg, amelyek különböző értékrendekre utalnak. A válaszok kulcsszavait felírhatjuk a táblára is, amelyre a boldogmondások tárgyalásánál visszatérhetünk.

2. Mottó

„A legtöbb ember inkább választja a boldogtalanság biztonságát, ahelyett, hogy vállalná a boldogság kockázatát.” (Robert Anthony)

Kérdések:

- Mit jelent a boldogtalanság biztonsága? Miért tűnhet egy boldogtalan helyzet biztonságosnak? Keressünk erre példát – könyvekből, filmekből, a Bibliából.
- Mit jelent a boldogság kockázata? Kockázatos ma boldognak lenni? Milyen esetben igen, mikor nem?
- Mit kockáztatunk azzal, ha megpróbálunk boldogok lenni, s mit kockáztatunk azzal, ha meg sem próbáljuk?

3. A bibliai háttér megismertetése

Főszöveg elmesélése.

Hangsúlyok: Hegyen elmondott beszéd, a Sínai-heggyel és Mózeszel való párhuzam, tanulás folyamata, életszabályok.

Közben nézhetjük a lecke képét, s próbáljuk elképzelni a jelenetet. A főszöveg elmondása közben vagy után meg is beszélhetjük a felmerülő kérdéseket.

Kérdések lehetnek:

- Vajon miért követte ennyi ember Jézust? Vajon ők boldogok voltak?
- Szerintetek könnyű volt követni Jézust? Gyerekek követhették szülők nélkül? Nem kellett volna a felnőtteknek inkább a ház körüli munkákkal törődniük? Te utána mentél volna a hegyre?

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Kik a boldogok? (Mt 5,1–12) „Amikor Jézus meglátta a sokaságot, felment a hegyre (...)”

5. Fogalommagyarázat

A „boldog” fogalom magyarázata a szócikk alapján.

Hangsúly: „Isten megáld”, „belső boldogság”, „reményteli állapotban lévő”. Az óra elején felkerült a táblára valami hasonló abból, amit a szócikk alapján tanultunk?

6. Szerinted? (2.)

A táblázat segítségével értelmezzük a boldogmondásokat!

Jézus szava	Mit jelent? Miért ők? Mit tesznek?	Ellentéte (<i>több lehetőség van, néhány példát említünk</i>)
Lelki szegények – <i>Máté itt (Lukácshoz hasonlóan) azokra gondol, akik valóban szegények, de nem az anyagi állapotuk miatt fontosak itt ők, hanem azért, mert az anyagi helyzetük teszi őket képessé arra, hogy egyedül Istenben bízzanak, kizárólag Istenben reménykedjenek</i>	anyagi szegénységük teszi őket képessé arra, hogy egyedül Istenben bízzanak	Anyagilag gazdag, öntelt, dicsekvő stb. – akik nem Istenbe helyezik bizalmukat, hanem anyagi kincseikbe, saját képességeikbe, önmagukba stb.
Sírók – <i>akik vigasztalásukat nem másoktól, hanem egyedül Istentől várják</i>	vigasztalásukat nem másoktól, hanem egyedül Istentől várják	Nevetők, kinevetők – nem várnak vigasztalást, de ha várnak is, e világi téren keresik
Szelídek – <i>akik alázatosak, még az istentelenek igazságtalanságai esetén is, mert tudják, hogy életük csak Istentől függ</i>	igazságtalanságok esetén is alázatosak, tudják, hogy életük csak Istentől függ	Erőszakosak, durvák, kíméletlenek, rámenősek, tolakodók stb. – úgy gondolják, saját erejükön múlik az életük
Igazságra éhezők és szomjazók – <i>akik nem az emberek igazságát keresik, hanem Isten igazságát</i>	nem az emberek igazságát keresik, hanem Isten igazságát	Saját igazságukat hirdető, hazugok, közönyösek, féligazságokkal megelégedők, az igazságot már/még nem keresők
Irgalmasok – <i>akik cselekednek is, akik irgalmasságot, kegyelmet gyakorolnak másokkal (lásd pl. 9. lecke: hamis sáfár)</i>	akik irgalmasságot, kegyelmet gyakorolnak másokkal	Irgalmatlanok, érzéketlenek, könyörtelenek, részvétlenek, akik nem hajlandók tenni a másikért semmit sem
tiszta szívűek – <i>az adott személy belsőjére utal: gondolataira, motivációira, szándékaira; valamint a szándék és a tett közötti összhangra</i>	tiszta gondolatú és szándékú emberek, akiknek a szándékaik és a tetteik összhangban vannak	Gonosz szándékú, alantas, tisztességtelen, erkölcstelen, becstelen, aki jó szándéka ellenére nem tesz jót,

Békét teremtők – <i>akik Isten országának eljövételét nem katonai eszközökkel, forradalmi úton akarták elérni, hanem Jézus tanításának megvalósítása által (lásd 14. lecke: az ellenség szeretete)</i>	Isten országát nem forradalmi úton, hanem Jézus tanításával akarták elérni	Háborúskodók, feszültséget keltők, zavargók, emberi erőkre építők
Igazságért üldözöttek, Jézusért gyaláztak és üldözöttek – <i>akik annyira hűségesek Istenhez, hogy még szenvedéseket is képesek vállalni ezért</i>	annyira hűségesek Istenhez, hogy még szenvedéseket is képesek vállalni ezért	Az igazságot megtagadók, az igazságot elkerülők stb.

A táblázathoz kapcsolódó kérdések célja, hogy a diákokkal megbeszéljük, hogy a világi boldogságfogalom (vajon miért) nem esik egybe Jézus szavával.

Lehet, hogy e világi értékek szerint jobban érvényesülnek azok, akik nem Jézus fogalmait élik meg, mégis, Isten szabadító szeretetének megtapasztalásához s az igazi boldogság eléréséhez arra van szükség, hogy életünk középpontjában – annak minden szándékában, cselekvésében, értékelésében – Isten álljon.

Ugyanakkor a boldogmondásokból nem arról kapunk képet, hogy „majd egyszer” milyen boldogok lesznek azok, akik Jézus szavait követik, hanem már most és itt, e világi helyzetükben megvalósulhat közöttük az Isten országa, s így a jézusi boldogságfogalom.

7. Összefoglalás

Utaljunk vissza az óra eleji beszélgetésre:

- Jézus boldogságfogalma miben hasonlít és miben különbözik a sajátunktól, s azoktól a szavaktól, amelyeket óra elején felírtunk a táblára?
- Kockázatos-e Jézus szavai szerint boldognak lenni? Mit kockáztatunk azzal, ha megpróbálunk Jézus szavai szerint boldogok lenni, s mit kockáztatunk azzal, ha meg sem próbáljuk?
- Válaszoljunk meg a *Rakjuk össze!* kérdéseit.

8. Mozdulj!

Az önálló gondolkodást, saját véleményeket hagyjuk megnyilvánulni, de úgy, hogy közben a táblázatban rögzített fontos információkat használják a diákok a véleményalkotásuk során.

Lehet-e valaki egyszerre:

- anyagilag jó helyzetben lévő és lelki szegény: *gazdag ember, aki mégis Istenbe helyezi bizalmát, nem a pénzébe?*
- élsportoló és szelíd: *vagyis a sportban versengő, „nem irgalmas”, de egyébként nem erőszakos és durva, vagyis szelíd?*
- sikeres ügyvéd és irgalmas: *megértő, irgalmas, aki hajlandó cselekedni is a másik emberért, de nem érzéketlen az alperes/felperes iránt, nem könyörtelen, nem részvétlen?*

Egy-egy helyzetet, szituációt meg is lehet jeleníteni.

9. Hallottál róla?

Történet, amely segíthet a boldogmondások értelmezésében.

19. Jelenlét a világban – megízleltetni a világosságot

Az óra célja

A diákok fedezzék fel, hogy mit jelent Jézus szerint sónak és világosságnak lenni a világban, s miért fontos a keresztényeknek ezzel válniuk.

Kulcsfogalmak

Só, világosság

Az óra menete

1. Mottó

Kérdések lehetnek:

- Ki szereti a sötétséget? Miért? Ki mit érez a sötétség hallatán? Hogyan lehet legyőzni a sötétséget?
- Az idézet szerint mi a sötétség? Hogyan lehet legyőzni Bójte Csaba szerint a sötétséget? Mi kell ahhoz, hogy életre hívjuk a fényt az életünkben?

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Só és világosság (Mt 5,13–16) „Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só (...)”

3. A bibliai igeszakasz magyarázata

Hangsúlyok a főszöveg alapján: mintaadás, ezáltal a világ formálása; a só és a világosság hogyan adnak mintát erre.

4. Szerinted? (1.)

A szituációk megvitatásánál a diákok fejték ki saját álláspontjukat, indokolják is meg választásukat. Az alábbi szempontok segíthetik a beszélgetést.

Az egy földrajzi területen élő emberek összességét szociológiai kifejezéssel társadalomnak nevezzük. A társadalom nem közösség, de nem is pusztán az egyének statisztikai halmaza. Nagyrészt a társadalom fejlettségén, minőségén, jellemzőin múlik a benne élők életminősége, boldogulási lehetősége, és ez ad keretet az egyéni célok megvalósításának is. A mindenkori társadalmi vezetők feladata olyan körülmények biztosítása, hogy a lehető legtöbb embernek a lehető legjobb életminőséget biztosítsa. Az emberi önzés miatt nem elég csupán a hivatásos vezetőkre, a politikusokra bízni ennyi ember sorsát, hanem nagyon fontos, hogy minden ember részt akarjon vállalni a társadalom általa átlátható szeptének kialakításában. Erre jönnek létre a civil szervezetek. Ezek egyik feladata, hogy a politikai vezetés számára is kontrolltevékenységet gyakoroljon. A kereszténységben mindig vannak olyan irányzatok, amelyek nem törődnek a társadalom állapotával, de ez legalább olyan nagy félreértés, mint Jézus nevében megszervezni egy hatalmi formát és másokra erőltetni. A közteológia (public theology) feladata a keresztények társadalmi felelősségének elméletét kidolgozni és gyakorolni a rendelkezésre álló legjobb, az Újszövetség etikájára leginkább hasonló módon. A nyugati társadalomban erre leginkább a civil szervezetek munkamódszerével kínálkozik lehetőség.

Elvileg elzárkózhatna a keresztény egyház az olyan kérdésektől, mint egy köztéri szobor avatása, egy erőmű felépítésének terve, külföldiek bántalmazása, állatokon végzett kísérletek, a válások száma és aránya vagy egy hajléktalanszálló bezárása stb. Gondos és hozzáértő mérlegelés esetén azonban

hamar kiderül, hogy ezekhez a kérdésekhez a felebaráti szeretet kötelességének társadalmi következményei miatt minden kereszténynek köze van. A feladat a lehető legtöbb szereplővel együtt a lehető legjobb megoldásokat megtalálni. Minden keresztény ember nyugodt lehet afelől, hogy a jézusi etika alkalmas az ilyen megoldás megtalálására.

- Egy köztéri szobor avatása – közösségápolás, a múlt megbecsülése, feldolgozása, a hagyományok éltetése, a jelen megértése.
- A paksi atomerőmű bővítése – a lakosok biztonsága, az utódnemzedékek megterhelése saját megoldatlan problémáinkkal, fenntarthatóság, a társadalmi felelősség gyakorlása.
- Külföldi fiatalok csoportos bántalmazása a város szórakozóhelyein – az agresszió leküzdése, a másság elfogadása és értékelése, a szociális normák betartása, a kooperáció képessége.
- Az állatokon végzett gyógyszerkísérletek engedélyezése – az élet védelme, az életformák megbecsülése, ember és állat közötti határvonalra vonatkozó etikai álláspontok, szenvedés, szenvedékenység.
- A válások számának drasztikus növekedése – koronként eltérő szokások, fogyasztói mentalitás, a megnövekedett átlagéletkor miatt hosszabb együttélési idő, a megújulás képessége, férfi és nő eltérő válás utáni helyzete: statisztikailag a férfiak anyagilag megerősödnek, a nők meggyengülnek, együtt fejlődés vagy „elfejlődés”.
- Hajléktalanszálló bezárása a környékbeli lakosok tiltakozása miatt – az együttélés szabályai, a gyengék felkarolása, közbiztonság, nyertesek és vesztesek.

A példák segítségével jól érzékeltethető, hogy a keresztény ember nem alkatilag (genetikailag, teremtésénél, illetve születésétől fogva) tér el a többi embertől a közösség iránti felelősség gyakorlása terén, hanem abban, hogy vallási meggyőződése miatt küldetést érez a gyengék, a tehetetlenek, a kiszolgáltatottak, a kismiszettek, az érdekvényesítésre képtelenek felkarolására. Ez a nehezebb út, de ha általánossá válik a könnyebb megoldás választása, az nemcsak akkor mutatkozhat meg, ha például önhibámon kívül hasonló helyzetbe kerülök, hanem már a közbizalom gyengülésében is. Ez senkinek sem lehet mindegy, a látszólagos rövid távú előnyei ellenére sem.

A „túlsózás” például agresszióra, félreértett szerepekre, magamutogatásra utal. A túl sok kereszténység túl kevés. Látszani nem annyira kell, mint használni, de a látszat felhasználása végiggondolt mértékben szükséges lehet. A jelenség ellen hatásos védekezés lehet az eltérő keresztény irányzatok szervezett belső kommunikációja.

5. Mozdulj!

A diákok válasszák ki azt az esetet, amely számukra legizgalmasabb, és a legtöbb kihívást rejti. Lehetőség szerint mindenki keressen magának szerepet, egy típusú szereplőt akár többen is játszhatnak. Akik nehezen nyílnak meg, lehetnek például megfigyelők, akiket a végén megkérdez a riporter.

A végén a kérdések során arra helyezük a hangsúlyt, hogy könnyű-e vagy nehéz keresztény emberként részt venni ezekben a kérdésekben s a jézusi tanítást képviselni. Nehezebb, mint más szerepbe bújni, vagy könnyebb? Miért?

6. Szerinted? (2.)

A fenti esetekhez hasonlóan a diákok is gyűjtsenek olyan kérdéseket, amelyben ők a saját élethelyzetükben hasonló kihívások előtt állnak. Bármilyen egyszerű eset is nagy jelentőséggel bírhat a tanulók számára, ha abban nekik kell „mintát adniuk”, „utat mutatniuk”.

7. Hallottál róla?

A két érdekesség segíthet megvilágítani az adott kortörténeti hátteret. Ezek feldolgozásához a lecke képeit is használhatjuk.

20. A törvény betöltése – a halott szó megelevenedik

Az óra célja

A diákok értsék meg, hogy Jézus szerint mi a legfontosabb a törvény értelmezése és megtartása során.

Kulcsfogalmak

Törvény, farizeus

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

Milyen törvényeknek engedelmeskedünk ma? Ki dönti el, hogy mely törvényeknek engedelmeskedjünk? Mik lehetnek a törvényekkel szembeni elbukás okai?

A válaszokon való gondolkodás során a saját véleményeket hagyjuk megnyilvánulni. Lehet, hogy a diákok egymáshoz képest is nagyon eltérő válaszokat fogalmaznak meg, amelyek különböző értékrendekre utalnak.

A válaszok kulcsszavait felírhatjuk a táblára is, melyre Jézus törvényértelmezésének tárgyalásánál visszatérhetünk.

2. Fogalommagyarázat

Ha a csoport már tanult a mózesi törvényekről a korábbi években, akkor elevenítsük fel az ismereteiket. Ha még nem tanultak ezekről a kérdésekről, akkor a szükséges mértékben – a definíció alapján – beszéljünk a Tízparancsolatról és a mózesi törvényekről.

A 2. leckéből ismételjük át a farizeus fogalmát, ha szükséges.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A törvény magyarázata (Mt 5,17–48) „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy (...)”

4. A bibliai igeszakasz értelmezése

Főszöveg 1. bekezdése. Mi fontos Jézus számára a törvényben?

5. Szerinted? (2.)

A farizeusok számára azért volt mindennél fontosabb a törvény szó szerinti megtartása, mert azt gondolták, hogy úgy lehet Istennek tetsző életet élni, ha a mózesi törvényeket minden körülmények között szigorúan megtartják.

A különbségek keresésénél a diákok fogalmazzák meg a három esetre nézve a saját gondolataikat.

6. A bibliai igeszakasz értelmezése

Főszöveg 2–6. bekezdése: Mit tanít Jézus a törvény értelmezése során? Mire helyezi ő a hangsúlyt? Összhangban van-e ez az óra elején táblára írt gondolatainkkal?

Összhangban van-e ez az előbbi különbségkeresés során tett megállapításainkkal?

7. Mottó

Kérdések:

- Kit melyik magatartás jellemez a törvények betartása során?
- Miért szoktunk nevetni vagy siránkozni a törvényeken? Miért utáljuk azokat?
- Valóban segíthet-e a törvények megtartásában az, ha megértjük a törvényeket?
- Nehéz-e megérteni a törvények célját akkor, ha Jézus tanítása alapján értelmezzük?

8. Mozdulj!

Jézus törvényértelmezése hogyan változtatja meg a másik emberrel, az Istennel, az önmagammal való kapcsolatomat?

Amint a főszövegben is le van írva s a tanári magyarázatban is elhangzott: Jézus a törvények magyarázatánál azt szeretné megmutatni, hogy a törvények célja az, hogy rámutassanak a tett mögötti szándéokra, s így már a szívünkben kezdjük engedelmeskedni a parancsolatoknak. Ezáltal nem külső kényszerként éljük meg a törvényt, hanem belső motiváló erőként, amelyről megbizonyosodhatunk, hogy a másik emberrel való együttélésünket s az Istennel való kapcsolatunkat segíti. Így mind magunkkal, mind a másik emberrel, mind az Istennel való kapcsolatunkat jobbra teheti a jézusi törvényértelmezés megértése.

9. A bibliai igeszakasz értelmezése

Főszöveg 7–9. bekezdése: az emberi közösségektől származó szabályok elutasítása azok Isten akaratával ellentétes volta miatt.

10. Szerinted? (3.)

Ma mennyire van jelen a közösségeinkben az a két ókori gondolat, hogy „szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet”, és „szemet szemért, fogat fogért”?

Önálló véleményalkotás a diákok részéről: fejtsék ki álláspontjukat, hogy mennyire érzik ezek jelenlétét közösségeikben. Ha jelen vannak ezek a gondolatok, akkor beszéljünk arról, hogy miért fontos, hogy Jézus elutasítja ezeket, s akármelyik oldalon állunk is (e szemléletek gyakorlói vagy elszenvedői vagyunk), mindenképpen minket segít Jézus értelmezése.

11. Hallottál róla?

Két érdekesség, az egyik segíthet megmagyarázni Mt 5,18 igeverset; a másik példa arra, hogy mit jelent kiforgatni a törvény betűit s nem a szív szándéka szerint követni a törvényt.

21. Kérjétek és adatik nektek!

Az óra célja

Jézusnak az imádságról szóló tanításával történő ismerkedés.

Kulcsfogalmak

Imádság, kérő, bűnbánati, hálaadó, dicsőítő

Az óra menete

1. Mozdulj!

A felsorolt kérdések megvitatása során a diákok fejtsék ki saját véleményüket.

Az elhangzott szempontokat írjuk fel a táblára is. Miután mindent felírtunk, beszéljük meg, hogy van-e olyan, amellyel valaki nem ért egyet. Ha igen, vitassuk meg, hogy maradjon-e a táblán vagy húzzuk ki.

Néhány szempont:

- Az imádság nem függ a környezettől, tehát akár egy biciklizés közben elmondott hálaadás is lehet Istenhez szóló őszinte gondolat, vagyis imádság.
- Az imádság értelme nem függ az élethelyzettől (vagyis nem igaz, hogy valamely élethelyzetben ne lenne értelme imádkozni), viszont létezhet olyan élethelyzet (például egy betegség), amely többeket imádkozásra készítet.
- Az imádság nem függ a fizikai helytől, de lehet, hogy valamely környezetben természetesebbnek és őszintébbnek érezzük az imádságot.
- Nem igaz, hogy minden mondat, amelyben Isten neve szerepel, Istenhez küldött őszinte üzenet, hiszen sokszor egymásnak mondjuk Isten nevét.
- Rosszul elmondott mondatok is alkothatnak imádságot, akár olyanok is, amelyekben nem mondjuk ki Isten nevét.
- Az előre megírt szövegű imádság is lehet őszinte, ha Istenhez szól és nem a „hallgatóságot” alkotó emberekhez.

2. A bibliai gondolatok háttérének megismertetése

Főszöveg 1. bekezdésének elmagyarázása: folyamatos kapcsolattartás Istennel.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az imádkozás (Mt 6,5–8 és 7,7–11) „Amikor imádkoztok, ne legyetek olyanok, mint (...)”

4. A bibliai igeszakasz értelmezése

Mit tanít a *Mozdulj!* feladatban felsorolt kérdésekről Jézus az elhangzott igékben?

Tudunk-e valami újat hozzátenni a táblára írt szempontjainkhoz?

Melyeket tudjuk megerősíteni?

Fontos szempontok, amelyek kerüljenek fel (ezeket írhatjuk a *Rakjuk össze!* feladathoz is, egy-egy szóban):

- ne képmutatóan, mások előtt imádkozunk, hanem a – fizikailag és lelkileg – saját belső szobánkban;
- az imádság lényege, hogy Istenhez őszintén szólunk;

- mindenki kap, aki kér, de nem mi döntjük el, hogyan, s nem feltétlenül a mi akaratunkkal egyezően;
- nem a bőbeszédűség a lényeg, hanem az őszintén elmondott gondolatok.

Főszöveg 2–3. bekezdésének elmagyarázása: mit tanít Jézus az imádságról?

5. Hallottál róla? (1.)

Érdekesség, szemléltetés az imádságfelfogással kapcsolatban.

Bevezető kérdés lehet: Mit gondolsz, mi köze lehet a lélegzetnek az imádsághoz?

6. Mottó

Kérdések lehetnek:

- Ti szoktatok-e akkor imádkozni, ha valamilyen fontos dolgotok van?
- Van-e valamilyen különös szemlélet Luther imádságfelfogásában?
- Mit gondol az imádságról Luther Márton?

7. Szerinted? (1.)

A 121. zsoltár olvasása és a kérdésről való gondolkodás lehet házi feladat, ha nem fér bele a tanórába. Akár esszét is írhatnak a diákok a feltett kérdésről.

Kierkegaard gondolata összhangban van Luther Márton álláspontjával, amelyről a következő lecke *Szerinted?* kérdései között lesz szó.

8. Szerinted? (2.)

A felsorolt zsoltárokat akár csoportmunkában, páros munkában vagy közösen is feldolgozhatjuk. Nem az a cél, hogy minden zsoltárt minden szempontból megismerjünk, hanem hogy a diákok lássanak egy-egy példát a kérő, hálaadó, magasztaló és bűnvalló zsoltárokra s arra, hogy milyen sokféle érzést fogalmaznak meg a zsoltárok.

Lehetséges válaszok:

- 6: kérés, könyörgés
- 13: kérés, dicsőítés
- 27: kérés, dicsőítés
- 30: hálaadás, magasztalás
- 32: bűnbánat
- 43: kérés, dicsőítés
- 51: bűnbánat, kérés
- 67: dicsőítés
- 122: kérés, másokért is történő kérés
- 142: könyörgés, kérés

9. Hallottál róla? (2.)

Érdekesség, szemléltetés az imádsággal kapcsolatban.

Kérdések lehetnek:

- Meglepő-e számokra a kutatás eredménye? Miért?
- Fontos-e számunkra, hogy a tudósok kutassák az imádságot? Miben igen, miben nem?

10. Hallottál róla? (3.)

Feladat lehet:

- Párokban beszéljétek meg, milyen az a környezet, amely a te belső szobádat, fizikai elrejtettségedet mutatja. Aki akarja, a többieknek is elmesélheti. Ha valaki nem szívesen mondja el a párjának sem, ne erőltessük! Ha valaki szeretné, le is rajzolhatja ezt a környezetet.

22. Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy... – hét egyszerű kérés

Az óra célja

A Miatyánk tartalmának megismerése, a Miatyánk kéréseinek megértése.

Kulcsfogalmak

Miatyánk

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A feladat célja, hogy a kéréseink emberi háttéréről beszéljünk.

Kérdések lehetnek: Mi mindent teszünk meg azért, hogy a kéréseinket elérjük? Hogyan próbáljuk befolyásolni embertársainkat, hogy teljesítsék kéréseinket? Melyik „módszer” vagy „trükk” mikor válik be? Kivel szemben mit engedünk meg magunknak? Miért folyamodunk ezekhez a meggyőzősi trükkökhöz?

2. A bibliai háttér megismertetése

Főszöveg 1. bekezdésének elmondása: rövid imádság, nem meggyőzés.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Miatyánk (Mt 6,9–13) „Ti azért így imádkozzatok (...)”

4. A bibliai igeszakasz értelmezése

A Miatyánk elemzése: megszólítás, kérések, dicsőítés.

Az egyes kérések értelmének kibontása.

Kérdések lehetnek: Számozzuk be a kérdéseket. Próbáljuk más mondatokkal megfogalmazni őket. Mit jelenthetnek az egyes kérések? (A táblára fel is írhatjuk a gondolatainkat.)

Csoportosítsuk a kéréseket! Mi a közös az 1–3. és az 5–7. kérésekben? Mit jelent az ámen?

5. Szerinted? (2.)

Feladat megoldása:

- Hozzánk is eljöjjön, és mi oda akarjunk tartozni: 2. kérés.
- Észrevegyük mindazt, amit kapunk, és hálát adjunk érte: 4. kérés.
- Isten oltalmazását fogadjuk el: 7. kérés.
- A bűnbocsánatot ismerjük meg és fogadjuk el: 5. kérés.
- Mi magunk is szentnek tartjuk azt: 1. kérés.
- Lemondjunk a saját akaratunkról, és elfogadjuk Istenét: 3. kérés.
- Kapjunk és fogadjuk el az erőt és a kitartást a kísértéshez: 6. kérés.

A megoldások kapcsán beszéljünk arról, hogy mit tanít Luther a kérésekről, s mit gondoltunk mi korábban. Mi a különbség?

Elevenítsük fel azt, amit előző órán tanultunk az imádságról Kierkegaard idézete alapján: „Az

imádság nem azért van, hogy befolyásolja Istent, hanem hogy megváltoztassa az imádkozó embert.” Elsősorban nekünk van szükségünk az imádságra, ahogyan Luther is tanítja. Beszéljük meg, melyik kérés miben és hogyan változtathat meg minket, melyikre miért van szükségünk.

6. Hallottál róla? (1.)

Beszéljük meg, miért fontos a 6. kérés új fordítása! Mi a lényeges különbség a két mondat között? Vajon könnyen elfogadják a hívek az új fordítást? Miért igen, miért nem?

7. Mottó

Milyen hamis képeink vannak Istenről? Akár a Miatyánk kapcsán is van-e olyan kép, amelyet tévesen alkotunk Istenről, mert félreértelmezzük Jézus szavait? Mi az, amiben épp a Miatyánk segít helyesebb istenképet alkotnunk?

8. Mozdulj!

A diákok önálló munkájára építő feladat, melynek célja az, hogy saját maguk keressenek vagy írjanak számukra fontos imádságot.

9. Szerinted?

Luther tanítása szerint a Miatyánk minden olyan kérést tartalmaz, amely fontos lehet életünkben. Ehhez természetesen helyesen kell értelmezni a kéréseket, s nemcsak szó szerint: vagyis a „minden-napi kenyér” nemcsak a fizikai kenyérről szól, hanem mindenre, ami testünket és lelkünket, egész életünket táplálja.

A diákok által gyűjtött plusz kérések esetében keressük meg, hogy a Miatyánk melyik kérése szól róluk.

10. Hallottál róla? (2.)

Salinger idézete alapján beszéljünk arról, hogy vajon mi történik bennünk, amikor a Miatyánkot imádkozzuk? Előfordulhat, hogy a „mennység átcsap minőségbe”? Segíthet a saját átalakulásunkban az imádság?

23. Ne aggódjatok életetekért – keressétek először Isten országát!

Az óra célja

Isten gondviselésének meglátása s benne az ember szerepének felismerése.

Kulcsfogalmak

Gondviselés, Gondviselő

Az óra menete

1. Mozdulj! (1.)

Beszéljünk a diákokkal arról, hogy miért szoktak aggódni, mit szoktak tenni az aggodások idején, mi miatt nem aggódtak még soha sem, mi biztos az életükben, mi miatt szoktak aggódni a szüleik, hogyan látszik a szüleiken az aggodás, mihez tudnak fordulni, ha aggodnak, mi biztos a szüleik életében.

A táblára is felírhatjuk azokat a helyzeteket, amelyek miatt aggodni szoktunk.

2. Szerinted? (2.)

- Aggodás és törődés: az aggodásnak és a törődésnek ugyanaz lehet a tárgya, csak az egyik pozitívan próbálja előmozdítani azt, míg a másik az energiáit nem az adott dolog előmozdításába helyezi, hanem felőrli az aggodásban.
- Aggodás és aggodalmaskodás: az aggodásunkat nem feltétlenül tudjuk megszüntetni, de az aggodalmaskodás állandó és szüntelen aggodást jelent, mely egész életünket tönkretetheti.
- Aggodás és kétségbeesés: a kétségbeesés olyan felfokozott aggodás, amikor egyszerre már több dolog miatt is aggodunk, és már nem tudunk egy dologra – a leglényegesebbre – fókuszálni (lásd pl. Jób 6,26).

3. Mottó

Kérdések lehetnek: Mire biztatja Luther a feleségét? Hogyan aggodik a felesége (aggodás vagy kétségbeesés)? Megnyugtatóak lehetnek-e Luther mondatai a felesége számára? Megnyugtatóak-e a mi számunkra? Mire biztatja Luther a feleségét az aggodás idején?

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Isten gondviselése (Mt 6,25–34) „Ezért mondom nektek: ne aggódjatok életetekért (...)”

4. A bibliai igeszakasz értelmezése

A főszöveg 1–3. bekezdését meséljük el.

Hangsúlyok: Az aggodás és a kétségbeesés ellen segítség, hogy megtaláljuk a „fókusz”: Istent. Nem tétlenség, hanem felismerjük, hogy mit tehetünk mi, és mit bízunk Istenre.

5. Szerinted? (3.)

A kérdések megválaszolásához egy példa: betegségből való gyógyuláshoz megtehetjük, hogy orvoshoz

megyünk, kiváltjuk a gyógyszert, be vesszük a gyógyszert, egészségesen élünk, a testünkre vigyázunk, megpróbáljuk megelőzni a betegségek kialakulását stb. Ám a teljes gyógyulást és az egészséget Isten adja.

6. Hallottál róla?

Nézzük meg Maslow piramisát.

Kérdések lehetnek hozzá: Igaz-e ránk Maslow piramisa? Változtathat-e a piramison az Istenbe vetett hit? Változtathat-e a túlzott aggodás és kétségbeesés? Melyik hogyan, milyen irányban?

7. Szerinted? (4.), Mozdulj! (2.)

Maslow piramisa alapján megállapíthatjuk, hogy addig, amíg a gyerekek nem jutnak megfelelő testi táplálékhoz, biztonsághoz, rendes ételhez, addig nem fognak tudni szellemi-lelki fejlődésükre figyelni.

Jézus tanítása alapján arra gondolhatunk, hogy Isten róluk is gondot akar viselni – talán éppen a mi segítségünkkel vagy egy alapítvány munkáján keresztül.

8. Tanári magyarázat

A főszoveg 4. bekezdésének elmagyarázása: a gondviselés rögtön a teremtéstörténetben megjelenik, s azóta is folyamatosan jelen van. Erről tanúskodik Jézus mondata (Jn 5,17) is.

24. Aki kipróbálja, kősziklára épít...

Az óra célja

A tanulók számára váljon világossá, milyen fontos jelentéssel bír a kősziklára épített ház példája, s mit jelent ez a mindennapokban.

Kulcsfogalmak

A mennyek országa, próbák

Az óra menete

1. Mozdulj! (1.)

A feladatot végezzük párokban, majd az összegyűjtött példákat osszák meg a párok egymással. Próbáljunk könnyebben és nehezebben begyakorolható példákat is találni. Beszéljük meg, melyikben mi a nehézség.

2. A bibliai szakasz elolvasása

Aki kősziklára épít (Mt 7,24–29): „Aki tehát hallja tőlem ezeket a beszédeket...”

3. A bibliai szakasz feldolgozása

A főszöveg 1–2. bekezdése

Hangsúlyok: homokra és kősziklára történő építkezés, ismeretek és cselekedetek

4. Hallottál róla?

Beszéljük meg, mi kellett ahhoz, hogy valaki részt vegyen az erőszakmentes ellenállás ezen példájában, s ma vajon tudnánk-e ilyen módon gyakorolni a hitünket. Próbáljunk konkrét példákat keresni rá!

5. A bibliai szakasz feldolgozása

A főszöveg utolsó bekezdése

Hangsúlyok: biztonság, gondviselés

6. Mozdulj! (2–3.)

A kérdésekről beszéljünk szabadon! Hangsúlyozzuk, hogy Jézus tanításának megvalósítása nem mindig egyszerű, s nem megy egyik napról a másikra. Tanulni és gyakorolni kell azt. Azt sem tudjuk mondani, hogy könnyű megvalósítani a tanítását, vagy hogy mindenkinek pont ugyanaz okozna nehézséget.

7. Szerinted? (1.)

Nehéz ilyen tanítást megfogalmazni. Konkrét kérdéseket és témákat találunk, amelyek mai formájukban nem fordulnak elő a Hegyi beszédben, de segítséget, alapértékeket ezekhez is találhatunk Jézus tanításában.

8. Szerinted? (2.)

A diákok gyűjtsenek – bármilyen egyszerű és apró, de – egészen konkrét példákat az itt felsorolt tanításokhoz.

25. Kilépni a korlátok közül – a falakat bontó hit

Az óra célja

A diákok lássák meg a bÉna meggyógyításának törtÉnetén keresztül a bizalom szerepét s Jézus bÉnbocsátó hatalmát.

Kulcsfogalmak

Bizalom, hit, bÉnbocsánat

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A fejezet bevezetÉjében is olvasott gondolatok alapján a diákok fejtsék ki a véleményüket a bevezetÉ kérdésekról. A könyvben megfogalmazott kérdések folytatása lehet: Te kibontanál akár egy falat is a barátod gyÓgyulásáért? Akkor is, ha emiatt bolondnak néznek? Akkor is, ha mások ezért haradudnának rád? A mai rengeteg reklámozott gyÓgy mód közül melyiket miért tartod hatékonynak, s melyiket miért nem? Szerinted miért betegszenek meg az emberek? Mi lehet egy-egy betegség oka, háttere?

2. A bibliai háttér megismertetése

A fŐszöveg 1–2. bekezdésének elmesélése.

Hangsúlyok: Sokféle ember sokféle céllal hallgatta és követte Jézust. Vajon ki mit tanult tőle?

3. Fogalommagyarázat

Írástudók és a bÉnös ember fogalmának megtanítása.

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus meggyógyítja a bÉnát (Mk 2,1–12) „...és elterjedt a híre, hogy otthon van (...)

5. A bibliai igeszakasz értelmezése

A törtÉnet eljátszása során figyeljünk arra, hogy – érdeklődésének megfelelően – lehetőleg mindenki válasszon szerepet, s mindenki fogalmazza meg válaszait a *Mozdulj!* feladatban feltett kérdésekre.

Különösen figyeljük meg a barátok és az írástudók helyzetét! Mi a legfontosabb számukra? Vajon melyikőjük mire számított? Vajon ki hogyan távozott a helyszínról? (Írástudók: csalódtak, hogy Jézus nem úgy viselkedik, ahogy ők azt elvárnák, Mk 2,6–7 alapján „tanakodtak szívükben”, s így valószínűleg felháborodtak, megbotrántkoztak. A barátok a többiekkel együtt „ámulatba estek mind, dicsóítotték Istent” (Mk 2,12), valószínűleg ekkora „sikerre” nem is számítottak, csodálkoztak, és örültek.)

6. A bibliai háttér megismertetése

A fŐszöveg 3–4. bekezdésének elmesélése.

Hangsúlyok: A bizalom szerepe, a testi gyÓgyulás és a bÉnök bocsánatának kapcsolata.

7. Mozdulj!

A pszichoszomatika szó a test és a lélek szoros kapcsolatára, akár egységére utal. Olyan fogalmakra, folyamatokra vonatkozik, amelyek a lelki és testi folyamatok összefüggéséből jönnek létre. Leggyak-

rabban a pszichoszomatikus betegség kifejezésben találkozhatunk vele. Ezek a betegségek lelki eredetűek, de a testben megnyilvánuló kórfolyamatokból is kimutathatók. Míg néhány esetben a lelki és testi tényezők összefüggése tisztázott, nagyon sok esetben ma még nem világos, hogyan okoznak a lelki problémák testi tüneteket.

A pszichoszomatikus szó két részből tevődik össze. Első a pszicho-, amely az elmére utal. Második a szomatikus, tehát testi jellegű, a biológiai értelemben vett testre utal. Mindezekből logikusan következik: ha pszichoszomatikus betegségekről beszélünk, az nem más, mint amit az elme okoz a test élettani folyamataival. Lehet ilyen például az idegesség okozta hasmenés, a szorongás okozta vizelési inger stb. (Forrás: [Wikipedia. Pszichoszomatikus](#))

A feladat során mutassunk rá, hogy a kifejezés ma nagyon népszerű, de egyáltalán nem új. Annak a ténynek, hogy például a bűntudat és a bűnösség érzése miatti szorongás testileg megbetegíthet, bibliai példái is vannak.

8. A bibliai háttér megismertetése

A főszöveg 5–6. bekezdésének elmesélése.

Hangsúlyok: Jézus megbocsátja a bűnöket, főpapi feladatot végez, írástudók számára ez miért istenkáromlás.

Ennek kiemelése fontos, hiszen a passiótörténetben többször vissza kell utalnunk arra, hogy mely esetekben botránkoztak meg az írástudók és a farizeusok Jézus tanításán, gyógyításán, cselekedetein.

9. Hallottál róla?

A bűnbocsánatra vonatkozó evangélikus és katolikus felfogás közötti különbséget beszéljük meg a diákokkal – kerülve az értékítéletek megfogalmazását.

10. Kép

A képhez fűzött megjegyzés alapján gondolkodjunk arról a diákokkal, hogy vajon a barátok már ekkor Istennek tartották Jézust, s azért vitték hozzá a bénát?

11. Mottó

A mottó alapján beszéljük a béna fogalmáról. Mai hétköznapi szóhasználatunkban hogyan fordul elő? Képzeld el (olvassuk el) a történetet úgy, mintha a mottó értelme szerinti béna ember lenne a gyógyításra váró szereplő. Akár mi is szerepelhetnénk a történetben?

26. Kilépni az alakzataból – mozgósítva bátorságot és hűséget

Az óra célja

A diákok fedezzék fel a közvetlen bizalom példáját a kapernaumi százados történetében, amely a saját hitükre nézve is példa lehet.

Kulcsfogalmak

Bizalom, hűség

Az óra menete

1. Mottó

A fejezet bevezetőjében olvasottak, valamint az előző leckében tanultak alapján kezdhethetjük az órát azzal a kérdéssel, hogy ki milyen messzire lenne hajlandó gyalogolni azért, hogy orvost hívjon a barátjához. És a szolgájához, beosztottjához? Akkor is megtennénk, ha emiatt furcsán néznének ránk? Ha nem értenék, hogy miért fontos egy szolga meggyógyulása számunkra? Miért lehet fontos számunkra egy ilyen találkozás az orvossal? Mit mondanánk neki? Hogyan hívnánk el? Akkor is megtennénk ezt, ha idegenek lennénk abban az országban? Ha idegenek lennénk, de valamilyen fontos szerepet töltenénk be például egy afrikai országban, akkor hogyan hívnánk el a helyi bennszülött közösség gyógyító emberét magunkhoz? Mit mondanánk neki?

2. A bibliai háttér megismertetése

A főszöveg 1–2 bekezdésének megtanítása.

Hangsúlyok: Idegen nép, vallási tisztasági szabály s az ebből adódó feszült helyzet.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A kapernaumi százados szolgája (Mt 8,5–13) „...odament hozzá egy százados, és kérte őt (...)”

4. A bibliai igeszakasz értelmezése

Ha a béna meggyógyításának történetét eljátszottuk a diákokkal, akkor érdemes lehet a kapernaumi százados történetével is megtennünk ezt. Keressük meg a különbségeket! Keressünk választ a történet alapján azokra a kérdésekre is, amelyekkel az órát kezdtük a lecke mottója kapcsán.

A főszöveg 3–5. bekezdésének megtanítása.

Hangsúlyok: Közvetlen bizalom; példa Izrael számára, pedig idegen ember; démonhit s ezen keresztül a Jézus hatalmába vetett hit.

5. Mozdulj! (1.)

	A béna meggyógyítása	A kapernaumi százados szolgája
Mi a betegség vélt oka?	<i>Vagy a béna ember, vagy annak szülei vétkeztek.</i>	<i>Démonok szállták meg a szolgát.</i>
Kinél jelenik meg a bizalom?	<i>Barátok.</i>	<i>Százados.</i>
Mit tesznek a barátok?	<i>Jézus elé viszik a bénát, nem mondanak semmit.</i>	<i>Jézus elé megy, és kéri őt.</i>
Mit lát meg Jézus, amin elcsodálkozik?	<i>A béna barátainak hitén, amely még a tető kibontására is készítette őket.</i>	<i>A százados hitén csodálkozik el, mely a kérésében fogalmazódik meg: Mt 8,8–9.</i>
Hogyan reagál Jézus?	<i>Megbocsátja a béna ember bűneit, ezáltal meggyógyítja a béna embert betegségéből.</i>	<i>Meggyógyítja a szolgát, és a századost példaként állítja az emberek elé.</i>
Ki beszél arról, hogy Jézusnak hatalma van?	<i>Jézus.</i>	<i>Százados.</i>
Mi felett van hatalma Jézusnak a történet szerint?	<i>Bűnök felett, bűnöket megbocsáthat (főpapi hatalom).</i>	<i>Démonok felett (isten hatalom, mert a démonhit szerint a démonok felett csak Isten áll).</i>

6. Szerinted? (1.)

A feladat akár pármunkában, akár csoportmunkában is kiadható (az egyik csoport internetes forrásokat figyel, a másik nyomtatott sajtót stb.), de akár házi dolgozat témája is lehet. A bizalom alapvető része az életünknek. Bizalom nélkül nem lehet élni. De nem mindegy, miben bízunk, s milyen alapra építjük az életünket. Figyeljük meg, hogy a média a bizalommal kapcsolatban mely alapokat, értékeket akarja népszerűsíteni az életünkben!

7. Hallottál róla?

A hűségről írott gondolatok segíthetnek tisztázni azt a különbséget, hogy a hűség nem egyszerűen valakivel szembeni méltányos magatartás, hanem annál nagyobb elkötelezettséget jelent.

8. Szerinted? (2.)

A kérdések segíthetnek abban, hogy a diákok elgondolkodjanak a hűség helyéről saját életükben.

9. Mozdulj! (2.)

Lehetőség szerint a diákok maguk keressék meg a mondat helyét. A tanórára akár egy *Agendát* is bevihetünk, s ha önállóan nem megy nekik, akkor közösen keressük meg ezt a mondatot.

27. Kilépni a világosságra – mélyre látva

Az óra célja

A diákok lássák meg, hogy Bartimeus a lényegét látja Jézusban fizikai vaksága ellenére, s így elgondolkodjanak saját lényeglátásukon.

Kulcsfogalmak

Bizalom, hit

Az óra menete

1. Hallottál róla?

A bevezető érdekesség kapcsán beszéljünk a látás életünkben betöltött szerepéről.

2. Mottó

Az idézet kapcsán gondolkodjunk el azon, hogy miben és hogyan tud becsapni minket a látásunk.

3. A bibliai háttér megismerése

A főszöveg 1. bekezdésének elmagyarázása.

Hangsúlyok: Bartimeus helyzete.

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Bartimeus (Mk 10,46–52) „...egy vak koldus, Bartimeus, Timeus fia ült az út mellett (...)”

5. Szerinted? (2.)

Bartimeus történetét is eljátszhatjuk majd, de szerepriportot vagy állóképet is készíthetünk a történet egyes pontjain. Tanulságos lehet összehasonlítani Bartimeus gondolatait a Jézussal való találkozás előtt, a beszélgetés közben és a találkozás után. A találkozás előtti naplóbejegyzés vagy riport segíthet elhelyezni majd a cselekményt a háttérben.

6. Mozdulj! (1.)

A szereplők szerinti olvasás segíthet a dimenziók megértésében.

A tanítványok folyamatosan a szó szerinti síkon maradnak. Bartimeus folyamatosan a lelki dimenzióra is utal. Jézus a kérdésében („Mit akarsz, mit tegyek veled?”) visszakérdez, hogy lássa, Bartimeus a fizikai vagy a lelki látására gondol-e, de Bartimeus biztosítja válaszában, hogy elsősorban arra kíváncsi, hogy megtudja, ki is Jézus valójában. Bartimeus a lényegi látásra fókuszál.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 2–3. bekezdésének elmagyarázása.

Hangsúlyok: Bartimeus lényeglátása.

8. Szerinted? (3.)

Bartimeus számára a látás elsősorban szubjektív belső dolog, amely a saját hitéről szól.

Mindkét igeversben azt olvashatjuk, hogy nem a fizikai látás az elsődleges, a Jézusban való hitnek nemhogy nem feltétele, de valójában szükség sincs rá.

9. Mozdulj! (2.)

Brian élete. [ez a link nem él!!!!https://www.youtube.com/watch?v=jKSZP69L0gQ](https://www.youtube.com/watch?v=jKSZP69L0gQ)

A filmben lévő jelenet 13.55-től 15.30-ig.

A részlet megtekintése előtt hívjuk fel a figyelmet a film műfaji jellemzőire! A jelenetben lévő irónia jól mutatja be az emberi szűklátókörűség jelenségét. Az Újszövetség történeteiben Jézushoz nagyon sok meggyógyított ember nem tér vissza, nekik – úgy tűnik – elég pusztán a fizikai gyógyulás, életüket is valószínűleg ezen a síkon élik le. Ennek a nézőpontnak egy kifordított formájával találkozunk a jelenetben. Az ugránczó vak betegségében és gyógyulásában csak egzisztenciális élethelyzetének megváltozását látja.

28. Kilépni a mozdulatlanságból – felkavarodik az eltűnt remény

Az óra célja

A Betesda-tavi beteg ember történetén keresztül meglátni a reménytelenségből történő gyógyulást, melyet Jézus a szombat törvénye fölé helyez.

Kulcsfogalmak

Szombat

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A diákokkal éreztessük meg a beszélgetés során, hogy nagyon nehéz hosszan kitartani egy komoly betegségben. Harmincnyolc év rendkívül nagy idő, amelyben csak kevesen tudnának reménykedve, bizalommal és örömmel várakozni.

A reménytelen állapotot próbálja érzékeltetni a mottó is.

A feladatban tudatosan nem olyan megfogalmazás szerepel, hogy például „mit tennél utána?“, hanem a folytatásra utaló mondat. Ezzel is azt próbáltuk sugallni, hogy annak ellenére, hogy nehéz a reményt és a bizakodást fenntartani, de a folytatásban gondolkodni mindenképpen fontos.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

A Betesda-tavi beteg (Jn 5,1–15) „Ezek után ünnepek voltak a zsidóknak (...)”

3. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 1–3. bekezdésének elmondása.

Hangsúlyok: A Betesda-tavi beteg ember körülményei, reménytelenség, a szombat törvénye.

4. Mozdulj! (1.)

Az alábbi állításokhoz egyrészt a főszövegben találunk segítséget, másrészt a korábbi beszélgetések és tanulmányok segíthetnek a válaszadásban.

- A harmincnyolc éve beteg emberben egy csepp remény sem maradt már.
- *Az óra eleji beszélgetés is erről szólt. A főszöveg szerint pedig már csak „körülményei kiálthattak helyette segítségért”: az, ahogyan tehetetlenül fekszik a tó partján. Jól ábrázolja ezt Carl Bloch festménye is.*
- Mégis kiment a tóhoz, hogy ne egyedül unatkozzon.
- *Nem unaloműzésből ment a tóhoz, nem is feltétlenül bizakodva, hanem inkább azért, hogy ne lógjon ki a társadalomból, hanem a hozzá hasonlók között elvegyülhessen a tömegben.*
- Jézus jól tette, hogy szombaton gyógyította meg, hiszen nem tehetett róla, hogy amikor találkozott, épp szombat volt.
- *Jézus visszamehetett volna akár a következő napon is a tóhoz, hogy meggyógyítsa a beteget. De sokkal inkább ennek a tettének az időpontjával is tanítani akarta az embereket egy fontos üze-*

netre: egy ember gyógyulása – s így Isten szeretetének közvetítése – fontosabb számára, mint a szombat törvénye.

- Jézus akár a tó körüli összes beteg embert meggyógyíthatta volna egy csapásra.
- *Figyeljük meg, hogy amikor Jézus gyógyít, akkor előtte mindig kapcsolatba kerül a beteg emberrel: párbeszédet kezdeményez vele, „rátekint”, meghallgatja. A „tömeges gyógyítás” teljesen személytelen lenne, ami távol áll Jézustól. Ő a gyógyításai során is mindig az egyes ember személyére figyel.*
- A meggyógyított ember hálátlan és igazságtalan volt, hogy elárulta Jézust.
- *A Betesda-tavi embernek a gyógyításával együtt nem gyógyul meg azonnal a lelki világa is: nem tér vissza egyből a bizalma, hite, reménye, szeretete – szemben például a béna meggyógyításával, akinél a bűnbocsánat következménye a test meggyógyulása. A történetből azt tudjuk, hogy a gyógyulása utáni napon még mindig a fásultság és a reménytelenség uralkodik az életében. Azonban kérdés, hogy ez egyben igazságtalanságot és hálátlanságot is jelent-e részéről.*

5. Hallottál róla?

Cél a bibliai háttér jobb megismerése: a szombat törvényének magyarázata. (A lecke végén a bibliai szakaszok másolhatók s feldolgozhatók akár csoportmunkában.)

6. Mozdulj! (2.)

Jézusról megtudhatjuk például az alábbiakat:

- *A béna: Jézusnak hatalma van a bűnöket megbocsátani, vagyis teljesen be tudja tölteni a főpapi tisztet, s meg is tudja gyógyítani az embereket.*
- *A kapernaumi százados szolgája: Jézusnak hatalma van a betegségek felett, a vélt vagy valós szellemi lények felett is.*
- *Bartimeus: Jézus Dávid Fia, a várva várt Messiás, a mennyei király.*
- *A Betesda-tavi beteg: Jézus akár szombaton is gyógyít, Atyjának nevezi Istent, s azt mondja, hogy vele együtt munkálkodik – akár szombaton is.*

A SZOMBAT TÖRVÉNYÉHEZ

„Emlékezzél meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt! Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat! De a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálód, se állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény. Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Azért megáldotta és megszentelte az Úr a nyugalom napját.” (2Móz 20,8–11)

„Hat napon át végezd munkádat, de a hetedik napon nyugodjál, hogy pihenjen az ökröd és szamarad, és lélegzethez jusson szolgálód fia és a jövevény.” (2Móz 23,12)

„Azután ezt mondta az Úr Mózesnek: Így beszélj Izráel fiaival: Tartsátok meg szombatjaimat, mert jel ez köztem és köztetek nemzedékről nemzedékre. Így tudjátok meg, hogy én, az Úr vagyok a megszentelők. Tartsátok meg a szombatot, tartsátok szentnek! Meg kell halnia annak, aki megszentelteleníti. Ki kell irtani népe közül azt az embert, aki valamilyen munkát végez azon. Hat napon át végezzék munkájukat, de a hetedik nap a teljes nyugalom napja, szent az az Úr előtt. Meg kell halnia annak, aki valamilyen munkát végez a szombat napján. Tartsák meg Izráel fiai a szombatot, tegyék a nyugalom napjává nemzedékről nemzedékre örök szövetségül. Örök jel ez köztem és Izráel fiai között. Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget és a földet, a hetedik napon pedig megnyugodott és megpihent.” (2Móz 31,12–17)

„Hat napon át dolgozz, de a hetedik napon pihenj, még szántáskor és aratáskor is pihenj!” (2Móz 34,21)

„Hat napon át végezzétek munkátokat, de a hetedik napot tartsátok szentnek, az Úrnak szentelt nyugalom nagy napja legyen az. Meg kell ölni mindenkit, aki munkát végez ezen a napon! Lakóhelyeteken sehol se gyűjtsatok tüzet szombaton!” (2Móz 35,2–3)

„Tartsd meg a nyugalom napját, és szenteld meg azt, ahogyan megparancsolta neked Istened, az Úr. Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat! De a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak a nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon, se te, se fiad, se lányod, se szolgád, se szolgálód, se ökröd, se szamarad és semmiféle állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény. Hadd pihenjen szolgád és szolgálód hozzád hasonlóan! Emlékezzél arra, hogy szolga voltál Egyiptomban, de kihozott onnan Istened, az Úr, erős kézzel és kinyújtott karral. Ezért parancsolta neked Istened, az Úr, hogy tartsd meg a nyugalom napját.” (5Móz 5,12–15)

„Ezt mondta nekem az Úr: Menj, és állj a nép kapujába, amelyen Júda királyai járnak ki és be, azután Jeruzsálem valamennyi kapujába, és ezt mondd nekik: Hallgassátok meg az Úr igéjét, Júda királyai, egész Júda és Jeruzsálem minden lakója, akik bejöttek ezeken a kapukon! Ezt mondja az Úr: Vigyázzatok arra, hogy ne hordjatok ki, és ne vigyetek be terhet Jeruzsálem kapuin szombaton! Házatokból se vigyetek ki terhet szombaton, és ne végezzetek semmiféle munkát, hanem szenteljétek meg a szombati napot, ahogyan őseiteknek megparancsoltam!” (Jer 17,19–22)

29. Kilépni a halálfélelem szorításából

Az óra célja

A diákok lássák meg, hogy a Jézusba vetett hit legyőzheti a félelmeinket is, és Jézus semmi mást nem kér tőlünk – ahogy Jairustól sem kért mást –, csak azt, hogy higgyünk benne.

Kulcsfogalmak

Hit, félelem

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

Az előző leckék ismétlő kérdéseiben ne csak a főszereplőkre gondoljunk: a százados mellett a szolgát is képzeljük el, a barátok mellett a bénára is gondoljunk akkor, amikor a gyógyíthatatlan vagy reménytelen helyzeteket keressük.

2. A bibliai háttér magyarázata

A főszöveg 1. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: A Jézusban bízó zsidók.

Többek között azt látják hasonlóan a szinoptikusok Jézus gyógyítástörténeteiben, hogy a zsidók között is vannak olyanok, akik bíznak Jézusban.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jairus leányának feltámasztása (Mk 5,22–24.35–43) „Akkor jött egy zsinagógai elöljáró (...)”

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 2–3. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: Gyógyító erejű próféták, Jairus lányának feltámasztása még a hitetlenek kételkedését is legyőzte.

5. Szerinted? (2.)

Jézus mondata („A gyermek nem halt meg, csak alszik.” Mk 5,39) ma is teológiai vita tárgyát képezi. Egyesek szerint az alvás a halálra vonatkozó eufémizmus az Ószövetségben. Mások szerint az alvást nem a halál ellentétéként mondja itt Jézus, hanem egyfajta minőségi jelzőjeként – ennek következtében sokan úgy értik Jézus szavát, mint aki Isten szemszögéből nézi a halált, s így alvásnak mondhatja. Megint mások úgy magyarázzák ezt a mondatot, hogy Jézus a mindjárt bekövetkező csodatétel fényében a valódi halált alvásként jellemzi: noha halott a lány, de halála nem lesz hosszabb, mint egy alvás, hiszen Jézus nemsokára feltámasztja.

A kérdések során hagyjuk a diákokat önállóan gondolkodni és érveket gyűjteni az egyes értelmezések mellett és ellen.

6. Hallottál róla? (1.)

A kézrátétellel történő gyógyítás kapcsán beszéljünk arról, hogy nem tudjuk, hogy az érintés mennyire lehetett fontos, de a mai „kézrátételes gyógyításokkal” ellentétben Jézus nem tömeg előtt, nem

látványosan, nem eltervezett liturgiával gyógyít, hanem egészen egyszerű természetességgel megfogja a gyermek kezét.

7. Mozdulj! (2.) Szerinted? (1.)

A történet eljátszása során mindenképp beszéljünk a félelem és a hit kapcsolatáról. Fontos, hogy ne terheljük meg a diákokat azzal, hogy nem szabad félni (Jézus sem azt mondja, hogy „ne félj, különben nem sikerül a gyógyítás”). Jézus nem megterhelni, hanem segíteni akar minket azzal a mondatával, hogy „ne félj, csak higgy”, hiszen nekünk is jobb, ha nem félelemben élünk.

8. Hallottál róla? (2.)

A kortörténeti háttér segíthet megérteni a történet egyes részeit: a gyászolókat, a folyamatot, az érzelmek változásait.

9. Mottó

Igaznak tartod-e a mottóban olvasott gondolatot Jairus esetére?

Vajon mely ponton hisz igazán Jairus Jézusban? Már a történet elejétől?

30. Kilépni a biztonságból – nem, azt talán mégsem...?

Az óra célja

Ismerjük fel az igazi gazdagságot és a valódi biztonságot, amelyet Jézus kínál nekünk.

Kulcsfogalmak

Bizalom, biztonság

Az óra menete

1. Mozdulj!

Szókratész, Richelieu bíboros, Girolamo Savonarola, Giordano Bruno, Faludy György, Hitler, Edith Stein, nagymamám és én is. A felsorolás gyakorlatilag végtelen. Az emberek egy része akkor is kezében tarthatja a sorsát, ha nem is gondolja, vagy ha tudná is, nem tud vagy nem akar élni vele. Antropológiailag leírt tulajdonságunk a közösségbe simulás vágya. Kiugrani veszélyes és beláthatatlanul sok energiaráfordítást igényelhet. A nyájtól való elkülönülésnek sok előnye is lehet, amely a sok ember által megtermelt javak vagy az általuk előidézett előnyök koncentrált felhasználásának lehetőségében mutatkozhat meg. Hitler életrajzából tudjuk, hogy a berlini társasági életben eljátszott szokatlan önfejűsége miatt kezdte félelemmel vegyes tisztelet övezni az egyik, és jogos megvetés a másik oldalon. Érdemes elgondolkozni az önzés szolgálatába állított lemondás és a jó cél érdekében véghezvitt önfegyelem szerepén, elképzelhető állomásain és hosszú távú (esetleg nemzedékeken átívelő) hatásain annak érdekében, hogy a kérdést viszonylag helyesen lássuk. Szókratész, Luther, Savonarola stb. korukban elutasított felismerésekhez ragaszkodtak olyan erővel, amelyek ismert történelmi példákká váltak.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

A gazdag ifjú (Mk 10,17–27) „...odafutott hozzá egy ember (...)”

3. Szerinted? (1.)

Az ifjú jellemzését végezzék el a diákok a saját véleményük alapján: vajon ez az ifjú törtető volt, kíváncsi, kötekedő, unatkozó, pedáns, túlbuzgó, szorongó, veszekedős, összeférhetetlen, hízelgő, számító, udvarias, motivált? Indokolják választásukat!

Jézus azért nem hagyja szó nélkül azt, hogy az ifjú jónak nevezi őt, mert Isten az egyetlen, akiről azt mondhatjuk, hogy teljesen jó. Az emberek csak törekedhetnek a jóságra, s a jószág növekedhet bennünk – amint például a bölcsesség – gyermekkorunktól kezdve folyamatosan. Jézus azért kérdez vissza az ifjú kérdésére, mert az olyan típusú kérdéseket, hogy hogyan lehet valaki jobbá, Istennek kell feltenni, nem pedig embereknek. Az ifjúnak itt lehetősége lenne tanúságot tenni arról, hogy Jézust nem csak emberi mesternek tartja, nem olyannak, aki – fizikai szemmel láthatóan – csak az emberi jóssággal rendelkezett.

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 1–3. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: Elkötelezés, biztonság.

5. Szerinted? (2.)

A felsorolt dolgok között lássuk meg, hogy a gazdag ifjú történetében nemcsak a pénz szerepelhetne, hanem rengeteg más dolog is, amelyben biztonságot próbálunk találni.

A történetet (vagy csak a 10,21 verset) akár át is írhatjuk ezekre vonatkoztatva.

6. Mozdulj! (1.)

Nem mindenki reagált úgy, ahogyan a gazdag ifjú. A korábbi leckékből gondolhatunk Péterre (1. lecke), Andrásra (1. lecke), Zákeusra (2. lecke), Lévire (4. lecke), Máriára (3. lecke), akik feladták a munkájukat, megélhetésüket, vagyonukat, állásukat, pénzüket, hétköznapi megszokott dolgaikat azért, hogy inkább Jézust kövessék, mellette kötelezzék el magukat, és a valódi biztonságot találják meg.

Korábbi leckékből eszünkbe juthatnak még az alábbi gondolatok is:

- a boldogmondások (15. lecke) közül az első s abban is a „lelki szegények” kifejezés magyarázata;
- a gondviselés témájából (20. lecke) az a gondolat, hogy ha Istenre bízunk a legszükségesebb táplálékokat, akkor – és csak akkor – a szellemibb igények felé is fordulhatunk.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 4. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: Igazi gazdagság, valódi biztonság.

8. Hallottál róla?

A három magyarázat és a képek segítségével próbáljuk megtalálni a Mk 10,25 példamondatának lehetséges üzenetét:

A diákok gondolkodjanak és érveljenek önállóan valamelyik mellett, s használják fel az eddigi órákon kialakított Jézus-képüket és bibliaképüket.

A beszélgetés során a Mk 10,23 és 27 mondatokról is gondolkodjunk el: melyik értelmezés alapján hogyan értendők ezek a mondatok? Vajon a gazdag embernek lehetetlen bejutni a mennyek országába – mint a tevének a varrótű fokán átjutni –, vagy csak nagyon nehéz, mint a tevét a szűk kapun áttuszkolni?

Mk 10,25 szemléletes példa lehet az önálló a teológiai véleményalkotás fejlesztésére.

9. Szerinted? (3.)

Az ifjú távozására vonatkozó kérdés kapcsán gondolkodjunk el azon, hogy ez a történet nyitott történet: a leírásból nem kapunk választ arra nézve, hogy miért borul el az ifjú arca, s miért távozik szomorúan. A fiatalember sorsának folytatását önállóan képzelhetjük el, a bibliai leírásból nem ismerjük.

10. Mottó

A mottó alapján beszélhetünk arról, hogy mi az, amiben az anyagilag gazdag ember is ugyanolyan szegény, mint az anyagilag szegény ember.

31. Kilépni egy másik életre – búzaszemből kalásszá

Az óra célja

A diákok lássák meg, hogy Isten országának jeleivel sokszor sokféleképpen találkozhatunk, melynek módja és eredménye nem csak rajtunk múlik, viszont fontos a bennünk élő eziránti vágyat felismer-nünk és megélnünk.

Kulcsfogalmak

Találkozás Jézus szavaival

Az óra menete

1. Mozdulj! (1.)

A felmerülő válaszokat felírhatjuk a táblára is, és az óra későbbi részében újra megnézhetjük a vála-szokat.

Figyeljük meg, hogy mi az, amiről könnyen elvonódik a figyelmünk, s mi az, amiről nehezebben.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Magvető (Lk 8,4–15) „...egy példázatot mondott nekik (...)”

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 1–4. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: A Jézussal való találkozás, annak feltételei, saját akaratunk Jézus szavainak megértésére, a magvető munkája, a mi feladatunk.

5. Mozdulj! (2.)

Ha mód van rá, menjünk udvarra, kertbe, s próbáljuk ki, milyen lehet a magvető munkája. A mozdulat nélkül nehéz megérteni a példázat értelmét. A lényeg ugyanis abban rejlik, hogy amint a magvető is bőkezűen és bőszívűen veti a magokat mindenfelé, úgy tesz Isten is.

A felsorolt jelzők alapján tegyünk különbséget például a pazarló és a bőkezű, a meggondolatlan és a nagylelkű, a gondatlan és a bőszívű tulajdonságok között. A felületes szemlélő számára ugyan úgy tűnhet, hogy a magvető pazarló, meggondolatlan és gondatlan, de valójában – ha a szándékát nézzük, akkor megláthatjuk, hogy – sokkal inkább nagylelkű, bőkezű és bőszívű.

6. Mottó

Kérdések lehetnek: Egyetértesz-e a mottóval? Igaz-e a magvetőre ez a mondat? Igaz-e Istenre nézve? Vajon miben bőkezű és bőszívű Isten?

7. Szerinted? (1.)

Isten gondviselése nem jelent kényszerpályát még „Isten oldaláról” nézve sem. Sokszor úgy tesszük fel a kérdést saját és mások életének értelméről, a célba érésről vagy a kegyelemmel való találkozásról, hogy vajon „mit kell tennem, hogy megértsem Isten velem kapcsolatos akaratát”? Ezek a kérdések az általános vallási útkeresésre jellemzők, és ezen a ponton világosan szembe mennek Jézus példázatá-nak értelmével. Isten mint magvető, a vetés életszerűségéhez illően, *mindenhová* szórja a magot. Ez

azt jelenti, hogy *minden ember* találkozik valamilyen formában az Atya bőkezűségével. A négyféle föld nemcsak különféle emberi lelkeket, hanem egy-egy ember különféle lelkiállapotait is jelölheti. Ez az értelmezés felel meg jobban a példabeszéd dinamizmusának. Lehet, hogy idén sziklás talajnak bizonyul a lelkem. Lehet, hogy évekig fölösleges magvetésnek látszik Isten minden felém tett lépése. Ám amikor eljön az ideje, „a 25%-os évenkénti veszteségek” helyett „2500%-os termés hozam-növekedés” jelentkezik. Más szavakkal: egy hosszú emberi élet is kevés ahhoz, hogy bármelyik pillanatában lemondhatnánk arról a lehetőségről, hogy a Magvető sajátos gazdaságtana szerint gazdaságosan és eredményesen, „pozitív kegyelmi mérleggel” fejeződjön be.

8. Szerinted? (2.)

	Lukács	Máté
Kinek a felelőssége a „termés”?	<i>A magé.</i>	<i>A magvetőé.</i>
Kinek a dicsősége a termés: a gazdáé vagy a magé?	<i>Inkább a magé – a hangsúly a magatartáson van. (8.15: állhatatossággal...)</i>	<i>Inkább a gazdáé – a hangsúly a termésen van. (13.23: hallja és érti és terem)</i>
Kinek az öröme a termés: a gazdáé vagy a magé?	<i>Inkább a magé – a hangsúly az igehallgató érzésein van. (8.15: igaz és jó szívvel hallgatják)</i>	<i>Inkább a gazdáé – a hangsúly inkább a termés sokszorozódásán van. (13.23: százannyit, hatvanannyit, harmincannyit)</i>

9. Hallottál róla?

Az itt leírt rész nem a példázat magyarázatához kapcsolódik, hanem azt mutatja be, hogy az egyházaknak még ilyen kérdésekben is van lehetőségük – és lehet felelősségük.

10. Mozdulj! (3.)

Alkalmazzuk a lecke főszövegében írottakat! Hagyjuk, hogy a diákok szabadon érveljenek. Természetesen új szempontokat is hozhatnak.

32. 5000 ember – mind evett és jól is lakott

Az óra célja

A diákoknak mutassuk meg az ötezer ember megvendéglésén keresztül, hogy Jézusnak mind a természeti törvények felett, mind az emberi szív felett hatalma van, s ez a kettő ugyanolyan fontos.

Kulcsfogalmak

Kenyérszaporítás

Az óra menete

1. Mottó

A mottó a testi és lelki táplálékot kapcsolja össze, de az ellentétes irányú függő viszont mutatja be, mint a többféle formában ismert mondás, mely szerint előbb a testet kell jóllakolni, hogy azután a lelki üzenet is célba érhesen.

2. A bibliai háttér megismertetése

A főszöveg 1–2. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: A Jézust követő tömeg.

3. Szerinted?

Ma is vannak olyan tapasztalatai a diákoknak, hogy akár még enni is elfelejtenek egy film nézése, egy könyv olvasása, egy számítógépes játék vagy egy internetes társalgás közben. Vajon mi volt olyan különleges Jézusban és a szavában, ami miatt a környező városokból összetódultak az emberek, hogy őt hallgassák, akár étlen-szomjan is?

A „pásztor nélküli juhnyáj” valójában nem nyáj, hanem csak tömeg, egyfajta csődület.

Jézus reakcióját („megszánta őket”) nem a tömeg hívja elő, hanem sokkal inkább saját törődése az emberekkel, akik olyanok voltak, mint a „pásztor nélküli juhnyáj”. Ez a kép gyakori az Ószövetségben (4Móz 27,17; 1Kir 22,17; Ez 34,5), s ebben a csodában is fontos szerepet játszik. Az egész kenyérszaporításnak ugyanis az az üzenete, hogy Jézus megmutassa, hogy ő a nyáj pásztora, aki mindenkiről gondoskodik (lásd pl. Ez 34,23). Ez a gondolat a krisztológiai üzenete az elbeszélésnek, amelyben Jézus megmutatja, hogy ételt ad és asztalközösséget vállal a sokasággal.

Az, hogy Jézus tanította a sokaságot, a gyógyítások és csodák mellett Jézus tanítói feladatát és szerepét hangsúlyozza.

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Ötezer ember megvendéglése (Mk 6,30–44, Jn 6,1–15) „Az apostolok visszatértek Jézushoz (...)”

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 3. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: A tanítványok bizonytalansága.

6. Hallottál róla?

A kortörténeti háttér segít jobban megérteni az elbeszélést a Messiás-várás fényében.

7. Szerinted? (1.)

A fentebbi *Szerinted?* címszó alatt írottakra gondoljunk vissza: jó lehet ahhoz a közösséghez tartozni, ahol olyan a pásztor, aki azért jött, hogy gondoskodjon a sokaságról s benne minden egyes emberről.

Jézus számos csodát tett az emberek szeme láttára, gyógyította és tanította őket, de amikor az emberek azt látják, hogy képes a mindennapi betevő falatról is gondoskodni, azonnal királyukká akarják választani. Az emberek akkor és most is sokkal jobban befolyásolhatóak fiziológiai szükségleteik betöltésével, mint bármiféle tanítással, még ha ott „bénák járnak és vakok látnak” is.

8. Mozdulj!

Ószövetségi előtanulmányokkal rendelkező diákoknak hasznos a 2Kir 4,42–44 résszel való összehasonlítás – döbbenetes a részletekig való egyezés. Amint Jairusnál, úgy itt is biztosak lehetünk abban, hogy a zsidó hallgatóság számára ismertek voltak Elizeus éhínség idején véghezvitt csodái, s emiatt Jézust is legalább akkora prófétának tartották.

9. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 4. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: A kenyérszaporítás kétféle magyarázata.

10. Mozdulj! (1.)

Az első két érv esetében fontos látni, hogy mind a természeti, mind az emberi magatartás törvényeinek megváltoztatása hatalmas csodatétel, s bár az eszünkkel talán az előbbit tartanánk különösebbnek, de ha belegondolunk a tapasztalatainkba, akkor rájövünk, hogy az emberek magatartásának pozitív változása legalább akkora csodának számít.

A harmadik érv alátámasztásához semmilyen alapot nem találunk a szövegben, sőt épp az ellenkezőjét olvashatjuk.

Hasonló a helyzet a negyedik érvvel, de még annyit is fontos megemlíteni, hogy a Bibliára nem jellemző az, hogy a nagyobb hatás vagy siker elérése érdekében a szerzők „felnagyították” volna a számokat.

A történet kitalált volta is csak a szkeptikus kritikákban szokott megfogalmazódni, de nincs bibliai alapja.

Az utolsó két érv az illúzióra épít, azonban Jézus nem volt illuzionista, aki az emberek érzékeit csapta volna be.

Szent Ágoston magyarázata szerint:

- Öt kenyér és két hal volt egy gyermeknél. *Az öt árpakenyér a Tóra öt könyvét jelképezi, a két hal pedig Krisztus kettős – emberi és isteni – természetére utal. Jézus az, aki megtöri a kenyeret, ahogyan megtöretik a teste, s ezáltal tölti be a törvényt.*
- Jézus mindenkit csoportokba ültet le. *Ez arra utal, hogy a rendezetlenségből rend formálódik – hasonlóan a teremtéstörténethez –, amely rendben mindenkinek megvan a maga helye. Jézus az, aki legyőzi a káosz uralmát a teremtett világban s az emberek között is.*
- Jézus mindenkit a zöld fűre ültet le. *Egyszerűségre, természetességre, természetközeli állapotra utal – mind az eseményre, mind az emberekre vonatkoztatva.*
- Jézus feltekintett az égre, megáldotta és megtörte a kenyereket. *Az ötezer ember megvendégelése előképe az úrvacsorának.*
- Tizenkét kosarat szedtek tele a megmaradt kenyérdarabokkal. *A tizenkét kosárnyi maradékot a tizenkét apostol kapta meg, amelyből mi mindannyian, az egész egyház táplálkozunk.*
- Csak a férfiak ötezen voltak. *Egy ilyen eseményen biztos, hogy nemcsak férfiak vettek részt, hanem legalább még ennyi nő, gyermek, szolga. Így valószínűleg legalább kétszer ennyien voltak a hegyen ekkor Jézussal.*

11. Mozdulj! (2.)

János evangélista tudósításában hangsúlyos a maradékokra való utalás: „*Szedjétek össze a maradékot, hogy semmi se vesszen kárba!*” (Jn 6,12)

Kérdések lehetnek: Milyen érzés lehetett Jézusnak a kenyérszaporítás után a földön látni a megmaradt élelmet? Miért nem jut eszükbe a tanítványoknak és a sokaságnak magától, hogy összeszedje a maradékot? Ennyire jóllaktak? Vagy ennyire buzgón foglalkoznak a tanításnak csak az elméleti részével?

Jézus figyelmeztet minket arra, hogy semmit ne hagyjunk kárba veszni, mert lehet, hogy ami nekem már nem fontos, az egy másik embernek még fontos lehet. S itt nemcsak a kidobált élelmiszerre, de a ruhákra, könyvekre, mobiltelefonokra, számítógép-alkatrészekre stb. is gondolhatunk, melyeket sokszor csak azért ítélünk feleslegesnek, mert divatosabbakra vágyunk.

12. Szerinted? (2.)

Jézus törődése, gondoskodása, pásztorolása, vezetése mutatkozik meg ebben a történetben is. Megláthatjuk, hogy Jézusnak hatalma van az emberi szív felett éppúgy, mint a természet törvényei felett.

33. Karácsony, Jézus születése: Jézus az új Mózes

Az óra célja

A Máté evangéliumában olvasható születéstörténet háttérének és üzenetének megismerése, valamint az advent fogalmának megértése.

Kulcsfogalmak

Advent, Jézus születéstörténete

Az óra menete

1. Mottó

A mottóhoz kapcsolódó kérdések lehetnek: Gondolkodtunk-e már azon, miért ünnepeljük meg valakinek a születésnapját? Mit ünneplünk egy születésnapon? Miért fontos számunkra valakinek a születésnapja?

2. Fogalommagyarázat

Jézus születését régóta várták: hogy életük része legyen. Advent fogalmának és tartalmának tisztázása. Fontos különbségtétel, hogy nem üres várakozást, tétlenkedést jelent a Megváltó eljövetelére várakozó időszak, hanem kitartó és türelmes reménykedést.

Ha az advent kérdésére egy teljes órát szánunk, akkor a fogalom kapcsán beszélhetünk arról, hogy milyen adventi szokásokat ismerünk, s ezek közül melyek kötődnek a keresztény hagyományhoz, melyek nem. Internetes források között bőséggel találunk olyan adventi szimbólumokat, tanításokat, szokásokat, amelyek alapján beszélhetünk arról, hogy mi az, ami az ünnep lényegére mutat, s mi az, ami ráakódott az idők során (lásd *Ünnep* – bevezető).

3. Mozdulj! (1.)

1Móz 3,15: *protoevangélium; a Megváltó lesz az, aki az ember és a kísértő közötti ellenségeskedést legyőzi, aki a bűneset után a megváltást majd elhozza.*

1Móz 22,18: *a Megváltó által fog áldást nyerni a föld minden népe.*

Ézs 9,1.5: *a Megváltó világosság lesz (vö. 16. lecke), s övé lesz a hatalom.*

Mik 5,1: *a Megváltó Júda törzséből fog származni, annak is legkisebb nemzetségéből.*

Zak 9,9: *igaz, diadalmas és alázatos királyként fog bevonulni/megérkezni a Megváltó.*

Mal 3,1: *a szövetség követe lesz a Megváltó, aki után már nagyon vágyódnak az emberek.*

Mt 3,1–3: *ő hozza közel hozzánk a mennyek országát.*

Jn 1,26: *az emberek között áll a Megváltó, de nem ismerik fel őt.*

4. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 2. bekezdésének megtanítása.

Hangsúlyok: Az ókori történetírás szempontjai.

5. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus születése (Mt 1–2; Lk 1,1–2,20) „Jézus Krisztusnak (...)”

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 3. bekezdésének megtanítása.

Hangsúlyok: Máté evangéliumának közönsége és üzenete.

7. Mozdulj! (2.)

- Az angyal megjelenik Máriának, és elmondja neki, hogy gyermeket fog szülni, akit Jézusnak nevezzen el. *L (Lk 1,26–38)*
- Az angyal megjelenik Józsefnek, elmondja neki, hogy ne féljen magához venni jegyesét, Máriát, mert gyermeke a Szentlélektől fogant. *M (Mt 1,18–25)*
- József és Mária, akik Názáretben laktak, az összeírás miatt Betlehembe indulnak. *L (Lk 2,1–5)*
- A napkeleti bölcsek követik a csillagot. *M (Mt 2,1–12)*
- József és Mária nem találhatnak Betlehemben szállást, ezért az újszülött Jézust a jászolba fektetik. *L (Lk 2,6–7)*
- A napkeleti bölcsek Jeruzsálemben, Heródes palotájában keresik az újszülött királyt. *M (Mt 2,1–3)*
- Heródes útnak indítja a napkeleti bölcseket Betlehembe, és a lelkükre köti, hogy majd térjenek vissza hozzá, mert ő is hódolni akar a kisdednek. *M (Mt 2,4–8)*
- Az angyalok megjelennek a Betlehem mellett éjszakázó pásztoroknak, és elmondják nekik, hogy megszületett Jézus, az Üdvözítő, akit bepólyálva találhatnak meg egy jászolban. *L (Lk 2,8–14)*
- A napkeleti bölcsek megtalálják Betlehemben Jézust, ajándékokat adnak neki: aranyat, tömjént és mirhát. *M (Mt 2,9–11)*
- A pásztorok eldöntik, hogy elmennek Betlehembe, megnézik mindazt, amit az angyalok hirdettek nekik. *L (Lk 2,15)*
- A napkeleti bölcseket egy angyal figyelmezteti, hogy ne térjenek vissza Heródeshez, hanem kerülő úton induljanak haza. *M (Mt 2,12)*
- A pásztorok megtalálják a jászolban fekvő újszülöttet, és elmondják Máriának és Józsefnek, hogy mit üzent róla az angyal. Mindenki csodálkozik. *L (Lk 2,16–18)*
- A pásztorok dicsőítik Istent. *L (Lk 2,20)*
- Heródes rájön, hogy a bölcsek elkerülik, ezért katonákat küld Betlehembe, hogy öljenek meg ott minden két évesnél fiatalabb fiút – nem akarja, hogy Jézus felnőjön, és király legyen. *M (Mt 2,16–18)*
- Az angyal figyelmezteti Máriát és Józsefet, hogy meneküljenek Egyiptomba. Csak Heródes halála után térnek vissza, és újabb útmutatás szerint Názáretben telepednek le. *M (Mt 2,13–15)*

8. Hallottál róla?

A tudománytörténeti háttér ismertetése során helyezzünk hangsúlyt arra, hogy az egyes bolygók és csillagok ókori jelentéséből mire következtettek a csillagászok és bölcsek.

9. A kép kérdése

József az, aki kissé elkülönül a többiektől: a dinamikus öröm és az ünnepi sürgölődés helyett inkább a gondolkodást, a benne felmerülő kérdések súlyát láthatjuk az arcán.

34. Karácsony, Jézus születése: Jézus mindenkinek békességet hoz

Az óra célja

A diákok lássák meg a lukácsi születéstörténet során, hogy Isten minden emberhez eljött, minden embernek békességet hozott

Kulcsfogalmak

nagy glória, Magnificat

Az óra menete

1. Mottó

Kérdések lehetnek: Hogyan ismertük meg Jézus születését Máté evangéliumából? Kik voltak a szereplők? Kik lepődnek meg leginkább? Min lepődnek meg?

2. Szerinted? (1.)

A jászol eredetileg az állatok takarmányozására szolgáló vályú volt, de néha meghosszabbítva állványként is használták különböző tárgyak tárolására. A jászol vagy szabadon állt a fal mellett, vagy a falhoz volt rögzítve. A „szállás” (katavluma) tág jelentéssel bírt: az egyszerű fogadótól kezdve a ház vendégszobáján át a teljesen meghatározatlan tartózkodási helyig mindent jelölhetett ez a szó.

Számos kommentár érdekesen magyarázza a 2,7 igevers mellékmondatát: „a szálláson nem volt számukra a gyermeknek hely”. Szerintük nem az egész családra vonatkozóan igaz, hogy „nem volt számukra hely” a házban. József és Mária nem egy emberektől távoli helyen, barlangban vagy városon kívüli istállóban szállt meg, s nem ilyen helyen kellett megszületnie Jézusnak.

Mindezt alátámasztja a kortörténeti háttér: ha Jézus korában egy palesztinai parasztházra gondolunk, akkor többnyire egyszobás házat látunk magunk előtt, amelyben egy fedél alatt laktak emberek és állatok. Legfeljebb a padlószint különbsége választotta el az embereket a jászol mellett élő állatoktól. A népszámlálás idején egy ilyen ház egy-két vendég befogadásával már különösen túlszűfolt lehetett. A szállás tehát utalhatott arra a szobarészre, amelyben Mária és József még túlszűfolva elfértek, de a gyermeket már a szoba másik falánál lévő jászolba fektették. Az újszülöttnak már igazán egy „pólyányi” hely sem maradt a szobában, ezért – hogy fedél alatt maradhassanak a szülők és a gyermek – felhasználják a fal mellett álló jászlat is. Szó sincs azonban a gyermek magára hagyásáról: ezt később 2,16 is alátámasztja. Mint szerény igényekkel rendelkező család, a szülők alkalmazkodtak a körülményekhez, s a lehetőségeiket kihasználva a lehető legnagyobb gondoskodással fordultak a gyermek felé: Mária bepólyálta a gyermeket, és a tőlük karnyújtásnyira álló jászolba fektette. Az eredmény egy különös kép, amely a gyermek isteni természetével kap fokozott figyelmet: nem más ez, mint Isten leereszkedésének paradoxona.

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: Lukács, a görög orvos, a Római Birodalom lakosságának írta.

4. Hallottál róla? (1.)

A Pax Romana és Augustus császár kortörténeti háttere segít megérteni a lecke bibliai szakaszát.

5. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus születése (Lk 2,1–20) „Történt pedig azokban a napokban (...)”

6. Mozdulj!

Ha csak Lukács evangéliumának történetét olvassuk, akkor milyen választ adunk az előbbi (mottóhoz kapcsolódó) kérdésekre?

A legnagyobb különbség keresésénél lehet, hogy minden diák mást mond a saját érdeklődésének és figyelmének megfelelően, de hívjuk fel a figyelmet a pásztorok szerepére, meglepődésére és hétköznapi emberi mivoltukra.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúly: Az Üdvözítő igazi békességet hoz minden ember számára.

8. Hallottál róla? (2.)

A pásztorok helyzete, kortörténeti háttere nélkül nem érthető a lukácsi születéstörténet üzenete.

9. Szerinted? (2.)

Egyéni állásfoglalás kialakítása, önálló véleményalkotás a cél. A születéstörténeteket a kortörténeti ismeretek összefüggésében próbáljuk aktualizálni s ma is érvényes üzenetét mai környezetben elképzeln.

10. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

A főszöveg 3. bekezdésének elmondása.

Hangsúly: Lukács evangéliumában a nők szerepe és helyzete.

11. Mozdulj!

A feladat során ismételjük át a próféciákról és az adventről tanultakat.

12. Fogalommagyarázat

Pax Romana, nagy glória, Magnificat fogalmainak összefoglalása.

13. Hallottál róla? (3.)

A történeti érdekesség kapcsán visszautalhatunk a fejezet bevezetőjében tárgyalt kérdésekre: Kinek mikor mit jelent egy ünnep, s milyen ráarakódott – vagy alul megmaradt – rétegei vannak az adott ünnepnek?

35. Vízkereszt ünnepe: Jézus mindenkinek ajándékká lesz

Az óra célja

A diákok ismerjék fel, hogy Jézus Krisztus az Istentől kapott legnagyobb ajándékunk.

Kulcsfogalmak

Ajándék, vízkereszt, hitvallás

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz elolvasása

A napkeleti bölcsek imádják Jézust (Mt 2,1–12) „Amikor Jézus megszületett (...)”

2. A bibliai igeszakasz magyarázata

A főszöveg 1–2. bekezdésének elmagyarázása.

Hangsúlyok: A vízkereszt a befelé és kifelé fordulás határán álló ünnep, Jézus Krisztus Isten Fia és földi ember, mit jelent Isten legnagyobb ajándéka nekünk.

3. Fogalommagyarázat

Vízkereszt fogalmának magyarázata.

4. Szerinted? (1.)

Azt segítenek körüljárni az itt feltett kérdések, hogy számunkra mi a legnagyobb ajándék. Lehet, hogy nekünk kell felvetni azt, hogy maga Jézus a legnagyobb ajándék, mert a diákok még nem gondoltak erre. Beszéljünk arról is, hogy Istentől milyen ajándékokat kapunk.

A „selejtezés” és az ajándékozás között a legfőbb különbség az, hogy nem a maradékból, nem a feleslegessé vált dolgokból adunk, hanem abból, ami számunkra is fontos, amit mi is szívesen kapnánk, amire nekünk is szükségünk lenne. Isten legnagyobb ajándéka megértéséhez is fontos ez: Isten nem valamilyen mellékes dolgot ad nekünk, hanem a számára legfontosabbat.

5. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 3–4. bekezdése.

Hangsúlyok: a napkeleti bölcsek is fontos és értékes – mind anyagilag, mind tartalmában értékes – dolgokat visznek ajándékba; felismerik a jelekből, hogy valaki fontos ember születik; Péter felismeri, hogy Jézus a Krisztus.

6. A bibliai igeszakasz elolvasása

Péter vallástétele (Mk 8,29)

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 5. bekezdésének elmagyarázása.

Hangsúlyok: Cézárea-Filippi hitvallás.

8. Mozdulj!

A válaszok megfogalmazásánál a hangsúly a saját válasz kitalálásán legyen. Ehhez persze ismerni kell a Péter és a tanítványok által adott előző válaszokat, valamint ezeknek a válaszoknak az értelmét, jelentését.

9. Szerinted? (3.)

Péter apostol hitvallása a legegységesebb hitvallás. De ne essünk abba a felületes válaszba, hogy ennél részletesebb állítás megfogalmazására nincs is szükség. A kereszténység kétezzer éves történelme is mutatja, hogy számos olyan kérdés felmerül, amelynek tisztázása szükséges, és több olyan tévtanítás is felbukkan, amelyek esetében az azoktól való elhatárolódás fontosabb, mint csak az egyetemességre való törekvés. Minden megfogalmazás szükségszerűen magával vonja a megkérdőjelezés és a félreértés lehetőségét, de mégis választ kell adnunk a „Ti kinek mondotok engem?” kérdésre.

10. A kép alapján

Péter a legidősebb apostol – aki nemcsak fiatalabb társait, de az egész egyházat képviseli. Kulcsokat kap Jézustól. Az oldás hatalmát kifejező kulcs arany színű, a megbocsátást jelképezi, míg a másik kulcs fekete, és a kötés hatalmát, a meg nem bocsátott bűnt és annak hatását szimbolizálja. Lásd hozzá Mt 16,13.20.

36. Virágvasárnap: Jézus megtisztítja az ünnepet

Az óra célja

Láttassuk meg a diákokkal, mit jelent Jézus király volta.

Kulcsfogalmak

Király, bevonulás, virágvasárnap, templomtisztítás

Az óra menete

1. Mottó

A mottó alapján beszéljünk a bennünk lakó erőről. Kérdések lehetnek:

Ki mire érez magában erőt? Ki mihez szeretne erőt kapni? A bennünk lakó erők közül melyik a legfontosabb? Mihez kell nagyobb erő: a valamivel szembeni küzdelemhez vagy valami elviseléséhez? Mire voltak erők Jézusban? A Jézusban lakó erők közül melyik lehetett a legfontosabb?

2. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: A szamár mint jelkép, emberek elvárásai Jézusra nézve, politikai és világi hatalmaknál és erőknél nagyobb Jézus.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus bevonul Jeruzsálembe, megtisztítja a templomot (Mt 21,1–11) „Amikor közeledtek Jeruzsálemhez (...)”

4. Fogalommagyarázat (1.)

Hozsánna szó magyarázata kapcsán el is olvashatjuk a 118. zsoltárt.

5. Szerinted? (1.)

A feladat kapcsán állapítsuk meg, hogy nem minden ember örült Jézusnak, s az itt felsorolt érzések és magatartások közül is mindnek több oka, különböző háttére lehetett. Bizonyára volt, aki félt Jézustól, mások félték azoktól, akik Jézust el akarták fogni, voltak, akik a politikai hatalomváltásban reménykedtek, s akadhettek közömbös emberek is, de olyan is, aki dühös volt a felfordulás miatt.

A felsőruha leterítése abban a korban a királyoknak való tiszteletadás jele volt (lásd pl. 2Kir 9,13), ezzel fejezték ki azt is, hogy elismerik, hogy az adott személy a király. Jézus azonban nem egy királyhoz méltóan utazik, hiszen a királyok (harci) lovon vonultak be a városba. Jézus épp ellenkezőleg: a királyokhoz nem illő számaron vonul be, amely a próféták és papok közlekedési eszköze volt. Jézus bizonyára nem örült annak, hogy a tömeg – legalább egy része – másfajta királyt vár általa, másfajta királyt vél felismerni benne.

A pálmaágak (Jn 12,13-ban pálmaágak szerepelnek, a szinoptikusoknál pedig faágak) jelölték az ókori ember számára a győztes iránt érzett hódolatot, tiszteletet. Ennek részletezése a „Mit jelent?” fogalommagyarázata és „Mozdulj!” feladat megoldása során is folytatódik.

6. Mozdulj! (1.)

A pálmafa az Istenben bízó ember győzelmét jelképezi a Zsolt 92,13–16 versekben. A datolyapálma olyan fa, amely magas, égre mutató, karcsú törzsével, mélyre nyúló gyökereivel jól jelképezi az Istenben bízó embert. A pálmafa minden része hasznos volt az ókori ember számára: gyümölcse fontos étel volt, leveleiből folyadékot nyertek, ágait házak befedéséhez és kosarak készítéséhez használták. A pálmafa sokáig élt, és nagyon magasra nőtt. Rovaroknak is ellenálló anyagából hangszereket készítettek, valamint játékokat, burkolatokat, koporsókat. Azok, akik az Istenben bíznak, hasonlóak a pálmához: öreg korukban is képesek mások szomját oltani, éhségét csillapítani, értékeket jelképezni.

7. Hallottál róla? (1.)

A népszokások kapcsán beszélhetünk ismét arról, hogy az ünnepek eredeti tartalmából mi maradt meg, mi épült rá az ünnepre később, s mi az, ami eredeti tartalmában, de új formában él tovább.

8. A bibliai igeszakasz hátterének megismerése

Főszöveg 2. bekezdése: szintén ez ünnepkör megértését segíti.

Hangsúlyok: Böjti időszak, evangélikus szokások, böjtelő 3 vasárnapja.

9. Mozdulj! (2.)

Hallgassunk klasszikus és modern zenedarabokat is. Többek között Orlando Gibbons, Henry Purcell, Christian Gregor, Georg Joseph Vogler komponáltak klasszikus zenei művet ebben a témában, de semmiképp ne hagyjuk ki Bach passióit és Händel *Messiás* című oratóriumát sem – legalább egyes részeket mutassunk meg belőlük. Mai szerzemények közül pedig választhatjuk például a Hillsong United vagy Carl Tuttle darabjait is.

Figyeljük meg, melyik helyezi a hangsúlyt az öröme, melyik a hamarosan bekövetkező szenvedésre, melyik a misztikumra stb.

10. A bibliai igeszakasz hátterének megismerése

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: Isten–ember kapcsolat helyreállítása, a világ egyetlen igazi ura Isten, erre Jézus tanít meg.

11. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus bevonul Jeruzsálembe, megtisztítja a templomot (Mt 21,12–17).

12. Szerinted? (2.)

A kérdések alapján arra tegyük a hangsúlyt, amiről a lecke elején beszéltünk: vajon milyen erő van Jézusban, s vajon milyen erőnek a felismerésétől ijedtek meg az emberek?

- Jézus rögtön a bevonulás után tisztítja meg a templomot. Vajon miért áll rögtön egymás után ez a két esemény?

Kétféle hagyomány található az evangéliumokban a templomtisztítás idejével kapcsolatban. Az egyik működése elejére teszi, a másik a végére. Az utóbbi összefüggésbe hozta a templomtisztítást a Jézus ellen felhozott váddal: miszerint a templom ellen beszélt.

- Szerinted csak így lehetett megtisztítani a templomot, ahogyan Jézus tette? Miért kezdtek félni a farizeusok és az írástudók?

A templomtisztítás tulajdonképpen nem volt más, mint nyílt támadás a jeruzsálemi vallási vezetők és érdekköreik ellen. Elsősorban szadduceusok érdekeit sértette, de másokét is. A jeruzsálemi lakosság – mai fogalmaink szerint – az idegenforgalomból, vallási turizmusból élt. A pénzváltók 5%-os haszonnal dolgoztak, türoszi pénzérmékre cserélték az olyan pénzeket, melyeken római uralmi jelképek vagy felirat volt látható.

- Milyen jelentősége van annak, hogy Jézus, aki zsidóként élte az életét, ezt mondta: „Az én házam imádság háza lesz minden nép számára”? (Mk 11,17)

Jézus a templom vagy „az én házam” kifejezés alatt tulajdonképpen a saját testét értette. Így válnak világossá az annak lerombolásáról és felépítéséről mondott szavak, a tanítványok pedig csak akkor értették meg, miután húsvétkor beteljesedtek.

- A templomok egy része műemlék is, és ezért előfordul, hogy önkormányzati alkalmazottak végzik a turisták fogadását, vagy védik a területet az esetleges rongálásoktól. Ilyen esetben indokolt lehet a belépő díj az alkalmazottak fizetésének finanszírozására.

37. Nagycsütörtök – evés előtt lábmosás?

Az óra célja

A diákok értsék meg a lábmosás eseménye mögött meghúzódó jézusi tanítást.

Kulcsfogalmak

lábmosás, szolgálat

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus vitái, a páska megünneplésének hagyománya, Jézus első meglepő bejelentése.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Júdás elárulja Jézust (Mk 14,10–11) „Ekkor Júdás Iskáriótes (...)”

3. Mozdulj!

A feladat során járjuk körbe Júdás árulásának történetét.

Gyűjtsetek érveket és ellenérveket az alábbi válaszokhoz arra nézve, hogy mi lehetett Júdás árulásának indítéka!

- Közönséges haszonlesés: Ez az egyik legrégebbi magyarázat, már János evangéliumában feltűnik. Leegyszerűsíti a szinoptikusok által megrajzolt bonyolultabb Júdás-portrét.
- Állampolgári kötelességtudat: Ez a vélemény abból a feltevésből indul ki, hogy a júdeaiak lojálisabbak voltak a vallási vezetőkkel szemben, mint a galileaiak, és mivel Júdás júdeai volt – neve ebben az értelmezésben is – Karioth – vagyis Karioth-ból való férfi, ezért inkább érezhette kötelességének, hogy a vallási vezetők felszólításának engedelmeskedjen.
- Forradalmári türelmetlenség: Ez a feltevés arra alapoz, hogy Júdás a szikáriusokhoz tartozott, azokhoz a zélóta radikálisokhoz, akik kisméretű törrel – *sica* – voltak felfegyverezve, és követtek el merényleteket. Iskarioth és a szikariosz nevek hasonlóságára és Jézusban való esetleges csalódására alapoz ez az elmélet.
- Kétségbeesett életmentő kísérlet, mely balul sült el: Ez az elmélet Júdás öngyilkosságából indul ki, mely a korábbi elméletekkel nehezen magyarázható. Az a lehetőség, hogy őrizetbe vetetik Jézust, majd – ártatlansága kiderülése után – újra szabadon engedik az ünnep után, mégis megalapozottnak tűnik. Mivel azonban Jézust istenkáromlás vádjával mégis elítélték, a terv nem sikerült.
- Féltékenység: Júdás talán saját ambícióit akarta Jézuson keresztül megvalósítani, és Jézus egyre növekvő népszerűsége és befolyása benne éppen az ellenkező hatást váltotta volna ki – ennek az elméletnek a gyengéje, hogy nincsenek konkrétumok, evangéliumi igehelyek ennek a véleménynek az alátámasztására, csak merő spekuláció.
- Isten országa eljövételének elősegítése: Mivel az Isten országa a zsidóság szerint nem egy fejlődés eredményeként jön el, hanem a Messiás közbenjárására, akkor a Messiás – esetleg kellő kényszer, akár halálos fenyegetés esetén – meghirdetheti a végidőket, a történelem végét és Isten királyságának kezdetét. E szerint az elmélet szerint Júdás ezt a folyamatot akarta felgyorsítani árulásával.

Ajánlott a témához Walter Jens *A Júdás-ügy* című kisregénye.

4. Mottó

A lecke mottója alapján beszéljünk arról, hogy vajon mennyiben hibáztatható Júdás az árulásért. Mennyire játszottak szerepet árulásában mások (pl. főpapok)? Melyik evangélium szerint játszottak nagyobb szerepet mások, kisebbet Júdás? Ha összevetjük, hogy melyik evangélista kinek írta az evangéliumát, akkor a felelősség kiosztása miről árulkodhat? (Máté hangsúlyozza, hogy Júdás egy volt a tizenkettő közül, Lukács bevonja a Sátánt is stb.)

5. Szerinted? (1.)

A feladat során a diákok próbálják elképzelni magukat Júdás helyébe vagy a többi tizenegy tanítvány helyébe. Jézus első bejelentésétől valószínűleg több tanítvány megijedt. Érdekes, hogy nem azon lepődnek meg, hogy Jézust elárulják, hanem attól félnek, hogy vajon kié lesz a felelősség.

A diákok a kérdéseiket próbálják önállóan megfogalmazni, melyeket aztán osszanak meg egymással.

6. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az utolsó vacsora (Mk 14,10–25)

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus odaadja magát az új szövetség érdekében.

8. Szerinted? (2.)

Jézus, mint áldozati bárány fogalmáról beszélgethetünk szabadon is, de megkereshetjük az alábbi igehelyeket is: Jn 1,29; Jn 1,36; ApCsel 8,32; 1Kor 5,7; 1Pt 1,19. Ezekből láthatjuk, hogy János, Fülöp, Pál és Péter Jézusban az igazi páskabarányt látták meg, aki a teljes szabadulást hozza el.

9. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus harmadik bejelentése.

10. Szerinted? (3.)

Törés is, de folytonosság is – ezekkel a jelzőkkel lehet Jézus szavait értelmezni. Pál apostol ugyan szintén arról beszélt, hogy „Isten országa nem evés és ivás, hanem Szentlélekben való öröm” (Róm 14,13), de mégsem lehet a földi élményeinktől teljesen idegen az Isten országa, hasonlítani kell azokra legalább annyiban, hogy analógiát vonhassunk, ahogy Jézus maga is így tesz ebben az evangéliumi szakaszban.

11. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus megmossa tanítványai lábát (Jn 13,1–11)

12. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 4. bekezdése.

Hangsúlyok: A lábmosás elbeszélése, uralkodás helyett szolgálat.

13. Hallottál róla?

Az érdekesség kapcsán visszautalhatunk a 6. leckében Luther Márton (egyetemes) papi szolgálatának gondolatára.

14. Szerinted? (4.)

A kérdés kapcsán beszéljünk arról, amit a 9–11. leckékben tanultunk: Jézus a társadalom szélére szorult rétegeket és a nőket is hívta magához, s egyenrangúként kezelte őket a társadalom többi rétegével. A pápa erről tesz tanúságot, mint Jézus országának földi helytartója.

15. Szerinted? (5.)

A tanítványok számára nem volt felfogható, hogy a szenvedésen és a halálon keresztül bármilyen pozitív eredményhez vagy fejleményhez lehet eljutni. Jézus későbbi judaista ellenfelei ezért szándékosan Eszterrel állították párhuzamba, és Eszter szájába ugyanazt a zsoltárt adták, mint amit Jézus végső agóniájában imádkozott – a 22. zsoltárt, hogy ezzel is kiemeljék a kontrasztot. Míg Esztert megmentette Isten, és nem halt meg amiatt, hogy hívás nélkül jelent meg a perzsa király előtt, ellenben Jézus úgymond hiába imádkozta a 22. zsoltárt, nem mentette meg a haláltól Isten. Csak a feltámadás után – miután ráébredtek, hogy Isten igazolta Jézust – voltak a tanítványok képesek arra, hogy a szenvedést és a halált másként lássák.

38. Az úrvacsora szerzettetése – Jézus önmagát kínálja az ünnepen

Az óra célja

Az úrvacsora szerzésének megismerése, valamint a katolikus, a református és az evangélikus úrvacsoratan lényegi vonásainak megismerése.

Kulcsfogalmak

Szerzettetési igék, communio, eukharisztia

Az óra menete

1. Mozdulj!

Az ismétlés során helyezünk hangsúlyt az alábbiakra: Jézus mindenkivel asztalközösséget vállal, azokkal is, akikkel a társadalom nem.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Úrvacsora (1Kor 11,23–26) „Mert én az Úrtól vettem (...)”

3. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Szerzettetési igék.

4. Szerinted?

Az úrvacsora hangulatának érzékeltetéséhez felolvasható az alábbi részlet is Ethelbert Stauffertől: „Este napnyugta után, a szokásos időben Jézus egybegyűlt tanítványaival a rítushoz híven előkészített helyiségben. Asztalhoz telepedtek. Jézus a családapa helyét foglalta el, és így szólt tanítványaihoz: »Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a húsvéti vacsorát. Mert mondom néktek, hogy nem eszem többé ebből a húsvéti vacsorából, amíg be nem teljesedik ez az Isten országában.« (Lk 22,15) Akkor kezébe vette Jézus az első kelyhet, elmondta az ilyenkor szokásos áldást: »Áldott vagy Te Örökkévaló, világ Ura, hogy megteremtetted a szőlőtő termését.« Tanítványai ámenje után hozzátette: »Mondom nektek, hogy nem iszom mostantól fogva a szőlőtő terméséből, míg el nem jön az Isten országa.« (Lk 22,18) Elfogyasztották a szokásos előételt, egy-egy falat zöld füvet és egy-egy falat keserű füvet, és mindkettőt belemártották a tálba. Az első falat után szólt Jézus: »Bizony, bizony, mondom néktek, egy közületek elárul engem.« (Mt 26,21) Ez a szó villámcsapásként vágott a tanítványok körébe, hiszen Jézus azért választotta ezt a helyiséget, hogy legalább ebben az órában még biztonságban legyen. Nyugtalan kérdezősködés indult meg, melyben még maga Júdás is részt vett. Ekkor így szólt Jézus: »Aki velem együtt nyújtja kezét a tálba, az árul el engem.« (Mt 26,23) E pillanat kiválasztásának és a keserű fű alkalmazásának elátkozó aktus jelentése volt. (5Móz 28,15–26) Júdás megette a keserű füvet, és tüstént elhagyta a szobát. (Jn 13,26)

A zsidó páskarituálé a páska éjszakáján többé-kevésbé szabad asztali beszélgetéseket ajánl Isten kijelentéséről. Az áruló távozása után Jézus magasra emelte a kovásztalan kenyeret, és elmondta az arám magyarázó formulát:

Ha lachma anja. Ez a sanyarúság kenyere (5Móz 16,3), melyet őseink ettek Egyiptom földjén. Ha valaki éhezik, jöjjön és egyék. Ha valaki szűkölködik, jöjjön, és egye velünk a páskavacsorát.

Ekkor a tanítványok vették a második kelyhet, folytatódott a szokásos páskaliturgia, míg a tulajdonképpeni étkezés megkezdődött. Jézus aztán kezébe vette az úgynevezett afikoment, egy olyan kovásztalan kenyeret, amely a páskabarányt helyettesítette, és eközben elmondott három olyan mondatot, melyek túlmentek az ismert páskaliturgián: »Vegyétek, egyétek. Ez az én testem, mely tiértetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.« (1Kor 11,24)

Az étkezés után megtöltötték a harmadik pohár bort, az úgynevezett »megváltás poharát«. Jézus magasra emelte a kelyhet, és a nagy asztali imádságot mondta: »Az Irgalmas, Ő tegyen minket méltóvá a Messiás napjaira, és az eljövendő világ életére, Ő, aki teszi az ő királyának üdvösségét és kegyelmét megmutatja Felkentjének, Dávidnak és az ő utódainak örökké. Aki békességet szerez az Ő mennyei magasságaiban, Ő szerez békességet felettünk és egész Izrael felett. Mondjatok áment!«

A tanítványok közös ámenje után Jézus nekik adja a kelyhet, és megint három olyan mondatot mond, melyek nincsenek benne a zsidó páskaagendában: »Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, a szövetség vére, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.« (Mt 26,27) Azután Jézus tanítványaival antifónás váltakozással a hallélszoltárokat énekelte.

Jézus még egy ideig együtt maradt tanítványaival az utolsó vacsora helyiségében, és az elmúlt és eljövendő dolgokról beszélgethetett velük. Aztán elhagyták a házat, és az éjszakai városon keresztül kimennek a Kidrón-patak völgyébe, majd az Olajfák hegyére.”

Jézus tehát egy „nagy, étkezésre alkalmas termet” választ az utolsó vacsora helyszínéül (Lk 22,11–12), mert ünnepélyessé akarta tenni ezt az utolsó lakomát. Az ezt megelőző húsvéti ünnepek alkalmával a tanítványok nem tapasztaltak ekkora előkészületet.

A művészek – különösen a középkorban – egymással versengve idézték fel ennek a vacsorának a pompáját. De vallási lakoma lévén, ennek a vacsorának a zsidó hagyomány szerint természetfeletti jelentése volt. Nem lehet elválasztani attól a szentségtől, melyet Jézus azon az estén alapított. Így tehát nem annyira a nagy olasz „Utolsó vacsorák” elbűvölő varázsában, a köztük is leghíresebbekben, például Leonardo de Vinci festményén kell keresni az igazi képet, hanem azokon, amelyek a festői szépség mellett a lelki jelentést, mind Jézus, mind a tanítványok (főként Júdás, János és Péter) lelkében zajló történéseket, valamint Jézus rendelését akarják kiemelni.

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2–3. bekezdése.

Hangsúlyok: Communio, eukharisztia, végső halál elleni orvosság, átlényegülés, valóságos jelenlét, megerősítő jelek, lelki értelemben való jelenlét.

6. Mottó

Mozdulj! (1.)

Luther Márton idézete a *Kis kátéből* segíthet megérteni az evangélikus úrvacsorátant. A diákok által aláhúzott szavakat próbáljuk közösen megbeszélni.

7. Hallottál róla?

A különböző felekezetek által kiszolgáltatót és másik felekezetnél vett úrvacsoráról beszéljünk a diákokkal.

A reformátusokkal teljes úrvacsorai közösség van. A római katolikusokkal azonban számos nézetbeli különbség teszi megvalósíthatatlanná az úrvacsorai közösséget. Katolikus felfogás szerint ugyanis nemcsak „in actu” van jelen Jézus a kenyérben, hanem a transzszubsztanciáció után végérvényesen. Valamint az áldozópap személye és tiszte megkerülhetetlen feltétele a szentáldozásnak a katolikus egyházban.

8. Mozdulj! (2.)

A feladat során a diákok használhatják a tankönyvi magyarázatokat. Cél, hogy a saját szavaikkal megfogalmazott mondataik során jobban megértsék és elmélyítsék az úrvacsoráról szóló tanításokat.

A kérdések megfogalmazása és a vita eljátszása szintén a jobb megértés célját szolgálja.

39. Kételyek között – Jézus mélységei

Az óra célja

Krisztus kettős természetével való ismerkedés s az ebből fakadó dolgok felismerése, mint például Jézus emberi kételyei, bizonytalanságai, félelmei, kérdései.

Kulcsfogalmak

Krisztus kettős természete

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúly: Gecsemáné-kert, az Atyával való kapcsolat megélésének helye.

2. Szerinted? (1.)

A kérdés kapcsán átismételhetjük azt, amit a *Jézus és a teremtett világ* (30–31. leckék) fejezetben tanultunk. Ebben fontos szerepe van annak, hogy Jézusnak közvetlen, „természetes” kapcsolata van a teremtett világgal, s az is erre mutat, hogy az Atyával való közelségét is egy természetközeli helyen éli meg.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A Gecsemáné-kertben (Mk 14,32–42) „Ekkor arra a helyre értek (...)”

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2–4. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus is fél, kétségek gyötrik, ő is keresi az útját. Tanítványok nem vesznek részt Jézus vívódásában. Jézus kiengedi kezéből az ismert múltat.

5. Rakjuk össze!

A feladat lényege, hogy beszéljünk arról, hogy Jézusban nem csak isteni és nem csak emberi tulajdonságok vannak.

Jézus ember: szüksége van az embertársaira, rettegni és gyötrődni kezdett, szomorú, az óra elmúlását kérte, Atyámnak szólítja Istent, különválasztja a saját akaratát és az Istenét, erőtlennek érzi a testét, imádkozik.

Jézus Isten: kijelenti, hogy eljött az óra, a katonák közeledtét előre jelzi.

6. Mottó

Beszélgessünk a diákokkal arról, hogy ha az emberi gyötrelmek és kínok kapcsán Lautréamontnak igaza van, akkor mégis erőt adhat az embernek az, hogy nem egyedül kell legyőznie a kínjait, hanem Jézus gyötrődése és kétsége bátorítást is adhat nekünk, s megmutathatja, hogy nem kell egyedül végigélnünk életünknek azt a szakaszát sem.

7. Szerinted? (2.)

1. Jézus Krisztus földi életében ember volt, halála után Isten lett. – *Hamis*: A 451-ben tartott Kalcedóni zsinaton a kereszténység rögzítette a Jézus Krisztus kettős természetéről szóló tanítást, ebben pedig azt, hogyan lehet egyszerre jelen ugyanazon a helyen egy időben két különböző, ráadásul ellentétes természetű valóság.
2. Jézus Krisztus földi életében ember is volt, de elsősorban Isten. – *Hamis*: Jézusnak nem kellett korlátoznia önmagát ahhoz, hogy megjelenjék az embervilágban, hanem az esetleges és szenvedésre képes emberi testben, a názáreti ács családjában felnőtt gyermekben elrejtetten, de valóságosan belépett az emberek közé. Jézus emberségét mutatja az is, hogy szenvedett, éhezett, szomjazott, sírt, félt, megkísértetett, és más nagyon is emberi tulajdonságok.
3. Jézus Krisztus félig ember, félig Isten. A görög mitológia terminológiáját használva úgy is mondhatnánk, hogy „félIsten” volt. – *Hamis*, lásd az előző válaszok alapján.
4. Jézus Krisztus isteni ember volt. – *Hamis*, lásd az előző válaszok alapján.
5. Jézus Krisztus tökéletes az istenségben és tökéletes az emberi létben. – *Igaz*. Ez a Kalcedóni hitvallásból idézett mondat.
6. Mindennapi logika alapján is igazolható, hogy Jézus Krisztus egyszerre valóságos Isten és valóságos ember. – *Hamis*: A kettős természet felfogása ellentmond a hétköznapi tapasztalatnak, sőt a logika szabályainak is. Ez csak hittel fogadható el.
7. Jézus Krisztus valósággal Isten és valósággal ember. – *Igaz*: Ez a Kalcedóni hitvallásból idézett mondat.
8. Úgy tűnhetett, hogy Jézus Krisztus ember, vagyis látszólag ember volt, de valójában Isten. – *Hamis*: Jézus valóságos Isten és valóságos ember, még akkor is, ha ez emberi ésszel felfoghatatlan. Ez az állítás a doketizmus tévtanítása.
9. Jézus ember volt, csak halála után Isten a fiává fogadta. – *Hamis*: Isten Jézusban testet öltött, nem fiává fogadta. A Niceai hitvallás 2. része szerint: a Fiú az Atyával együtt örökkévaló, vagy Jn 1-re hivatkozva: „Kezdetben volt az Ige (...) Az Ige testté lett, közöttünk lakott, láttuk az ő dicsőségét (...)”
10. Jézus Krisztus egylényegű az Atyával istenség szerint és egylényegű velünk emberi lét szerint. – *Igaz*: Ez a Kalcedóni hitvallásból idézett mondat.

8. Fogalommagyarázat

Doketizmus: azt a tévtanítást jelöli, amely Jézus Krisztusnak csak látszólagos testet tulajdonít. (A görög *dokeo* 'látszani' igéből származó kifejezés.) Alapja az a feltevés volt, hogy Jézus nem kerülhetett kapcsolatba az alsóbbrendű anyagi világgal, s Isten nem élhetett át e világi szenvedést. A doketizmus azért tévtanítás, mert mind Jézus személyét, mind a megváltás és az úrvacsora titkát és valóságát elveszi.

9. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 5. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus kettős természete.

Itt visszautalhatunk a vízkeresztről szóló (34.) leckéhez is, ahol már beszéltünk arról, hogy vízkereszt eseménye úgy mutatja be Jézust, mint aki Isten Fia és földi ember.

10. Mozdulj!

A feladat megoldásához akár a korábbi leckéket is átnézhetjük, hogy melyik bibliai szakaszban találunk utalást Jézus két természetére.

Példák Jézus földi működéséből az emberi természetre: Jézus megsíratta Lázárt; a Gecsemánékertben hamatidrózisa van – vagyis a verejtéke vérrel színeződik át, ami a nagyon erős szorongás tünete; halála előtt végrendelkezik.

Az isteni természetre: a csodatételek, a vízen járás, a víz borrá változtatása, a samáriai asszonynak megmondott mindent, amit csak életében tett, gyógyítások, Lázár feltámasztása stb.

11. Szerinted?

Karl Barth a „nagy megtorpanásnak” nevezi a Gecsemáné-kerti jelenetet, amikor az Atya és Fiú viszonyában valami bizonytalanság áll be. Maga Jézus – egy Atyához címzett imádságban – még egyszer mindent kérdésessé tesz. Egy más lehetőség felőli kérdést tesz fel. Hiszen nem volt tökéletesen biztos tudása az elkövetkezők, a közeljövő történéseinek kimenetele felől. Jézust is úgy kell magunk előtt látnunk, mint aki hitte, hogy ő Isten Fia, de nem tudta, nem volt – mert nem lehetett – erről tökéletesen meggyőződve. Rá is érvényes volt Pál gondolata: hitben járunk és nem látásban.

40. Jézus kihallgatásai – koncepciók perék

Az óra célja

Ismerkedjenek meg a diákok Jézus pereivel, s értsék meg a mögöttük meghúzódó szándékokat s azok módszereit.

Kulcsfogalmak

Nagytanács, főpap, koncepciók per, INRI

Az óra menete

1. Fogalommagyarázat

A bibliai igeszakasz háttérének megértéséhez a felsorolt fogalmak megismerése szükséges. A főpap és a nagytanács fogalma már ismert lehet korábbi tanulmányokból, a koncepciók per fogalmát pedig történelem- vagy irodalomórán, esetleg a médiában hallhatták már a diákok.

Mielőtt a bibliai igeszakaszt elolvassuk, tisztázzuk ezeknek a fogalmaknak a jelentését: a nagytanács és a főpap szerepét, valamint a koncepciók per mögött meghúzódó szándékokat s annak módszereit.

2. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus ellenfeleket szerzett magának.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus a nagytanács előtt, Jézus Pilátus előtt (Mt 26,57–27,26; Mk 14,53–15,19; Lk 22,66–23,25; Jn 18,12–19,16) „Ekkor Jézust a főpaphoz vitték (...)”

Egy tanórán nem lesz idő mind a négy evangélium beszámolóját elolvasni. Talán érdemes Márk evangéliumával kezdeni, s házi feladatként vagy következő órán a többi evangélium leírását is olvassuk el s beszéljük meg.

Csoportmunkában is feldolgozhatjuk az egyes szakaszokat:

- Jézus a nagytanács előtt, hamis tanúk: Mt 26,57–62; Mk 14,53–59; Lk 22,66–70
- Jézus kihallgatása Annás előtt: Jn 18,12–24
- Kajafás főpap kérdése és Jézus válasza: Mt 26,63–68; Mk 14,60–65
- Jézus Pilátus előtt: Mt 27,1–2.11–14; Mk 15,1–5; Lk 23,1–5; Jn 18,28–38; Jn 19,1–16
- Jézus Heródes előtt: Lk 23,6–12
- Jézus és Barabbás: Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Lk 23,13–25; Jn 18,39–40

4. Bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2–6. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus halálra ítéelésének terve, Jézus mire ügyel elfogatása során, egy ember elítéléséhez szükséges dolgok, hamis tanúk, istenkáromlás és a szombat törvénye, Kajafás kérdése és Jézus válasza, Pilátus előtti politikai vád, Pilátus viselkedése, Barabbás szerepe, INRI, a cím magasabb értelme.

5. Mozdulj! (1.)

Az evangéliumi elbeszélések alapján nem tudjuk elképzelni az eredeti helyszíneket. A szövegek viszont megihletnek nagy képzelőerővel bíró művészeket. Érdemes megnézni Pasolini *Máté evangéliuma*, Zeffirelli *Jézus*, Mel Gibson *Passió*, illetve a *Jézus Krisztus Szupersztár* eredeti filmes és a 2012-es londoni színpadi változata megoldásait és megbeszélni, hogy mit kíván érzékeltetni egy-egy rendező.

6. Szerinted? (2.)

Az evangélisták szerint Jézus kihallgatásai egy koncepciók per részei, azaz az elmarasztaló ítélet már a kihallgatások előtt megszületett. Nehézséget jelent, hogy ezt egyértelműen csak a főpapok, illetve a nagytanács szándékaiként mutatják be, Lukács Heródest és mind a négyen különösen Pilátust úgy mutatják be, mint akik a Jézussal való találkozás során mérlegeltek, és az ő magatartása alapján döntöttek. A 20. századi diktatúrák üzemszerűen mutatták fel ezt a kettősséget, az ellenállókkal szemben fellépő „rossz rendőr – jó rendőr” párosát. A „jó rendőr” a hatalom jóindulatának látszatát igyekezett kelteni a naiv közösség számára, valójában a színpad mögött együttműködött a „rossz rendőrrel”. Jézus elítélésének történeti körülményei ennél egyszerűbbek lehetnek: Pilátus rá jellemző gyorsasággal és kegyetlenséggel döntött. „Jó rendőrt” az evangélisták stilizáltak belőle, ezzel teremtettek önkéntelenül kapcsolatot a 20. századi viszonyok felé.

7. Mozdulj! (2.)

Történeti szempontból Jézus halálának első számú felelőse Pilátus, aki élet és halál ura volt, és minden forrás kegyetlen helytartóként írja le. Az evangélisták viszont teríteni igyekeznek a felelősséget, ráterhelve főleg a főpapokra és a nagytanácsra, részben pedig – főleg a Barabbás-motívum révén – a népre is. Heródes Lukács szerint is mellékszereplő, bevonásával az evangélista inkább azt érzékelteti, hogy a Jézussal szembeni ellenségesség egy táborba terelte Heródest és Pilátust, a korábbi ellenségeket.

Az evangélistáknak az a szándéka, hogy Jézus haláláért főleg a zsidó vallási vezetőket tegyék felelőssé, már az elsőként befejezett Márk evangéliumában is érvényesül. Máté ehhez teszi hozzá Pilátus kézmosását és a „szálljon ránk és gyermekeinkre az ő vére” felkiáltást (27,24–25), János pedig Jézus szájába adja, hogy „aki engem átadott neked, nagyobb a bűne”. Árnyalja viszont ezt a tendenciát, hogy az utolsónak író János mutatja meg leginkább Pilátus kegyetlenségét (ítélet nélkül megkorbácsoltatja, 19,1) és elveszettségét (az Igazság előtt állva felteszi a kérdést, hogy „micsoda az igazság”, 18,38).

Teológiai szempontból a szenvedéstörténetek azt hangsúlyozzák, hogy Jézus teljesen egyedül maradt, még az egyszerű nép is ellene fordult. Ez szolgálja azt a lelki célt, hogy a passió olvasója komolyan feltegye a kérdést: ellen tudtam volna-e állni a Jézussal szemben kialakult gyilkos hangulatnak? Ellen tudok-e állni egy ártatlan áldozattal szemben kialakuló közönynek és lincshangulatnak? Ez a mindenkor fontos kérdés teológiai síkon szólal meg, és vigyázni kell, nehogy a történeti síkra kerülve ahhoz a válaszhoz vezessen, hogy mindenki egyformán felelős Jézus haláláért. Ha ezt gondolnánk, akkor eltakarnánk a Jézus halálához vezető hatalmi érdekeket és mechanizmusokat, s eltakarnánk azt is, hogy Jézus szolgálata miatt hozta működésbe maga ellen ezeket a mechanizmusokat.

41. Passiótörténet – Jézus együtt szenved az emberiséggel

Az óra célja

A diákok lássák Jézus passiójának folyamatát.

Kulcsfogalmak

Passió

Az óra menete

1. Fogalommagyarázat

A fogalmi tisztázásban a passió, passiótörténet, stáció, kálvária kifejezések különbségeire térjünk ki.

2. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus halálára emlékező hagyomány, Jézus halálának értelme személyes üzenetben is megfogalmazódik.

3. Szerinted? (1.)

A válasz megtalálásához lapozzunk a hátsó melléklethez, s nézzük meg, melyik evangélista kiknek írta a beszámolóját.

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus szenvedéstörténete (Mk 14–15) „Korán reggel azonnal (...)”

A passió elbeszélésének hosszú szakaszát olvashatjuk részletekben, miközben nyomon követjük az eseményeket a térképen, vagy tanári felolvasással, s közben megállunk egy-egy résznél a felmerülő kérdések tisztázásához.

5. Bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: A passió helyszínei (Gecsemáné-kert, a főpap palotája, Pilátus palotája, Golgota) és eseményei

A feldolgozáshoz használhatjuk a 2. mellékletet is.

6. Mozdulj!

A sorrend:

E) Krisztus bevonulása Jeruzsálembe

L) Júdás árulása

V) utolsó vacsora

É) Krisztus az Olajfák hegyén

G) Jézus elfogatása

E) Jézus a nagytanács előtt

- Z) Péter megtagadja Jézust
- T) Krisztus Pilátus előtt
- E) Jézus és Barabbás
- T) Krisztus megostorozása és tövissel való koronázása
- E) kereszthalál
- T) levétel a keresztről
- T) sírbatétel

7. Hallottál róla?

A stációkat akár diavetítésen is bemutathatjuk, miközben Bach passiójából hallgatunk részleteket. Az *Evangélikus énekeskönyv*ben olvasható imádság is arról tanúskodik, hogy mit jelent Jézus szenvedése tanújának lenni. Közös imádságként is mondhatjuk el.

„Uram, sokszor elárultalak. Nem csókkal, mint Júdás, hanem azzal, hogy elmulasztottam a hit cselekedeteit. Nem az »Üdvözlégy, Mester!« köszöntéssel árultalak el, hanem azzal, hogy elmentem a testvérem mellett, és nem üdvözöltem néhány barátságos szóval. Uram, ne engedd, hogy életemet Júdásként fejezzem be!

Uram, mily sokszor megtagadtalak, szégyelltelek. Hányszor elvették az emberek bátorságomat, és hallgattam rólad. Hányszor becsültem többre a világ tüzét. Segíts, Uram, hogy megbánjam, és visszaforduljak, mint Péter!

Uram, elbizakodottságom, gőgöm nem kevesebb, mint Kajafásé; félelmem az igazság mellé állni nem kisebb, mint Pilátusé; kishitűségem mélyebb sebeket ejt rajtad, mint a római zsoldosok szegei.

Ó, Jézusom, aki így imádkoztál: »Atyám, bocsáss meg nekik!« – bocsáss meg nekem is. Akkor az én bűnös, régi életem megfeszítetik és meghal, de feltámad veled új, szent életre.»

8. Mottó

A mottó alapján beszélhetünk az alábbi kérdésekről: Segített-e Isten Jézusnak? Segíthetett-e neki? Ha igen, hogyan? Ha úgy segített, hogy nem segített Jézuson, akkor kinek segített ezáltal Isten? Vajon kit, kiket szeretett ezáltal Isten?

9. Szerinted? (2.)

Térképhez a megoldások:

1. Aranykapu: Jézus bevonulása Jeruzsálembe (virágvasárnap)
2. Templom: templomtisztítás (virágvasárnap vagy azt követő hétfő)
3. (Templom: a templomban tanít [hétfő, kedd])
4. Esszénus negyed: Jézus elfogyasztja az utolsó vacsorát tanítványaival (nagycsütörtök)
5. Gecsemáné-kert: Jézus imádkozik, Jézust elfogják (nagycsütörtök)
6. Kajafás háza: Jézus ide viszik előzetes meghallgatásra
7. Szanhedrin: Jézus a nagytanács előtt (péntek hajnal)
8. Praetorium: Jézus Pilátus előtt
9. Heródes palotája: Jézus Heródes előtt
10. Praetorium: Jézus Pilátus előtt (a tömeg Barabbást választja, Krisztus megostorozása)
11. Golgota: kereszthalál

42. A kereszt teológiája – az ünnep „epicentruma”

Az óra célja

A diákok lássák meg, hogy Isten igazi nagyságát Jézus életének legmélyebb pontján, a kereszten történt eseményekben láthatjuk meg legvilágosabban.

Kulcsfogalmak

Kereszthalál, kereszt teológiája

Az óra menete

1. Mottó

A mottó alapján beszéljünk arról, hogy Jézus látható cselekedeteiről, Isten látható gyógyításairól, dolgairól sokat tanultunk már. Lehetséges, hogy a lényeg mégsem ezekben – a látványos gyógyításokban, csodatételekben – van? Mi az, amit a szenvedésből megláthatunk, de például a gyógyításokból és a tanításokból nem?

Luther Márton azt hangsúlyozza, hogy a lényeget a kereszten találhatjuk meg.

2. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Mértékek és mértékegységek, Jézus keresztje és Isten szeretete, vallási féligazságok.

3. Mozdulj!

Vallási féligazságoknak nevezzük itt azokat a vallási jellegű megnyilvánulásokat, amelyekről azt gondoljuk, hogy a helyzettől függetlenül mindig ugyanolyan jelentőségteljesek. Ilyen kijelentés például: „A kegyelem mindent megold”, „Istennek mindig igaza van” stb. Ezek a kijelentések egy-egy konkrét helyzetben valóban sokatmondóak lehetnek, de mivel szavakkal, közlésként adhatók tovább, mindig érvényesek rá az emberi kommunikáció szabályai is. A túlságosan sokatmondónak szánt vallási jellegű mondatok könnyen ellenkező előjelűvé válhatnak.

A feladatban a diákok fogalmazzák meg önállóan véleményüket, s állapítsák meg, melyik mondat milyen esetekben lehet hangsúlyosabb (például az alábbi szituációk esetében: matekdolgozat, konfliktus valakivel, önmagam megismerése, a másik ember megismerése, egy igazságtalannak vélt döntés megértése, a világ teremtése, Jézus halála, egy házasságra készülő pár döntése, a barátom pályaválasztása stb.)

A két állítás melletti érvelés során kereshetünk bibliai gondolatokat, amelyekre álláspontjainkat építjük. Ilyenek lehetnek például: „A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi, a kinyilatkoztatott dolgok pedig a miénk és a fiainkéi mindörökké.” (5Móz 29,28) „Amikor kinyilatkoztatásával megismertette velem a titkot, ahogy előbb röviden megírtam.” (Ef 3,3) stb.

4. A bibliai igeszakasz elolvasása

Nagyapéntek (Mk 15,33–41) „Amikor tizenkét óra lett (...)”

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus kereszthalála és a hétköznapi tapasztalat, Isten „bolondsága” és Isten „erőtlensége”, nagypéntek és a kereszt bölcsessége.

6. Hallottál róla?

Az ember racionalizmusa és Jézus szenvedése közti feszültség nagypéntek szimbólumaiban hogyan mutatkozik meg.

7. Szerinted? (1.)

- Hogyan folytatódott volna Jézus élete, ha nem feszítik keresztre? Mi lenne most más?

Jézus felmentő ítéletet kaphatott volna a perében és tanítványai körében örömmel hazatérhetett volna. Tanítására ezután feltehetően még többen felfigyeltek volna és igyekeztek volna elsajátítani a lényegét. Mára talán nagyobb szerepet játszana azok körében, akik szeretik a szellemi különlegességeket. Jézus is bevonulhatott volna a történelem nagy tanítói vagy bölcsei közé, akiket amiatt tisztelünk, hogy mindent megtettek az emberek jobbításáért.

- Mi alakult volna máshogyan, ha Jézus leszáll a keresztről? Vajon lett volna hatalma erre?

Ezzel egyrészt megmutatta volna hatalmát, másrészt a nem szemtanúk számára ugyanolyan hihetetlenül hangzott volna, mint az, hogy később feltámadt. Hogy lett volna-e hatalma rá, arra csak a bennünk élő Jézus-képek alapján válaszolhatunk, és ezek nagyon eltérőek. Sok hagyományos teológiai szemlélet szerint igen, mások szerint nem (pl. Sölle). A „nem” mellett szól, hogy Jézus nemcsak beszélt arról, hogy erőtlennek és elhagyatottnak érezte magát, hanem így is volt. Másik ok lehet erre, hogy kereszthalála nem csupán színházi előadás vagy egy nagyon bonyolult vallási kiengesztelő eljárás volt, hanem valóságos, szenvedéssel teli kínhalál. Az „igen”-re szavazók kiindulópontja például az lehet, hogy Jézus maga is Isten, vagyis rendelkezett a mindenhatósággal mint isteni tulajdonsággal.

- Egyetértesz-e azzal, hogy ha Jézust nem feszítették volna keresztre, ma nem lenne kereszténység?

Ebben az esetben is lehetne kereszténység, sőt akár ezen a néven is. Ehhez azonban az kellett volna, hogy Jézus teljesítsen legalább egy másik „krisztusi” hagyományos elvárást. Ha tehát Jézus például győztes harcra vitte volna a palesztinai zsidóságot, ma is viselhetné ez Jézus tisztségének, a Krisztusnak a nevét. Ez azonban teljesen másról szólna. A ismert tartalommal élő kereszténység biztosan nem létezne.

8. Szerinted? (2.)

A szenvedésről való beszélgetés során hangsúlyozhatjuk az alábbi igeverset is az imádság erejéről: *„Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék! Öröme van-e valakinek? Énekeljen dicséretet!”* (Jak 5,13) A keresztény tanítás egyedülálló abban, hogy Isten személyesen felvállalta a szenvedést az áldozathozatal során, mindezt irántunk tanúsított szeretete jeléül, a mi bűneinkért (lásd Ézs 53).

A többi világvallás tanításának részletes elemzésére nincs lehetőség, de a legfontosabb vonásokat érdemes kiemelni, hiszen az áldozatvállalás-szenvedés-kereszthalál kérdése alapvetően meghatározza a keresztény tanítást:

- *Buddhizmus:* Buddha tanítása szerint az egész lét szenvedés, ezért az egyetlen út a szenvedéstől való megszabadulásra az, ha a lét utáni vágyat szüntetjük meg. A nirvánába, a nagy végső „semmibe” kell tehát törekedni.
- *Hinduizmus:* A szenvedés – miként az egész világ is – nem valóság, csak illúzió.
- *Iszlám:* Mohamed tanítása szerint a szenvedés fátum, végzet, vagyis nem más, mint „Allah akarata”.
- *Judaizmus:* A bölcsességirodalomban a szenvedés még az ember bűnének és Isten büntetésének következménye, de Jób már az isteni titkot hangsúlyozza („Isten útjai felfoghatatlanok”).

9. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: A kereszt teológiája, Jézus életének legmélyebb pontján, a szenvedés különféle tapasztalatai.

10. Szerinted? (3.)

A szeretet és a szenvedés összekapcsolódnak, hiszen egyrészt szenvedünk a szeretett ember elvesztésének gondolatától; másrészt a szerettünk szenvedésének csökkentésére képesek vagyunk áldozatot hozni.

A 8. leckében említett szeretetformák közül mind magával vonhatja az áldozathozatalt és a másikért (másikkal) való szenvedést. A különbség a kérdés megválaszolásában rejlik: Kinek, minek az érdekében, milyen áldozatot hozok?

Jézus példát ad arra, hogyan szeressük egymást, s ennek része az, hogy osztozunk egymás fájdalmaiban (az, hogy részt veszünk a másik ember szenvedéseiben, akár csak a jelenlétünkkel is, hiszen már a magány megszüntetése is csökkenti a testi vagy lelki fájdalmat).

11. Mozdulj!

Az ókori szerzők gyakorlata az volt, hogyha idéztek egy ismert szöveget, nem az egész idézetet írták le, csak az első sorát. Márk evangéliumának írója azért csak a 22. zsoltár első sorát írta, mert feltételezte, hogy olvasói ismerik az egész zsoltárt, és arra, hogy Jézus végigimádkozta az egész zsoltárt, az a félreértés a bizonyíték, amikor azt hitték, Illést hívja, ugyanis héberül csak hangsúlyában különbözik a két tagmondat: „Élijá tá!” – azaz „Illés jöjj!” és e között : „Éli attá!” – azaz „Én Istenem Te.”

43. Jézus feltámadása: Isten Jézus oldalára állt

Az óra célja

A diákok lássák meg a feltámadás csodáját, valamint annak szerepét az egyház életében és saját életükben.

Kulcsfogalmak

Feltámadás

Az óra menete

1. Szerinted? (1.)

A nagyheti események sorában keveset beszélünk nagyszombat „csendjéről”. Jézus kereszthalála után a tanítványokban, a Jézus szenvedését nyomon követő emberekben, Jézus ellenségeiben sokféle érzés keveredhetett: szomorúság, csalódottság, kiábrándultság, magány, düh, kudarc, gyalázat, veszteség érzése éppúgy felmerülhetett az emberekben, mint lelkiismeret-furdalás, bűntudat, szégyen, bosszúvágy, győzelem stb.

Próbáljuk elképzelni minél több szereplő nagyszombati hangulatát (pl. Jézus anyja, Mária Magdolna, Péter, Pilátus, Kajafás, Annás, Heródes, Málkus, Cirénei Simon, Arimátiai József, a szeretett tanítvány, Barabbás, a kapernaumi százados és mások nagyszombatját).

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus feltámadása (Mk 16,1–8) „Amikor elmúlt a szombat (...)”

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: A feltámadott Jézussal való találkozás, vasárnap.

4. Hallottál róla? (1.)

A vasárnap „eredetét” hangsúlyozzuk ezzel az ismeretanyaggal.

5. Szerinted?

A kérdések kapcsán a beszélgetésben hangsúlyozzuk azt, hogy a feltámadás egyszerre volt félelmetes és örömteli, rémisztő és izgalmas (*mysterium tremendum et fascinans*). A kettő el sem választható egymástól, hiszen csak egy olyan eseményből indulhatott el a feltámadás öröme, amely ennyire mélyen érintette az asszonyokat és a tanítványokat.

Az, hogy Márk a feltámadással fejezi be az evangéliumát arra is utalhat, hogy ez a legtöbb, mi mondható, s ez a legfontosabb számára, a legnagyobb örömhír, evangélium.

6. Mottó

Ezt az örömet mutatja meg a lecke mottója is.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus feltámadása rendkívüli esemény, hiszen Isten Jézus mellé állt, a halálos erőszak pedig legyőzött.

8. Mozdulj! (1.)

A négy evangélium feltámadásbeszámolója is az evangélisták Krisztus-ábrázolásának szerves részei, ezért különböznek egymástól. Mk 16,1–8 végén az asszonyok félelme a feltámadás felfoghatatlanságát és ennek következményeit fejezi ki: ezentúl semmi sem érvényes a világ jól ismert és megszokott szabályai közül. Mt 28,1–10 a félelem fokozatait mutatja be: az asszonyok örülnek is, az örök, akik később a hazugság terjesztésében is részt vesznek, viszont holtra válnak; ezzel azt érzékelteti az evangélista, hogy másként hat a feltámadás eseménye a hívő közösségre és a hitetlenekre. Lukács elbeszélése tükrözi az ősgyülekezet gyakorlatát, amely megkülönböztette a csak a tanításban résztvevőket (katekumenek) és a megkeresztelt, tehát a nyilvános egyháztagság kockázatát is vállaló gyülekezeti tagokat, akik az úrvacsorában is részesültek. Erre a különbségre utal, hogy a két tanítvány a tanítás alapján még nem ismerte fel Jézust, de a kenyér megtörésekor igen. János elbeszélése pedig bevonja az üres sír felfedezésének jelenetébe Péter és a szeretett tanítvány különbségének érzékeltetését: bár a szeretett tanítvány előzékenyen maga elé engedte Pétert, hogy elsőként léphessen az üres sírba, kettőjük között mégis csak ő volt, aki „látott és hitt”.

9. Szerinted? (2.)

Luther mondata tükrözi teológiai meggyőződését. Isten a világot minden előzmény nélkül a semmiből teremtette. Jézus feltámasztása nem állítható párhuzamba más emberek feltámasztásával, hiszen Isten nem csupán egy halottat hív vissza, hogy élje tovább korábbi életét, amíg meg nem hal, hanem, amint Pál az 1Kor 15-ben értelmezi, Jézus feltámasztásával az újjáteremtett világ jelenik meg. A hitnek pedig nincs emberi előzménye és feltétele, az mindenestül Isten ajándéka – Luther szerint.

10. Mozdulj! (2.)

- A lepecsételt kő: az elháríthatatlannak tűnő akadály.
- Az angyal fehér ruhája: a rosszon győztes jó erő, a diadal és az ünnep színe.
- Az elhengerített kő: a váratlanul mégis eltűnő, elháríthatatlannak gondolt akadály.
- Az üres sír: a lehetetlen, a szokatlan, a meglepő, a semmiben megnyíló lehetőség.
- A leplek és a kendő: a jelentéktelen részletek, amelyek mégis a legfontosabb történésekre utalnak.
- A bezárt ajtó, amin Jézus átment: mint az elhengerített kő, akadály, amelyről kiderül, hogy mégsem tud megakadályozni.

11. Hallottál róla? (2.)

A húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódó világi szokások kapcsán beszéljünk arról, hogy az egyes hagyományoknak van-e bibliai, teológiai, keresztény alapja, s vajon melyik miért válik hangsúlyosabbá vagy kevésbé lényegessé.

12. Mozdulj! (3.)

A húsvét ünnepét sok helyen feltámadásünnepnek (vagy a feltámadás ünnepének) nevezik, épp azért, hogy a ráakódott világi konnotációktól megszabadítsák az ünnep üzenetét.

13. Szerinted? (3.)

A beszélgetés során előkerülhetnek olyan álláspontok, hogy ha lettek volna szemtanúi Krisztus feltámadási folyamatának, akkor a hívő ember könnyebb helyzetben lehetne a feltámadásba vetett hit terén. Mivel azonban a feltámadás meghaladja a természetes emberi élet és érzékelés határait, nem várhatjuk, hogy igazolható legyen szemtanúkkal. Emellett ha a feltételezett szemtanú-beszámoló a

bibliai könyvekben kapott volna helyet, változatlanul fennállna a hit és történelem kapcsolatának problematikája: az, hogy a Biblia nem elsősorban történelemtörténet, a benne leírt eseményeket nem a történelmi hűség hitelesíti, hanem a tanítványok által átélte eseményekben megtapasztalt isteni szeretet. Mivel a feltámadott Krisztussal már több találkozás is szerepel a Bibliában, a feltámadás folyamatának bizonyítása nélkül is ismerünk olyan történeteket, amelyek a feltámadott Úrról szólnak. A Jézus feltámadásába vetett hitet mégsem az azt közvetlen vagy közvetett módon igazoló szemtanúk állítására alapozzuk, hanem erejének és szeretetének megtapasztalására. Ez a saját tapasztalat erősítheti meg bennünk a bibliai beszámolókat igazát Jézus feltámadásáról.

Továbbiak

Húsvét ünnepe mozgó ünnep, azaz minden évben más időpontra esik.

A tavaszi telehold idejét eredetileg *megfigyeléssel* állapították meg mind a zsidók, mind az őskeresztények. A zsidók az első tavaszi hónap, a *Niszan* kezdetét, a tavaszi napéjegyenlőség előtti új holdsarló megjelenését különös gonddal figyelték. Az ettől számított 14. napon (holdtöltekor) volt a készületi nap legnagyobb ünnepük, a pészah előtt. Jézus egy ilyen pészah ünnep készületi napjának kora délutánján, Niszan 14-én halt meg. Halála évében ez a készületi nap péntekre esett, pészah ünnepe szombaton volt. A készületi napon este 6 órától már tiltották a temetést is, ezért kellett sietni Jézus sírbaátételével. Feltámadása az ünnep utáni hét első napján, Niszan 16-án, vasárnap történt. A keresztény húsvét dátumában így Niszan 14. napja alapvető szerepet játszik. Már az ősegyházban többféle nézet volt arról, hogy mikor kell a húsvétot ünnepelni. Egyesek Jézus feltámadásának napját, a vasárnapot akarták megülni. Mások ragaszkodtak a *keresztre feszítés napjához*, a Niszan 14-éhez. A pápák határozottan elleneztek véleményüket. A zsidókkal egy időben ünneplő keresztények között az is előfordult, hogy a tavaszi napéjegyenlőség előtt megünnepelték húsvétjukat. Kr. u. 70-et követően ugyanis már a zsidók időszámítása sem a megfigyelésen alapult, így előfordult, hogy Niszan 14. megelőzte a tavaszi napéjegyenlőséget. A 2. század vége felé Kis-Ázsia quartodecimanus nézetet valló egyházától eltérően a legtöbb egyház (Alexandria, Jeruzsálem, Róma) a 14-ét követő vasárnapon ünnepelte húsvétot, függetlenül a hónap dátumától. A 3. században mindinkább ez erősödött, míg végül a húsvétszámítást a niceai zsinat döntötte el.

(Forrás: [Magyar Katolikus Lexikon. Húsvétszámítás.](#))

A húsvétszámítás (latinul: *computus [paschalis]*) a keresztény húsvét naptári időpontjának meghatározására szolgáló eljárás. A latin elnevezés egyszerűségének oka az, hogy a középkorban a matematika egyik legfontosabb alkalmazásaként tartották számon a problémát.

Az első niceai zsinat (Kr. u. 325) határozata alapján a húsvét napja *a tavaszi napéjegyenlőség utáni első holdtöltét követő vasárnap*.

A nyugati kereszténység által a húsvét meghatározására ma használt módszert a Gergely-féle naptárreformot szabályozó kánonban (1582) rögzítették. Ebben pontosították, hogy mit kell az egyházi naptár értelmében „tavaszi napéjegyenlőségnek”, illetve azt követő „teliholdnak” tekinteni. Valójában itt a Gregorián-naptár mögött meghúzódó luniszoláris naptárra kell gondolnunk, amelyben a lunáris hónapok első napja szándékolt módon (de természetesen csak közelítőleg) a csillagászati újholddal esnek egybe.

A keleti egyházrészek egy régebbi, a VI. században élt Dionysius Exiguus által megalkotott rendszer szerint számítják a húsvétot, mely alap gondolatát tekintve megegyezik a Gregorián-naptár szerinti számítással, csak semmilyen naptárkorrekciót nem tartalmaz. (<http://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%BAsv%C3%A9tsz%C3%A1m%C3%ADt%C3%A1s>)

Húsvét időpontjának kiszámítására a legismertebb algoritmust Gauss adta meg, melyet az alábbi egyszerűsített jelöléseket tartalmazó formában a diákokkal is kipróbálhatunk: húsvét vasárnap

minden évben a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte utáni első vasárnap, így dátuma március 22. és április 25. között változhat. Ennek meghatározásához jelölje T az évszámot ($1900 < T < 2100$). Kiszámítjuk a következő osztási maradékokat:

$$A = T/19 \text{ maradéka}$$

$$B = T/4 \text{ maradéka}$$

$$C = T/7 \text{ maradéka}$$

$$D = (19A+24)/30 \text{ maradéka}$$

$$E = (2B+4C+6D+5)/7 \text{ maradéka.}$$

Ezekből a húsvét vasárnap dátuma $H = 22+D+E$, ami márciusi dátum, ha $H < 32$, különben áprilisban $H-31$. Azonban létezik két kivétel: ha $E = 6$ és $D = 29$, akkor $H = 50$, illetve ha $E = 6$ és $D = 28$ és $A > 10$, akkor $H = 49$. (Forrás: [Középiskolai, főiskolai jegyzetek informatikából.](#))

44. Mennybemenetel: Hol van most Jézus?

Az óra célja

A diákok lássák meg mennybemenetel ünnepének helyét az egyházi évben, s értsék meg mennybemenetel üzenetét.

Kulcsfogalmak

Mennybemenetel

Az óra menete

1. Mozdulj!

A feladat célja, hogy a diákok olvassák el, s önállóan fogalmazzák meg saját válaszaikat arra a kérdésre, hogy melyik személy mit élt át a feltámadott Jézussal való találkozás során! Nem az a cél, hogy feltétlenül felsoroljunk minden szempontot az egyes találkozástörténetekből, hanem az, hogy a diákok – akár csak egy-egy részlet kiemelésével – képet kapjanak arról, hogy kinek milyen élmény volt ez a találkozás.

A feladatot csoportmunkában is elvégezhetjük, ahol az egyes csoportok az egyes találkozásokat dolgozzák fel. Az adott találkozás elbeszélése után a csoportok el is játszhatják (pl. pantomimmal) a történetet, s megpróbálhatják szavak nélkül is – majd szavakkal is – bemutatni azt, milyen lehetett ez a találkozás Mária, Péter vagy Tamás számára.

2. Szerinted? (1.)

A kérdések kapcsán gondolkodjunk el a diákokkal azon, hogy vajon számunkra milyen élmény lenne a feltámadott Jézussal való találkozás. Mi lenne a legfontosabb részlet? Mi lenne a legmélyebb érzésünk? Mi lenne az első gondolatunk? Mit tettünk volna, mit mondtunk volna egy ilyen találkozás során?

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: A feltámadás és a mennybemenetel közötti időben Jézus emlékeztetni próbál arra, hogy mindaz, amit tőle láttak és hallottak, igaz.

4. Szerinted? (2.)

- Milyen módokon ölt testet Jézus az emberek hétköznapi gondolataiban, tetteiben, szokásaiban?

Jézus egyrészt a kultúrát alakítja át folyamatosan azáltal, hogy az emberek gondolkodását formálja az evangéliumokban olvasható történeteken, saját szavain keresztül. A 20. század elején az a lehetőség is felmerült keresztény gondolkodók körében, hogy a kereszténység valamennyi értéke bekerül majd a kultúrába. Ettől azonban még messze vagyunk. Máté evangéliuma 25. fejezetében olvasható, az utolsó ítéletről szóló példázatban az emberiség cselekedeteit megtevőkről úgy nyilatkozik Jézus, hogy azok, akik adnak az éhezőknek, és megítatják a szomjazókat stb., azok Jézussal kerülnek kapcsolatba, anélkül, hogy tudatában lennének ennek.

- Mikor érzed közel magadhoz Jézust? Mikor nem?

Személyesen egészen különbözőképpen élhetjük meg azt, hogy embertársainkkal való kapcsolatunkban hogyan lehet jelen Jézus. Akkor teszünk helyesen, ha a szubjektív érzéseink helyett az

Újszövetség igéihez, azok üzenetéhez ragaszkodunk, például ahhoz az ígérethez, hogy ha ketten vagy hárman összejövnék Jézus nevében, akkor ott van köztünk.

5. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus mennybemenetele (Mk 16,19–20) „Az Úr Jézus pedig miután ezeket mondta (...)”

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Jézus testi eltávolodása és lelki közelsége.

7. Hallottál róla?

Az áldozócsütörtök kifejezést ma is sok helyen használják, de fontos látni azt, hogy ennek a mennybemenetel ünnepéhez való kapcsolódási pontja nem biblikus.

8. Szerinted? (3.)

Adventben azt várjuk, akit még nem ismerünk. Mindössze annyit tudunk az eljövendőről, hogy Isten népével, sőt az emberiséggel való szolidaritása fog eljövételében megnyilatkozni. A mennybemenetel után Jézus második eljövételére várakozunk, annak az eljövételére, akinek földi működését már megismertük. Fontos hitünk számára, hogy ez a várakozás mindvégig megmaradjon, és az egyház soha ne érezze azt, hogy a Jézusra való várakozást most már feladhatja, és véglegesen berendezkedhet ebben a világban. Dosztojevszkij *A Karamazov testvérek* című regényének „A nagy inkvizítor” fejezetében beszél arról az ijesztő lehetőségről, hogy az egyháznak nem kell Jézus, nincs szüksége rá.

45. Pünkösd, a Szentlélek kitöltetése: „Erőt kaptok!”

Az óra célja

A diákok ismerjék meg pünkösd ünnepének tartalmát, üzenetét, a Szentlélek személyét.

Kulcsfogalmak

Pünkösd

Az óra menete

1. Fogalommagyarázat (1.)

Pünkösd fogalmának magyarázata során mondjuk el azt is, hogy pünkösd is mozgó naptári ünnep, melynek dátumát minden évben húsvét dátuma határozza meg.

2. A bibliai igeszakasz hátterének megismerése

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: A zsidók aratási hálaadó ünnepe, sokféle kultúrájú és hitű közösség gyűlt össze, Jóel próféta jóvendőlése, pünkösd az egyház születésnapja.

3. A bibliai igeszakasz elolvasása

A Szentlélek kitöltése, Péter apostol pünkösd beszéde (ApCsel 2,1–36) „Amikor pedig eljött a pünkösd napja (...)”

4. Mozdulj! (1.)

„Pártusok, médek és elámiták, és akik Mezopotámiában laknak, vagy Júdeában és Kappadóciában, Pontuszban és Ázsiában, Frígiában és Pamfíliában, Egyiptomban és Líbia vidékén, amely Ciréné mellett van, és a római jövevények, zsidók és prozeliták, krétaiak és arabok.” (ApCsel 2,9–11)

A területeket a *Térkép az apostoli iratokhoz* című képen keressük. (Egyedül Júdea az, amelyet a *Palesztina Jézus korában* című térképen találunk.)

Nem találhatjuk a térképen Mezopotámia, Egyiptom, Líbia és Kappadókia neveit. Az első hármat földrajzi és történelmi tanulmányok alapján meg tudjuk mutatni, vagy a diákok maguk is megkereshetik. Kappadókia a mai Törökország középső részén található.

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 2. bekezdése.

Hangsúlyok: Nem a külsőség, hanem a tartalom a lényeg. Péter beszédének fő üzenete.

6. Mozdulj! (2.)

Gyűjtsd össze, hogy az alábbi bibliai versek mit mondanak a Szentlélekről!

- 1Móz 1,2: Isten Lelke már a teremtés előtti káoszban jelen van.
- Lk 3,22: a Szentlélek önálló személyét emeli ki, jellemző rá a „testi formában” való megjelenés.
- Jn 14,26: János evangéliuma gyakran említi a Szentlelket Pártfogóként (*paraklétosz*), amely több jelentéssel is bír: vigasztaló, megnyugtató, közvetítő, szószóló, segítő.
- Zsolt 51,13: Isten „szent lelke” más, mint az ember lelke, Isten a világtól eltávolodva létezik.

- ApCsel 9,31: a Szentlélek feladata az egyház létrehozása és fenntartása, valamint a tanítványok segítése.

További igehelyek lehetnek még:

- Jób 33,4: Isten Lelke a teremtő erő, amely az életet adja.
- Ézs 32,15: Isten Lelke személytelen erő, de magát Istent képviseli, s így fejti ki az emberen a hatását.
- Dán 6,4: Isten Lelke emberfeletti képességeket éleszt az emberben, Lelke az isteni erő és akarat közvetítője.
- Jn 3,8: a lélek fogalmának újszövetségi jelentése magában foglalja az ószövetségit: jelenti a szelet, a lélegzetet, de Isten Lelkét is.
- ApCsel 2,4: az Apostolok cselekedeteinek írója szerint a Szentlélek kitöltése Jézus mennybemenetele után történt, amely pünkösd ünnepének alapját képezi.
- Ef 1,17: a Szentlélek az Újszövetségben már önálló személyként jelenik meg.
- 1Kor 12,3: a Szentlélek elsődleges munkája az, hogy Krisztusról tanúságot tesz.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: Szentháromság.

8. Fogalommagyarázat (2.)

A Szentháromság latin szavának magyarázatával a tartalom kifejezését hangsúlyozzuk.

9. Hallottál róla?

A pünkösti vagy karizmatikus keresztényekről tanulói kiselőadást is lehet készíttetni.

10. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 4. bekezdése.

Hangsúlyok: A Szentlélek ajándékai és gyümölcsei.

11. Szerinted?

Az ajándék és a gyümölcs közötti különbségről hadd gondolkodjanak a diákok önállóan, s fogalmazzák meg saját szempontjaikat. A szeretet fontosságához átismételhetjük a szeretethimnuszról tanultakat a 7. leckéből.

46. A kereszténység a világvallások között

Az óra célja

Megismertetni a tanulókkal a világvallásokat, valamint a kereszténységnek a világvallásokon belüli helyét, az azokhoz való viszonyát.

Kulcsfogalmak

Vallás, világvallás, monoteizmus

Az óra menete

1. Fogalommagyarázat

Kezdhetjük az órát azzal is, hogy megkérjük a tanulókat, mondják el saját véleményüket arról, hogy mi a vallás. Készíthetünk fogalmi felhőt a válaszokból a táblán, majd beszélgethetünk arról, hogy mennyire sok mindent foglal magába ez a fogalom, illetve mennyire lehet szubjektív/objektív.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus az út az Atyához (Jn 14,6) „Én vagyok az út, az igazság és az élet (...)”

3. Mottó

A mottó egy olyan vallási igazságra utal, amely a kereszténység különlegessége. Ez a különlegesség egyszerre elválasztja (ideológiailag) egymástól a vallásokat, és összeköt (az igazságból fakadó magatartásban) más vallásúakkal.

4. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Kérdésként merülhet fel a szöveget olvasva, hogy miért a kereszténység a mi vallásunk. Fontos kiemelni, hogy ezt nem az exkluzivitás (kizárólagosság) bizonyításával, hanem a vallás gyökereinek és gyakorlatának autentikusságával, hitelességével lehet bizonyítani.

5. Hallottál róla?

A történelmi példa kapcsán beszéljünk a tanulókkal arról, hogy mi a véleményük az aktuális vallási összecsapásokról, konfliktusokról.

6. Szerinted? (1.)

- Megoldást jelenthet a vallások és etnikumok egymástól való térbeli elkülönítése, politikai határokkal való elválasztása? – Egyértelműen nem. Sajnos ezek a konfliktusok átívelnek határokon, az ellenségképzést, a gyűlöletet nem lehet határok közé szorítani, ez nem old meg semmit, csak még jobban elmélyíti a meglévő problémákat.
- Miért lehet nehéz vallási kisebbségben élni? – Kérdezzük meg a tanulókat, vannak-e közöttük olyanok, akik vallási kisebbségben élnek? Hogyan élik ezt meg? A téma feldolgozásához vissza lehet térni az előítéletek témájához.
- Hogyan és miért befolyásolja a vallási kisebbségi lét valakinek a személyes hitét? – A kisebbségi lét egyben legtöbbször hátrányos megkülönböztetésekkel is együtt jár, ez pedig óhatatlanul

választási helyzetbe kényszeríti az embert. Mit válasszon? Esetleg hogyan tudja kisebbségét konstruktívan alkalmazni a hitében?

Az emberiség történelmében egyszer történt meg, hogy vallási viszályokat földrajzi határok meghúzásával és lakossági áttelepítéssel próbáltak megoldani. Ez az indiai szubkontinensen történt, az úgynevezett Mountbatten-terv keretében. India 1947. augusztus 15-én nyerte el függetlenségét, amelynek következtében két részre szakadt: a hindu Indiára és a muzulmán Pakisztánra.

A két állam függetlenedését követően hatalmas népvándorlás indult meg a két ország területéről, amelyet kegyetlen erőszak kísért. A menekültek milliói hosszú távú problémát okoztak a befogadó államoknak, hiszen azok hatóságai egyáltalán nem voltak felkészülve a beözönlő néptömegekre. Az áttelepülésekkel járó erőszaknak félmillió áldozata volt. Összességében közel 14,5 millió ember hagyta el addigi lakhelyét, mivel nem akart vallási kisebbségi sorsra jutni. A vallási alapú küzdelmeknek ez azonban csak a kezdete volt. Az azóta eltelt időszakban rendszeres időközönként törnek ki vallási alapú zavargások.

7. A bibliai igeszakasz magyarázata

Fontos, hogy a tanuló felismerje: a vallási igazságok nem mindenki számára megérthetőek, de a belőlük fakadó cselekvések sok közös pontot teremhetnek a vallások között, ami a vallási megosztottsággal együtt megjelenő problémákat enyhítik. Kérdezzük meg őket, vajon ismernek-e ilyen egyetemes értékeket?

8. Hallottál róla?

Feldolgozhatjuk a szöveget különböző szövegértést segítő módszerekkel (pl. a problematikus helyek kiemelése, összefoglaló mondatok készítése, a szöveg értelmezése rajzokban)!

9. Szerinted? (2.)

- Lessing híres gyűrűparabolájában milyen megoldást javasol a vallások közötti békés együttélésre? Azt, hogy egy vallás igazsága nem önmagától, hanem a belőle fakadó cselekedetek minőségétől, hatásától lesz igazság.
- Mit gondolsz, bölcs volt a bíró döntése? Azért volt bölcs, mert a felek igazságai közül nem választott, egyiket sem erodálta vagy emelte ki, hanem konstruktív módon mindegyikből a pozitív tartalmakat hozta elő.
- Ha te lennél a bíró, mi alapján hoznál döntést? Érdekes lehet, hogy mennyire tudnak a tanulók elvonatkoztatni saját életük igazságaitól, és ezt valamilyen módon visszatükrözni a tanulóknak. A bölcsesség sokszor éppen olyan életfilozófiát jelent, amely a személyes érdekek helyett objektív és konstruktív mércéül szolgál (pl. Salamon király).

10. Rakjuk össze!

- Mit jelent az, hogy a kereszténység vallás? – Egy természetfeletti erőbe vetett hit, konkrétan a Szentháromság Egy Istenben való hit.
- Milyen a hit és a vallás kapcsolata a kereszténység esetében? – A kereszténység a missziós vallások táborába tartozik, ami azt jelenti, hogy elterjedésében fontos szerepet játszik a hívők Jézus Krisztusba vetett hitének megvallása.
- Mi a vallásközi párbeszéd megvalósulásának feltétele? – A saját igazságaink hiteles képviselése, a másik vallási igazságainak alapos ismerete és a közös pontok keresése.

11. Mozdulj!

A 46. leckét előkészítő házi feladatként adható feladat.

Kérdezzetek meg minél több keresztény szülőt arról, hogy miért kérték gyermekeik megkeresztelését! Kérdezzétek meg azt is, mit jelent ezeknek a családoknak a számára a keresztszülő!

47. Keresztség: meghívás és beavatás

Az óra célja

A keresztség és a konfirmáció fogalmain keresztül megismerni a keresztyén hitben való részesedés lehetőségeit, az új élet alapjait.

Kulcsfogalmak

Keresztség, gyermekkeresztség, felnőttkeresztség, konfirmáció, megerősítés

Az óra menete

1. Szerinted (1–2.)

A kérdések kapcsán beszéljünk a diákokkal a kereszteléshez fűződő élményeiről (ha valakit felnőttként kereszteltek meg, akkor saját emlékeiről is), a keresztség témájához kapcsolódó kérdéseikről, előítéleteikről, problémáikról!

Beszéljünk arról, hogy a keresztségben a bűn következményeitől való megszabadulás miatt lehetőségünk van újra talpra állni.

Az, hogy a keresztszülői tisztségre rokont vagy barátot kérnek meg a szülők, többnyire családi hagyománytól függ. A keresztszülőség lényege az, hogy a keresztszülők a keresztelés során tett fogadalomban felelősséget vállalnak a gyermek hitbeli fejlődéséért, ezért az a fontos, hogy a keresztszülőségre megkért emberek elkötelezett keresztyének legyenek.

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Jézus megkeresztelése (Mk 1,9–11), Keresztség és új élet (Róm 6,3–8) „eljött Jézus (...)”

A téma megközelítésében segíthet, ha a tanulók beszélhetnek saját keresztelési emlékeikről, tapasztalataikról. A főszöveg elolvasása előtt beszélgethetünk az igék alapján arról, hogy mit jelent az újjászületés fogalma a tanulók tapasztalatai alapján.

3. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 1–3. bekezdése.

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

A tanulók érvelhetnek a főszöveg elolvasása előtt és után a gyermekkeresztség ellen és mellett. Emeljék ki, hogy a főszöveg elolvasása miben változtatta meg a véleményüket! Olvassák el hozzá Mk 10,13–16-ot!

5. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 4–5. bekezdése.

6. A bibliai igeszakasz háttérének megismerése

Főszöveg 6. bekezdése.

Hangsúlyok: A felnőtt hitvallás és döntés eszköze az evangélikus egyházban a konfirmáció.

7. Fogalommagyarázat

Reflexió lehetőség: A diákok saját konfirmációi élményeikről, emlékeikről beszélhetnek, s próbálják önállóan megfogalmazni, mit jelent számukra a konfirmáció. Milyen kapcsolatban áll a saját fogalmuk az itt leírt *confirmatio* fogalommal?

8. Mozdulj!

Rokon értelműek lehetnek: gratuláció, vállveregetés, állásajánlat, *meghívás egy baráti együttlétre*, dicséret, klubtagsági kártya átadása, *áldás, ajándékozás, kézfogás*.

A jelenetben legyen hangsúlyos a döntés, a befogadás, az áldás, a valahová tartozás élménye.

9. Szerinted? (4.)

A két kérdés szorosan egybetartozik. Az, hogy beszélni tudunk az egyházhoz tartozásról, feltételezi azt is, hogy erről érett gondolataink vannak, tehát döntésképesek vagyunk. Megkérdezhetjük őket konfirmációs tapasztalataikról, esetleg bemutathatjuk a konfirmáció szokását azoknak, akik még nem vettek részt benne.

10. Rakjuk össze!

Mit jelent a megkeresztelés Jézus számára? – Közösségvállalást a bűnös emberekkel.

Mit jelent Jézus megkeresztelése a mi számunkra? – Azt, hogy a Jézussal való közösség jelenik meg a keresztségben.

Mit jelképez a keresztségben a víz? – Az újjászületést.

Milyen jelentősége van annak, hogy a víz teljesen ellepi a megkeresztelt embert? – A halál és az újjászületés szimbóluma.

Mi az alapja a gyermekkereszttség gyakorlatának? – Az, hogy a felnőtt hívő emberek felelősséget vállalnak a gyermekek hitben való növekedéséért.

48. A kereszténység mint személyes kapcsolat – Vagy, aki voltál, aki vagy és aki leszel?

Az óra célja

Jézus szőlőtőről szóló példázatán keresztül bemutatni a személyes istenkapcsolatot és annak egész életet átható jellegét.

Kulcsfogalmak

Szőlőtő, szőlővessző, hit és vallás, a hit mint személyes kapcsolat

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az igazi szőlőtő (Jn 15,1–8) „Én vagyok (...)”

2. A bibliai igeszakasz magyarázata

A személyes istenkapcsolatot gyakran olyan dolgok fedik el, amelyekről első látásra úgy tűnik, hogy elképzelhetetlen nélkülük a vallásos életünk. Ezek az adalékok azonban sokszor hátráltatnak minket hitéletünkben. Különösen éppen a fiatalok érzékenyek erre, és amire egy felnőtt ember azt mondja, „meg lehet szokni ezt is”, arra egy fiatal sokkal kritikusabban fog reagálni. A főszöveg ezek közül a járulékos jelenségek közül emel ki párat, de ha a tanár tudja kezelni a diákok kritikáját, és tovább tud belőlük építkezni, a beszélgetés jó indítása lehet, ha megkérdezzük őket, ők hogyan látják az egyházat, mennyire tudja ma egy fiatal az egyház által felkínált keretek között személyes istenkapcsolatát megélni. A főszöveg ezt a tartalmi és formai ellentétet emeli ki azzal, hogy hitéletünket az teheti hitelessé, ha az életünk „szőlőtőkéje” Jézus Krisztus.

3. Mozdulj!

Készíts plakátot Jézusnak az igazi szőlőtő tanításáról s az Istennel való személyes kapcsolatunkról! A plakáton ne csak a szimbólum különböző szintjei (pl. vessző, tő) jelenjenek meg, hanem a közöttük lévő viszony is!

4. Szerinted?

	Milyen képet alkalmaz Jézus magára?	Mit jelent ez az Istennel való személyes kapcsolatunkra nézve?
Jn 6,51	„Én vagyok az az élő kenyér, amely a mennyből szállt le.”	– Saját testét áldozza a világ életéért. – Örök életet ad általa.
Jn 8,12	„Én vagyok a világ világossága.”	– Az élet világosságát adja annak, aki őt követi.

Jn 10,14	„Én vagyok a jó pásztor.”	– <i>Életét adja a juhokért.</i> – <i>Jól ismerik egymást a juhok és a pásztor.</i>
Jn 14,6	„Én vagyok az út, az igazság és az élet.”	– <i>Jézus maga az az út, amelyen életünket járhatjuk.</i>
Jn 15,1	„Én vagyok az igazi szőlőtő.”	– <i>Benne és általa lehet jó gyümölcsöket teremni.</i>

5. Rakjuk össze!

- Mit jelent az Istennel való személyes kapcsolat? – Több, mint vasárnapi templomba járás, és több, mint imádkozó élet. A személyes kapcsolat életünk minden területét átható erő.
- Mi a lényeges üzenete ma számunkra annak, hogy Jézus szőlőtőhöz hasonlítja magát, az őt követőket pedig a szőlővesszőkhöz? – Az, hogy belőle táplálkozhatunk. Akik számára minden élethelyzetben fontos a Jézushoz tartozás tudatos átélése, ezek szerint belőle nőnek ki, az ő erejéből élnek. Ez annál jobban érezhető, minél fontosabb valakinek a hozzá tartozás.

6. Hallottál róla?

Az Istennel való személyes kapcsolat egyesek számára szélsőséges esetben bevett frázisok és elvárt szövegek ismételtetésévé vált. Sokan épp ezért ilyen szavakkal határozzák meg Istennel való kapcsolatukat is: szoktuk, hagyomány, illik stb. Ezt konformitásnak nevezzük, ami azt jelenti, amikor valaki egy csoporthoz való illeszkedés érdekében változtatja meg a véleményét.

Solomon Asch tanulságos kísérletet végzett 1955-ben. Hét egyetemista diákot ültetett egy asztal köré, és nagyméretű papírlapokat mutatott fel nekik párosával. Az egyik lapon egyetlen függőleges fekete vonal volt (referencia), a másikon három (*a*, *b* és *c* betűkkel megjelölve), melyek közül az egyik hosszúsága pontosan megegyezett az első lapon szereplőével, a másik kettő jelentősen különbözött tőle. Minden lappár felmutatásakor a kísérletben részt vevők elmondták, szerintük a három közül melyik egyezik meg a referenciavonallal. Mindezt többször is megismételték, újabb lapok felhasználásával.

A kísérletben azonban egyetlen személy kivételével mindenki „beépített ember” volt, akiket még a kísérlet előtt arra kértek, hogy következetesen rossz válaszokat adjanak. Minderről az egyetlen valódi résztvevő semmit sem tudott.

Az első és második körben valamennyi résztvevő helyesen válaszolt. A harmadik körtől kezdve azonban az első öt beépített ember egyöntetűen hibás választ adott, és a hatodikként következő valódi résztvevőnek minden oka megvolt rá, hogy azt higgye, az előtte szólók őszintén gondolták válaszukat. Ekkor ő általában meglepődve és feszülten elmondta saját válaszát. Végül a hetedikként válaszoló, utolsó beépített ember is megismételte az első öt személy által adott helytelen választ. A következő tizenöt körből tizben a beépített emberek újra egyhangúlag rossz válaszokat adtak. Asch valamennyi kísérleti alanyát ugyanennek a próbának vetette alá.

A kísérlet eredménye megdöbbentő volt: azoknál a kritikus kérdéseknél, ahol a többség rossz választ adott, a véleményükkel egyedül maradt résztvevők 37 százaléka csatlakozott a helytelen többségi válaszhoz.

Ez a szellemes pszichológiai kísérlet bizonyítja, hogy mi emberek mennyi mindent hajlandóak vagyunk követni igazi belső elköteleződés nélkül. Figyelmeztető jel lehet ez hitéletünk vonatkozásában is.

49. A kereszténység mint meglepetés – Mik ezek, aranyrögök, melyekbe ásóm beleakadt?

Az óra célja

Rámutatni arra, hogy a keresztény életforma nem megszerzett vagy kiérdemelt jutalmak, hanem ajándékok sorozata, amelyek meglátásához a hit erejére van szükség.

Kulcsfogalmak

Elrejtett kincs, elzárkózás, részvétel a világban

Az óra menete

1. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az elrejtett kincs és az igazgyöngy (Mt 13,44–46) „Hasonló a mennyek országa (...)”

Az órán két különböző mondanivalójú igeszakasz kerül feldolgozásra, érdemes az óra előtt a feldolgozás módjáról dönteni (kiscsoportos munka, kooperatív technikák, esetleg az óra idejének két részletre bontása).

2. Szerinted?

Itt lehetőség nyílik a korábbi leckékben megszerzett ismeretek felidézésére. Ha a tanulók nem motiváltak ebben, ajánljuk fel azokat a témákat, amelyek az évben nagy vitákat, felismeréseket szültek!

3. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: Az Istennel való kapcsolat ugyanúgy, ahogy az egykori tanítványok számára is, még azoknak az embereknek is gyakran okoz meglepetést és az ezzel járó örömet, akik kisgyermekkoruktól kezdve gyakorolták keresztény hitüket.

Reflexiók lehetőség: Beszélgessen a csoport közösen arról, hogy volt-e már olyan spirituális tapasztalatuk, amely egészen váratlanul érte őket! Hová tudják elhelyezni ezeket a történeteket az életük értelmezési keretében? Milyen érzésekkel jár egy ilyen élmény felidézése?

4. Hallottál róla?

C. S. Lewis írásai egészen pontosan mutatják be ezt a váratlan tapasztalatot. Kérdezzük meg a tanulókat, hogy mi a véleményük ezekről a tapasztalatokról, megélték-e már hasonlót, és ha nem, vajon mi kell ahhoz, hogy az ember egy ekkora életváltozást ilyen módon éljen meg (nyitottság, érdeklődés, bátorság)?

5. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 4. bekezdése.

Hangsúlyok: A üdvösségben való élet gyakran nem tűnik kompatibilisnek azzal az élettel, amely azt megelőzte vagy amely körülveszi. Jézus bátorítja tanítványait, hogy vegyenek részt mások életében ennek a látszólagos összeférhetlenségnek az ellenére is.

6. Mozdulj!

Az alábbi táblázatban gyűjtsétek össze, mit mond Jézus Krisztus és Pál apostol az Isten országáról!

Mt 13,44–46	<i>Olyan, mint a váratlanul talált kincs, amely minden másnál fontosabb lesz a megtalálója számára.</i>
Mk 4,26–29	<i>Olyan, mint a magától növekedő vetés.</i>
Mk 10,14	<i>Olyanoké, mint a kisgyermek.</i>
Lk 6,20	<i>A szegényeké.</i>
Lk 13,18–21	<i>Olyan, mint a mustármag, amely hatalmas fává nő, és mint a kovász, amely megkeleszti a lisztet.</i>
Lk 17,20–21	<i>Nem az emberi jelekből előre következtethetően jön el, hanem az emberek között van.</i>
Róm 14,17	<i>„...nem evés és ivás, hanem igazság, béke és a Szentlélekben való öröm.”</i>
1Kor 4,20	<i>Nem beszédben áll, hanem erőben.</i>

Ezek közül melyeket élheti meg az egyház akkor, ha a világtól elzárkózó közösséget alkot? – Valójában egyiket sem, a táblázat minden eleme a társadalomban való részvétellel válhat valósággá.

7. Rakjuk össze!

Miért meglepetés a keresztény hit? – Mert nem tőlünk van, hanem ajándékba kapjuk nagyon sokszor akkor, amikor éppen a legkevésbé számítunk rá.

Mit jelent az „Isten országa” kifejezés? – Isten üdvösségének itt és most megvalósuló jeleit, amely egykor majd teljessé válik.

50. A kereszténység mint küldetés – Indul az expedíció!

Az óra célja

Az óra alapigéjén keresztül megismerni a misszió fogalmát, amely Jézus Krisztus hiteles követésében gyökerezik.

Kulcsfogalmak

Misszió

Az óra menete

1. Szerinted?

„Jézus odament és így szólt hozzájuk: Minden hatalom az enyém a mennyben és a földön. Menjetek el azért, tegyétek tanítványokká az összes népeket, beavatván őket az Atya, Fiú s a Szent Lélek nevébe. S kössétek lelkükre, hogy megtartsák mindazt, amit nektek parancsoltam. Én pedig veletek maradok minden nap a világ végéig.” (Mt 28,18–20; a missziói parancs Masznyik Endre fordításában 1927-ből)

Milyen feladatokat ad Jézus a tanítványainak? Mivel biztatja őket?

Hasonlítsátok össze ezt a szöveget az új fordítású Biblia szövegével! Mi a legnagyobb különbség a kettő között? Melyik változat érthető jobban számotokra? Miért?

A diákokban számos prekoncepció lehet a misszió jelentése felől. Az óra elején készítsünk fogalmi felhőt vagy rajzokat a misszióról a diákok fogalmainak, asszociációinak segítségével!

2. A bibliai igeszakasz elolvasása

Az apostolok kiküldése (Mt 28,18–20) „Jézus pedig hozzájuk lépett (...)”

3. Fogalommagyarázat

A misszió szó a legtöbb esetben különösen is az egyházon kívülről érkező fiatalok számára terhelt fogalom. Ennek feldolgozásához beszéljük meg a diákokkal, hogy ők mit gondolnak a misszióról!

4. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 1. bekezdése.

Hangsúlyok: A misszió fogalmának tisztázása.

5. Szerinted?

A tanulók a főszöveg alapján való értelmezést kövessék a válaszadáskor!

Egy idegen környezet számos kihívással terheli meg az embert, idegen kultúrákkal való találkozás, idegen nyelveken való kommunikáció stb. Ugyanakkor néha sokkal nehezebb hiteles módon megszólalni abban a közösségben, amely ismer minket (senki sem lehet próféta a saját hazájában).

6. A bibliai igeszakasz magyarázata

Főszöveg 3. bekezdése.

Hangsúlyok: A belső lelki ajándékok teszik lehetővé a hit továbbadását. Egykor ezek az ajándékok nagyon exkluzívak voltak, de ez nem jelenti azt, hogy a mi ajándékaink kevésbé hatékonyak lennének.

8. Szerinted?

Klaus Douglass *Új reformációról* szóló feladatához kapcsolódó további kérdéslehetőség:

„Küldetésünk az, hogy olyan értéket adjunk vásárlóinknak, amellyel elnyerjük élethosszig tartó hűségüket” – nyilatkozta az egyik nagy kereskedelmi áruházlánc vezetője.

Miben különbözik és miben hasonlít ez a küldetésfogalom a kereszténység küldetésértelmezéséhez? A fenti egy messzemenően célközpontú megfogalmazás, amely bizonyos érdekek mentén kezeli a hűséget. Ez a küldetés azonban sokkal inkább mások befolyásolásáról szól, mintsem szolgálatról.

9. Rakjuk össze!

Mi a misszió lényege? – A saját meggyőződésünkől és lelki ajándékainkból fakadó hiteles keresztény életvitel és az ebből másokra áradó szeretet.

Miért fontos az elfogadás a misszió során? – A lelki ajándékok felfedezése és elfogadás miatt. Ha a gyülekezet tagjai meg tudják találni és hálával el tudják fogadni saját lelki ajándékaikat, és élni is tudnak velük, akkor tudnak majd örülni a másokéinak, és akkor fogják tudni elfogadni mindazt, amit a többiektől kapnak.

10. Hallottál róla?

Francke életében a lelki ajándékok és a misszió harmóniája rajzolódik ki.

MELLÉKLET

A három mellékletet tetszőlegesen építhetjük be a tanév menetébe. Az evangéliumokról szóló táblázatot (1. melléklet) kitölthetjük (közösén) a tanév elején kezdésként vagy a tanév végén összefoglalásként, de akár év közben, egy-egy aktuális témához kapcsolódóan is folyamatosan egészíthetjük ki a sorokat.

A 2. melléklet kapcsolódik az elsőhöz, s célszerű külön órában, már a feltámadásról szóló lecke feldolgozása után beszélni arról, hogy az evangélisták egy eseményt négyféleképpen fogalmaztak meg. (Az 1. melléklet *Mozdulj!* feladatát itt is megoldhatjuk, vagy annak eredményére visszautalhatunk.) Ne feledjük, hogy 9. osztályban csupán a négy evangéliummal ismerkednek a tanulók, s a Biblia egészének felépítésével, hermeneutikájával, kanonizációs folyamatával és történetével a 10. osztályos tankönyv foglalkozik majd.

Hasonlóan az első mellékletéhez, az egyházi esztendő melléklete (3. melléklet) is kerülhet az év elejére vagy végére, az ünnepről szóló fejezet elejére vagy végére, de a leckékkel együtt az egyházi év körén is haladhatunk szakaszonként.

	Máté	Márk	Lukács	János
Rövidítés	<i>Mt</i>	<i>Mk</i>	<i>Lk</i>	<i>Jn</i>
Szimbóluma	<i>Angyal</i>	<i>Oroszlán</i>	<i>Bika</i>	<i>Sas</i>
Ki volt ő?	<i>Zsidó származású vámszedő, akit Jézus elhívott, s Jézus tanítványa lett.</i>	<i>Pál munkatársának, Barnabásnak a rokona.</i>	<i>Görög származású orvos, Pál apostol munkatársa és barátja.</i>	<i>Jézus tanítványa, a kedvelt tanítvány, zsidó származású halász, Zebedeus fia, Jakab testvére.</i>
Kiknek írta az evangéliumot?	<i>Zsidóknak</i>	<i>Rómaiaknak</i>	<i>Görögöknek</i>	<i>Pogányoknak</i>
Mikor íródhatott az evangélium?	<i>Kr. u. 37–68 között, valószínűleg Márk evangéliuma után.</i>	<i>Kr. u. 40–65 között, valószínűleg az első evangélium volt.</i>	<i>Kr. u. 59–61 között, valószínűleg Márk és Máté evangéliuma után.</i>	<i>Kr. u. 80–98 között, valószínűleg utoljára íródott.</i>
Mivel kezdődik az evangélium?	<i>Jézus nemzetségtáblája Ábrahámtól</i>	<i>Keresztelő János a pusztában</i>	<i>Ajánlás, Keresztelő János születésének ígérete</i>	<i>A testté lett Ige</i>
Mivel fejeződik be az evangélium?	<i>Az apostolok kiküldése</i>	<i>Jézus mennybemenetele</i>	<i>Jézus mennybemenetele</i>	<i>A visszatérés ígérete, az evangélium írója</i>

Az evangélium szemléletére legjellemzőbb vers	<i>Mt 27,37</i>	<i>Mk 10,45</i>	<i>Lk 19,10</i>	<i>Jn 3,16</i>
Az evangélium úgy mutatja be Jézust, mint...	<i>...a zsidók igaz királya</i>	<i>...az Úr szolgája</i>	<i>...az Emberfia, aki a gyógyító és a bűnösök barátja</i>	<i>...az Isten Igéje, az Isten Fia</i>